

INTERPRETER

A JOURNAL OF MORMON SCRIPTURE

24. vuosikerta 2017 - sivut 123-316

© 2017 The Interpreter Foundation. Voittoa tavoittelematon järjestö 591 © (3)

Tällä teoksella on julkaisulupa Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 International License, joka on nähtävissä osoitteessa

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> tai lähettämällä kirje osoitteeseen Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

ISSN 2372-1229 (painotuote)

ISSN 2372-126X (nettiversio)

The Interpreter Foundationin tavoitteena on lisätä pyhien kirjoitusten ymmärtämistä huolellisen tieteellisen tutkimisen ja sen tiedon analysoinnin kautta, jota saamme monien aputieteehaarojen kautta, joihin kuuluvat kielitiede, historia, arkeologia, kirjallisuus, kulttuuri, etnohistoria, taide, maantiede, laki, politiikka, filosofia jne. Interpreter julkaisee myös artikkeleita, joissa ajetaan MAP-kirkon pyhien kirjoitusten ja palautuksen autenttisuutta, sekä myös tieteellisiä vastauksia MAP-kirkon kritikoille. Me toivomme voivamme osoittaa tutkimuksen ja uskon avustuksella pyhien kirjoitusten iankaikkisen hengellisen sanoman - että Jeesus on Kristus.

Vaikka johtokunta on täysin kirkon tavoitteiden ja opetusta takana, The Interpreter Foundation on itsenäinen entiteetti, kirkko ei omista eikä hallitse sitä eikä se ole yhteydessä Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkkoon eikä Brigham Youngin yliopistoon. Kaikki tutkimus ja mielipiteet ovat ne toimittaneiden kirjoittajien vastuulla. Niitä ei saa tulkita johtokunnan mielipiteiksi eikä niitä saa pitää MAP-opin, uskon tai käytännön virallisina lausuntoina.

Tämä on viikottainen julkaisu. Vieraile luonamme nettiosoitteessa

MormonInterpreter.com

Voit tilata tämän julkaisun osoitteesta

MormonInterpreter.com/annual-print-subscription

Alkuperäinen englanninkielinen artikkeli "By the Blood Ye Are Sanctified": The Symbolic, Salvific, Interrelated, Additive, Retrospective, and Anticipatory Nature of the Ordinances of Spiritual Rebirth in John 3 and Moses 6" on saatavissa osoitteessa:

<http://www.mormoninterpreter.com/by-the-blood-ye-are-sanctified-the-symbolic-salvific-interrelated-additive-retrospective-and-anticipatory-nature-of-the-ordinances-of-spiritual-rebirth-in-john-3-and-moses-6/>.

**“Veren kautta teidät pyhitetään”:
Toimitusten ja hengellisen uudestisyntymisen
vertauskuvallinen, pelastava, toisiinsa liittyvä,
kertyvä, taaksepäin katsova ja ennakoiva luonne
Johanneksen evankeliumin kolmannessa ja
Mooseksen kirjan ensimmäisessä luvussa**

Jeffrey M. Bradshaw ja Matthew L. Bowen

Alkuperäinen englanninkielinen artikkeli on julkaistu teoksessa: *Interpreter: A Journal of Mormon Scripture* 24 (2017).
Tämä suomenkielinen käännös julkaistaan alkuperäisen artikkelin julkaisijan luvalla.

[Toimitukselta: Tämä artikkeli on ajan tasalle saatettu ja laajennettu versio esityksestä, joka pidettiin konferenssissa *Third Interpreter Matthew B. Brown Memorial Conference: The Temple on Mount Zion, 5.11.2016 Brigham Youngin yliopisto, Provo Utah*. Esityksen videotallenne, ks.

<http://www.mormoninterpreter.com/events/2016-temple-on-mount-zion-conference-videos/>]

Tiivistelmä: *Johanneksen evankeliumin 3. luvussa Jeesus kuvaili hengellistä uudestisyntymistä sanomalla, että se koostuu kahdesta osasta: syntyminen “vedestä ja Hengestä.”¹ Vaatimukseen “syntyä uudesti taivaan valtakuntaan vedestä ja hengestä” KH Mooses 6:59-60 lisää sen, että ihmisen täytyy “tulla puhdistetuksi verellä, nimittäin Ainosyntyiseni verellä... sillä... veren kautta teidät pyhitetään.”² Tässä artikkelissa käsittelemme veden, hengen ja veren vertauskuvallisuutta pyhissä kirjoituksissa, sellaisina kuin ne toteutuvat hengellisen uudestisyntymisen tapahtumassa. Korostamme eritoten näiden toimitusten vertauskuvallista, pelastavaa, toisiinsa liittyvää, kertyvää, taaksepäin katsovaa ja ennakoivaa luonnetta Johanneksen evankeliumin 3. luvun ja KH Mooseksen kirjan 6. luvun vihjailevien ja toisinaan arvoituksellisten kuvausten puitteissa. KH Mooses 6:51-68 tiiviine temppeliteemoineen ilmoitettiin profeetalle joulukuussa 1830, kun kirkko oli vielä lapsenkengissään ja yli kymmenen vuotta ennen kuin pappouden toimitusten täyteys oli Nauvoon pyhien käytettävissä. Näiden lukujen tutkimuksemme muodostaa tietopohjan johtopäätöstemme näkökulmalle sakramentin tarkoituksen osalta. Päätelmämme ovat sinänsä yhtäpitäviä sen kanssa, mitä kirkon johtajat ovat korostaneet äskettäin sanomalla, että “sakramentti on kaunis hetki ei pelkästään kasteenliittojemme uudistamisessa, vaan myös mahdollisuutena sitoutua Häneen uudelleen, kun uudistamme kaikki liittomme”.³ Keskustelemme lopuksi sakramentin suhteesta israelilaisten temppelien näkyleipään ja taivaallisen juhlan odottamiseen, mistä riemuitsevat ne, jotka Jeesuksen Kristuksen veri on pyhittänyt.*

Kuva 1. *Nikodemos tulee Jeesuksen luo yöllä.*

Johdanto: Mitä tarkoittaa uudestisyntyminen?

Yksi asioita selvittävimmistä kertomuksista Johanneksen evankeliumissa kertoo Nikodemoksen luottamuksellisesta vierailusta, jonka tarkoituksena oli esittää kysymyksiä Jeesukselle.⁴

Johannes kuvailee Nikodemosta oivana esimerkkinä ihmisistä, jotka alunperin ”uskoivat [Kristukseen], nähdessään ne tunnusteot, jotka hän teki.” ”Jeesus sitä vastoin”, Johannes selittää, ”ei uskoutunut heille, koska hän tunsu heidät kaikki” ja ”hän tiesi itse, mitä ihmisessä on.” Vaikka Nikodemos oli ”fariseusten joukossa”⁶ ja ”juutalaisten neuvoston jäsen”⁷ ja ”Israelin opettaja”⁸, hän ponnisteli ymmärtääkseen sen merkityksen, mitä Jeesus yritti opettaa hänelle.

Vastakohtana kouluttamattomalle samarialaiselle naiselle Johanneksen seuraavassa luvussa, joka tapasi Herran keskipäivän kirkkaudessa, Nikodemos - silloin sokeiden sokea johtaja - tuli Jeesuksen luo yöllä.¹¹ Onneksi kuitenkin ”päivä [sarasti] ja kointähti [syttyi hänen sydämessään].¹² Ajanoloon Nikodemos varmaankin koki ”ylhäältä tulevan syntymisen”, jota hän ei aluksi käsittänyt, sillä Johannes kertoo meille, että hän henkensä uhalla myöhemmin puolusti Jeesusta pappien johtajien ja fariseusten¹³ edessä ja auttoi Herran ruumiin hautajaisvalmisteluissa.¹⁴

Niin kuin nöyrä Pietari, jonka aikaisempia toilailuja suorasukaisesti kuvataan evankeliumeissa, Nikodemos ei häpeilyt kertoa yksityistä kertomusta ~~hän~~ muuttumisestaan ihmettelevästä skeptikosta uskolliseksi opetuslapseksi. On itse asiassa mahdollista, että hän oli Johanneksen silminnäkijälähde sille kertomukselle, josta me nyt keskustelemme yksityiskohtaisemmin.

Kuva 2. *Nikodemos on hämmentynyt Jeesuksen sanoista.*

Nikodemos avasi keskustelun Jeesuksen kanssa. Kun hän käytti pronominia “me” lauseessaan “me tiedämme, että sinä olet Jumalan lähettämä opettaja”¹⁵ se paljasti sen, että hän ei puhunut pelkästään omasta puolestaan vaan myös juutalaisten hallitsevan tahon puolesta, johon hän kuului. Neuvoston lähtökohtana oli, että Jeesus oli “Jumalan lähettämä opettaja,” Nikodemos selitti: “... Ei kukaan pysty tekemään sellaisia tunnustekoja kuin sinä, ellei Jumala ole hänen kanssaan.”¹⁶

Jeesus ei vahvistanut Nikodemoksen julistusta. Sen sijaan Hän reagoi siihen rinnakkaisväittämällä: “jos ihminen ei synny uudesti, ylhäältä, hän ei pääse näkemään Jumalan valtakuntaa.”¹⁷ Mestari sanoi, että Nikodemos ja hänen veljensä olivat väärässä pitäessään Jeesuksen ihmeet perustana vakaumukselleen, että Hän olisi jumalallinen opettaja. Vaikka he olivat nähneet nämä merkit, he eivät nähneet Jumalan valtakuntaa.

Jumalan valtakunnan näkemiseksi - ja lopulta siihen pääsemiseksi, Jeesus sanoi - ihmisen on synnyttävä uudesti.¹⁸ Itse asiassa Joseph Smith opetti, että Jumalan valtakunnan näkeminen on vaatimuksena sille, että sinne voisi pysyvästi päästä.¹⁹ Hän selvensi lisäksi, että ihmisten, voidakseen edes *alkaa* nähdä Jumalan valtakunta “ulkoapäin”²⁰ (eli saadakseen ensimmäisen hengellisen käsityksen siitä), tuli kokea “sydämen muutos”, ”osa Henkeä”, joka ottaisi “verhon pois heidän silmäinsä edestä,”²¹ kuten Korneliukselle kävi.²² Ensiksi kuitenkin Nikodemos vastusteli Jeesuksen kutsua “nähdä” “uskon silmin” sen, mitä oli “väliverhon tuolla puolen”.²³

Kun tuo on selvä, Nikodemoksen hämmästys Jeesuksen opetuksesta ei ollut pelkästään kielteinen asia. Myöhemmässä rabbien kirjallisuudessa “hämmästely tai ihmettely muodosti tärkeän osan tiedon hankkimisprosessista”²⁴ Esimerkiksi rabbi Akibasta kerrottiin, että “hänen oppimisensa alkoi ihmettelystä ja kulminoitui kruunuun, joka oli hänen valtansa vertauskuva... kätkeytyjen asiain tuomiseksi valoon.”²⁵ Niinpä Jeesuksen sanoja Nikodemokselle tuona yönä, “Älä kummeksu”²⁶, ei tule käsittää keskustelukumppanin alkuperäisten epäilyjen jyrkäksi torjumiseksi vaan pikemminkin

kannustimeksi hänen uskolleen ja tiedonhankinnalleen - kuten Hänen myöhemmässä ohjeessaan ihmettelevälle Tuomakselle: "Älä ole epäuskoinen, vaan usko!"²⁷

Kuva 3. Firoozeh Navab: *Kaikki asiat liikkuvat pimeydestä valoon.*

Kaikesta huolimatta siihen mennessä Nikodemus ei ollut kokenut sydämen muutosta. Hänen silmänsä olivat edelleen verhotut. Testinä Nikodemoksen kyvyille ymmärtää hengellisiä asioita Jeesus oli käyttänyt kaksimerkityksistä ilmaisua, kun Hän puhui "uudestisyntymisen" aiheesta. Kreikan sana *anōthen* ja vastaavat aramean/syyrian ilmaisut "*bar derish (bar dēriš)* ja *men derish (men dēriš)* voivat kumpainenkin tarkoittaa "jälleen/uudesti" - toisen kerran - sekä myös "ylhäältä" - kirjaimellisesti "päästä."²⁸ Joka kerta, kun Jeesus toisti vaatimuksen kaikille "syntyä *ylhäältä*" eli toisin sanoen "syntyä Hengestä,"²⁹ tai paremminkin "syntyä *lihasta*"³⁰ hän erehtyi ajattelemaan, että Jeesus tarkoitti syntymistä "äidin kohdusta toisen kerran."³¹

Jeesus nuhteli Nikodemosta sävyisästi ymmärryksen puutteesta³² ja jatkoi jakeessa 8 sanaleikillä, joka käytti hyväkseen sanojen "tuuli" ja "Henki" kaksoismerkitystä sekä kreikassa (*pneuma*) että hepreassa (*ruach*). Vaikka tuulen näkymättömän ja välittömän toiminnan voi havaita epäsuorasti sen "äänestä,"³³ fyysisin voimin on mahdotonta sanoa "mistä se tulee" ja "minne se menee"³⁴ Kun tämä on tilanne maallisen tuulen osalta, mitä toivoa on kenelläkään kuolevaisella - ellei hän ole syntynyt ylhäältä - ymmärtää liikkeitä, joita hallitsevat Jumalan Hengen näkymättömät jumalalliset "tuulet" - ajatellen erityisesti Jeesuksen omia taivaallisia tulemisiä ja menemisiä?³⁵ Jeesuksen kuvaus niistä, jotka hämärästi havaitsevat todisteet "tämän maailman"³⁶ tuulesta, ollen samalla umpisokeita jumalallisesti tunnistettavalle "taivaalliselle"³⁷ Hengelle, rinnastuu Hänen aikaisempaan

niiden kieltämiseen - jakeissa 2 ja 3 - jotka näkevät Hänen tehtävänsä pinnalliset merkit, mutta joilta kuitenkin puuttuu hengellinen näkökyky, jota vaaditaan Jumalan valtakunnan näkemiseksi.

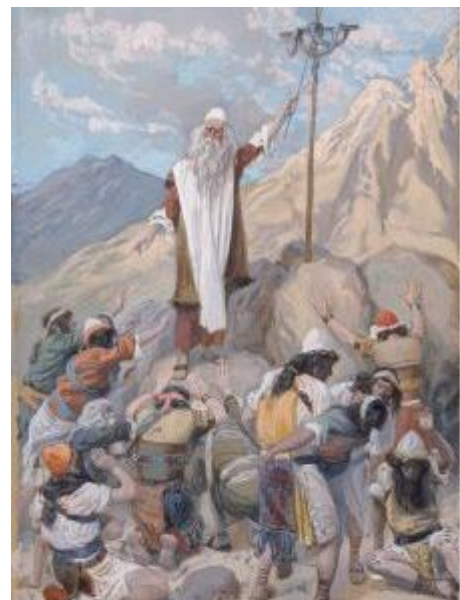
Kuva 4: "Me puhumme mitä tiedämme ja todistamme siitä mitä olemme nähneet" (Joh.3:11)

Seuraavaksi Jeesus osoitti sanansa kärkevämmin Nikodemokselle ja hänen veljilleen. Itse asiassa Johanneksen sanat jakeessa 11 näyttävät yhdistävän Nikodemoksen aiemmin käyttämän sanan "me", joka liittyi maalliseen neuvostoon, johon hän kuului, Jeesuksen käyttämään pronominiin "me", kun Hän viittasi itseensä ja Hänen profeetallisiin edeltäjiinsä, jotka olivat Hänen laillaan puhuneet silminnäkijän todistuksena taivaallisesta neuvostosta: "Totisesti, totisesti: *me* puhumme mitä tiedämme ja todistamme siitä mitä olemme nähneet, mutta *te* [viittaa Sanhedriniin ja sen kannattajiin] ette ota vastaan meidän todistustamme."³⁸ Kuten Nikodemos varmaankin tajusi, Jeesuksen todistus ei pelkäästi vihjannut siihen, että Hän oli *nähty* jumalallisen neuvoston, vaan myös, että Hän oli siellä saanut jumalallisen tehtävän, josta on kaikuja kohdassa Jesaja 6:8 "'Kenenkä minä lähetän? Kuka menee *meidän* puolestamme?" Minä sanoin: "Katso, tässä minä olen, lähetä minut." [vuoden 1933 suomennos]

pyhittäminen, vaan kysymys oli myös "korottamisesta" voimalla, jotta voisi kulkea verhon läpi kumpaankin suuntaan "ihmisen Poikana."³⁹ Jälleen Herran selvitys samanaikaisesti paljasti ja salasi⁴⁰ Hänen merkityksensä:⁴¹

"Kukaan ei ole noussut taivaaseen, paitsi hän, joka on taivaasta tänne tullut: Ihmisen Poika. Niin kuin Mooses autiomaassa nosti käärmeen korkealle,⁴² niin on myös Ihmisen Poika korotettava, jotta jokainen, joka uskoo häneen, saisi iankaikkisen elämän."

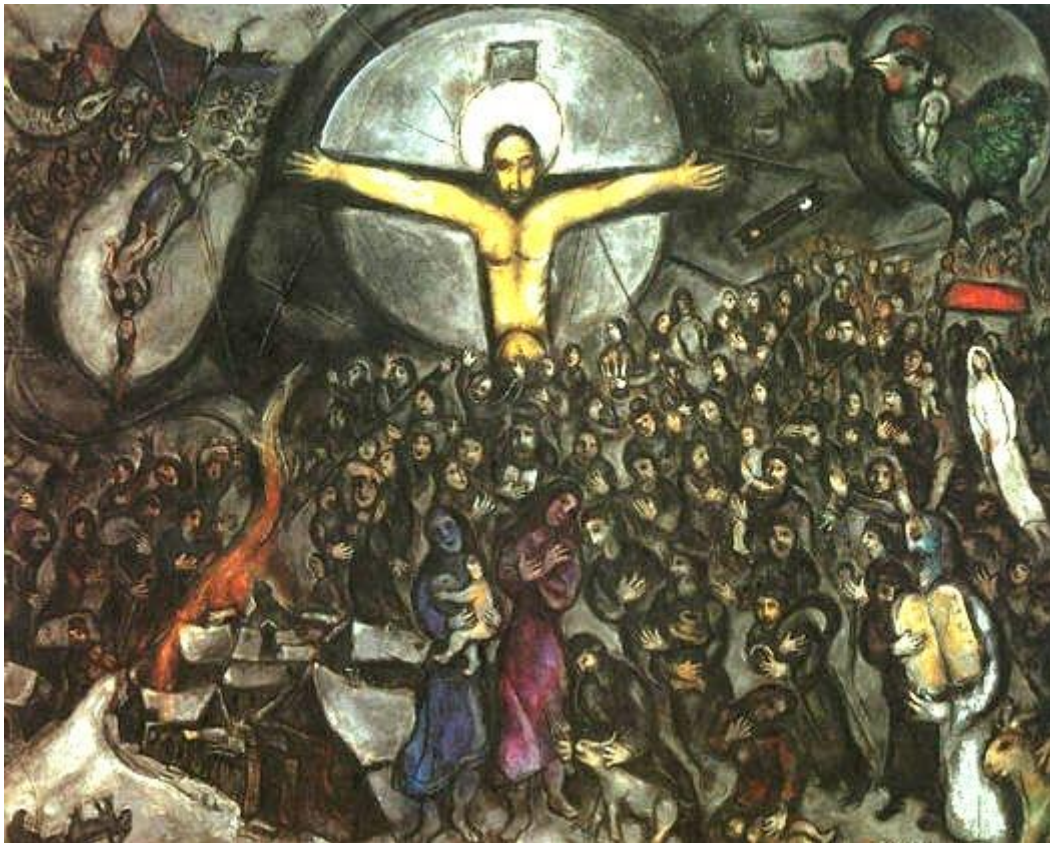
Jeesuksen sanojen ilmaisun "noussut" (kreikan verbi *hypoō*) ymmärtämiseksi meidän on ensin ymmärrettävä, että Mooseksen kertomuksessa israelilaisia purreita käärmeitä, sen enempää kuin tangon hahmoakaan, jonka Mooses oli "korottanut", ei tule pitää pelkäästi tavallisina erämaan käärmeinä. Sen sijaan niitä kuvailtiin Vanhan

Kuva 5. J. James Tissot (1836–1902): *Pronssinen käärme*, n. 1896–1902.

testamentin symboliikan rikkaalla kielellä, jossa käytettiin Vanhan testamentin heprean sanoja, joita on käytetty muualla pyhissä kirjoituksissa viittaamaan loisteliaisiin serafeihin - jumallisiin sanansaattajiin, jotka olivat Jumalan valtaistuimen palvelijoita,⁴³ ja jumalallisen neuvoston huomattavia jäseniä. Jos meiltä jää yhdistämättä "tuliset lentävät käärmeet"⁴⁴, jotka olivat Israelin lasten vitsauksena sekä myös pelastuksena, taivaallisen temppelin palaviin, jumalankaltaisiin serafeihin, meiltä puuttuu Jeesuksen Nikodemokselle antamat keskeiset opetukset tulkitseva avain.

Kun me ymmärrämme, että toisessa kaksoismerkityksessä⁴⁵ Jeesus ei ole vain profetoituin sovitukseltaan ja kuolemastaan, vaan myös verrannut itseään "Ihmisen Poikana"⁴⁶ serafeihin, jotka ovat aivan Isän valtaistuimen läheisyydessä, Hänen lausahduksensa siitä, että Hänet "korotetaan," tulee selväksi. Temppelin yhteydessä serafien olennainen toiminta oli samanlaista kuin kerubien tehtävä Eeden puutarhan portilla:⁴⁷ heidän oli määrä olla vartijoita eli "tien vartiomiehiä,"⁴⁸ jotka suojaavat taivaallista temppeliä luvattomilta pyrkijöiltä, huolehtivat myöhemmin pääsystä yhä turvallisempiin osastoihin ja lopulta auttavat arvioimaan jumalanpalvelijain kelpoisuuden, kun on aika astua Jumalan eteen.⁴⁹ Näin Jeesus, kohotettuna Jumalan valtaistuimelle parempana kuin kaikki serafit ja perimmäisenä "portinvartijana"⁵⁰ voisi kirjaimellisesti ja laillisesti vahvistaa: "... ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani."⁵¹

Kuva 6. Marc Chagall (1887–1985): *L'Exode*, 1952–1966. Ja kun minut korotetaan maasta, minä vedän kaikki luokseni." (Joh. 12:32).

Kun Jeesus lisäsi sanan "korotti" koskemaan itseään, se oli sopivaa muista syistä. Esimerkiksi, ajatus siitä, että Hänet "korotettiin" muistuttaa Jesajan kirjan luvun 52 jaitta 13, joka on lainaus messiaanisesta "palvelijan laulusta": "Katso, minun palvelijani

menestyy, hänestä tulee *korkea*, ylhäinen ja suuri.” Jesajan kieli tässä luvussa kuvailee sekä Jeesuksen Kristuksen kärsimystä että Hänen korotustaan. Kuitenkin on merkittävää, että Mormonin kirjassa ylösnoussut Jeesus Kristus itse liittää kuvauksen “kärsivästä palvelijasta” profeetta Joseph Smithiin, ja Mooseksen kirja käyttää samanlaista kieltä Henokista.⁵² Niin muodoin on selvää, että muitakin Jeesuksen Kristuksen lisäksi voidaan “korottaa” - tulemaan Ihmisen pojiksi⁵³ ja saamaan “iankaikkisen elämän”⁵⁴ - horjumattoman uskollisuuden vuoksi “heidän uskonsa koetuksessa.”⁵⁴ Tämä sopii erinomaisesti Johanneksen evankeliumin ensimmäiseen lukuun, jossa sanotaan “kaikille, jotka ottivat [Kristuksen] vastaan, hän antoi voiman tulla Jumalan lapsiksi”⁵⁶ - toisin sanoen, *syntyä Jumalasta* sen perimmäisessä mielessä.

Huomaa, että kreikankielinen “Jumalan pojat,” *tekna theou*, joka on käytössä tässä, kuten myös sen hepreankielinen vastine, *bēnê (hā-)'ēlōhīm*, ovat sukuneutraaleja tässä ja samanlaisissa konteksteissa. Vaikka olisi mahdollista käyttää neutraalia sanaa “Jumalan lapset” [englanniksi – vrt. suom. Joh.1:12] sen sijaan, että käyttäisimme ilmaisua “sons of God” - tai poikkeuksellisesti, kun kuningas Benjaminin puheessa on ilmaisu “Jumalan pojat ja tyttäret”. Vaikka kirkko opettaa, että *jokainen* kuolevainen “alussa”⁵⁸ oli “taivaallisten vanhempain”⁵⁹ lapsi, tämä ero tehdään Johanneksen evankeliumissa ja muuallakin pyhissä kirjoituksissa, joissa vain Jumalan kaikkein uskollisimmille “jälkeläisille” annetaan mahdollisuus *tulla Jumalan pojiksi*.⁶⁰

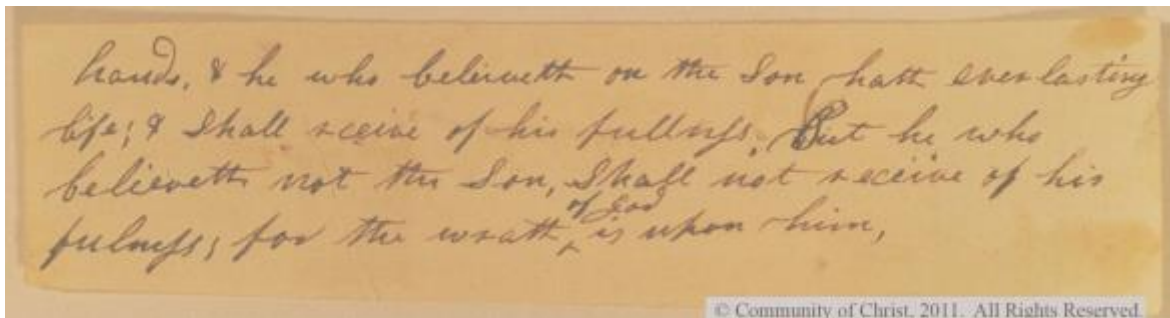

Kuva 7. Harry Anderson (1906-1996): *Jeesuksen ylösnousemus*.

Lyhyesti, kun jotkut lukijoista samaistavat Kristuksen korottamisen kärsimyksineen Getsemanessa pelkästään Hänen kärsimyksensä Getsemanessa ja Hänen kuolemaansa ristillä, ja tapaan, jolla “yksikään, joka häneen uskoo,” voidaan pyhittää ja voi saada

“iankaikkisen elämän” Hänen verensä vuodattamisen kautta, kappaleen huolellisempi tarkastelu tekee selväksi, että Johannes käyttää hyväkseen sanonnan “korotetaan” kaksoismerkitystä. Jos on mitään epäilystä siitä, että Johanneksen tekstissä on hienovaraista kirjallista taitavuutta, ajattele luvun 3 Nefi 27 vastaavan tarkoituksellisen sanaleikin antamaa selkeää vahvistusta. Kahdella lauseella ylönoussut Vapahtaja siirtyy taidokkaasti ja ilmeisen vaivattomasti “korotetaan” -ilmaisun monien merkitysten välillä, mukaan lukien “korotettaisiin ristille,”⁶² “ihmiset ovat korottaneet minut”⁶³ epävanhurskaalla tuomiolla, “Isä korottaisi”⁶⁴ vanhurskaalla tuomiolla, ja lopulta “ylennetään viimeisenä päivänä” korotukseen.⁶⁵

Samalla tavalla Johanneksen luvussa 3 Jeesuksen “korottamisella” on yhtä paljon tekemistä Hänen taivaaseenastumisensa ja kunniakkaan valtaistuimelle nousemisensa kanssa kuin Hänen häpeällisen kuolemansa kanssa.⁶⁶ Niin muodoin - Herman Ridderbosin mukaan “ristiinnaulitsemista ei esitetä [Johanneksen toimesta] Jeesuksen nöyryyttämisenä vaan Ihmisen Pojan korottamisena,”⁶⁷ “syntymisenä ylhäältä”, jonka Hän aikoi jakaa opetuslastensa kanssa. Näin ollen ne, jotka “katsovat” ja “alkavat uskoa Jumalan Poikaan”⁶⁸ sellaisena kuin Hänet on tyyppillisesti ilmoitettu, enkelimäisenä hahmona, joka on “korotettu” itsekin - jos he “kestävät loppuun asti”, he saavat “iankaikkisen elämän”⁶⁹ kun heidät ylennetään - eli toisin sanoen, korotetaan - Herransa kanssa.

Kuva 8. JST NT2. käsikirjoitukseen kiinnitetty muistilappu kohtaan Joh. 3:36. 70

Todisteena siitä, että profeetta ymmärsi Jeesuksen Nikodemokselle lausumat sanat sellaisina kuin me olemme tulkinneet ne tässä, muistilappu Joseph Smithin Johanneksen evankeliumin 3. luvun viimeisen jakeen käännöksen kohdalla sanoo mm.:⁷¹

“Sillä, joka uskoo Poikaan, on ikuinen elämä⁷² ja se on saava Hänen täyteydestään.”

Kokemukset, jotka antavat opetuslapsille mahdollisuuden “saada Hänen täyteydestään”, ulottuvat jumalallisen uudestisyntymisen toimitusten ja siihen liittyvän hengellisen, Jumalan valtakunnan “ulkopuolelta”⁷⁸ näkemisen sallivaan valaistumiseen ja lopulta sen näkemiseen sisältäkäs in. Yhtäpitävästi sen kanssa, että Jeesus odotti Nikodemoksen “Israelin opettajana”⁷⁴ jo olevan tietoinen tämänlaisesta tulkinnasta, sillä on olemassa todisteita siitä, että “jotkut varhaiset juutalaiset mystisempää traditiota edustavat raamatunselittäjät saattoivat ymmärtää ‘Jumalan valtakunnan näkemisen’ näynomaisena nousuna taivaaseen ja toimimisena kruunatun Kuninkaan silminnäkijänä.” Lisäksi juutalainen oppinut Filon [Aleksandrialainen], Jeesuksen Kristuksen aikalainen, “julistaa, että Siinain ilmoitus sai Mooseksessa aikaan toisen syntymän, joka muutti hänet

maallisesta taivaalliseksi mieheksi; Jeesus sitävastoin tuli alunperin ylhäältä ja suo muille syntymän 'ylhäältä'"⁷⁵

Jotkut tutkijat ovat väittäneet, että Filonin ajatus "uudesta syntymästä", joka muuttaa maallisen ihmisen taivaalliseksi ihmiseksi, on saattanut olla juutalaisena rituaalina Qumranissa⁷⁶ ja muuallakin. Sellaiset rituaalit näyttävät toteuttaneen todellisen taivaaseenastumisen liturgisen vastineen.

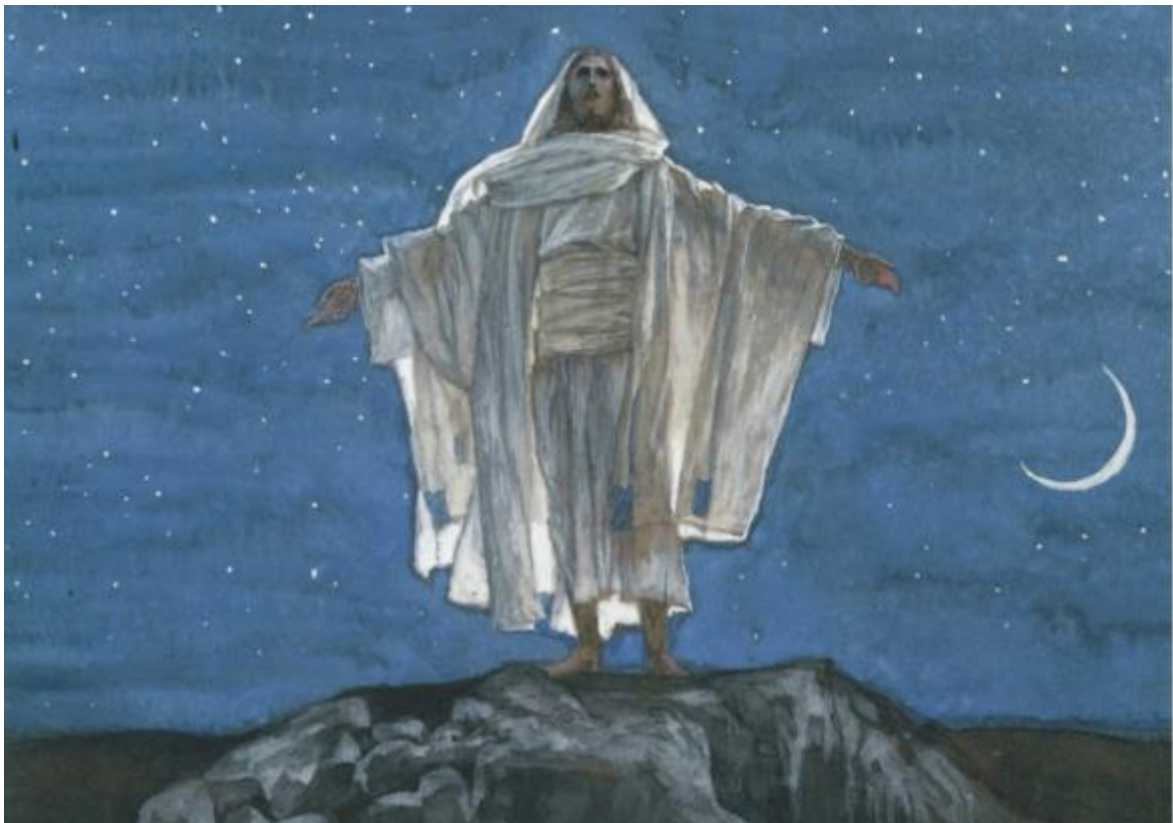
Kuten muualla on yksityiskohtaisesti kerrottu kolmannen kristillisen vuosisadan Dura Europos⁷⁷ synagogan yhteydessä, yksi useista mahdollisista kertovista perustuksista sellaisille rituaaleille oli Hesekielin luvun 37 näky kuivien luitten ylösnousemisesta. Donald Carson huomautti, että vaikka monet Vanhan testamentin kirjoittajat "odottavat aikaa, jolloin Jumalan 'henki' vuodatetaan ihmiskunnan päälle,"⁷⁸ heistä kaikkein tärkein on Hesekiel. Carson huomauttaa, että kohdassa Hesekiel 36:25-27 kuten Johanneksen 3. luvussa "vesi ja henki tulevat yhteen voimallisesti - toinen merkiten puhdistautumista epäpuhtaudesta ja toinen kuvaten sydämen muutosta, mitkä saavat ihmiset täysin seuraamaan Jumalaa. Eikä ole mikään sattuma, että kuvaus kuivien luitten laaksosta, missä Hesekiel saarnaa ja Henki tuo elämän kuiviin luihin, seuraa Hesekielin vesi/henki - kappaletta"⁷⁹

Kuva 9. Hesekiel ja ylösnousemus elämän laaksossa. Dura Europosin synagoga, n. 254 jaa.

Hesekielin luvun 37 huipentuma - niin kuin Johanneksen 3. luvunkin - lupaa korotuksen ja iankaikkisen elämän uskollisille. Tämä lupaus on täyttyvä uuden ja "ikuisen liiton" kautta."⁸⁰ Kuvissa, jotka ovat rinnan Ilmestyskirjan lukujen 21 ja 22 kanssa, Herra lupaa, että heidän pelastuksensa tulevana ajankohtana Israelia tullaankutsumaan Hänen kansakseen - mikä tarkoittaa sitä, että heitä kutsutaan Hänen nimellään⁸¹ - että heidät pyhitetään ja että Hänen pyhäkkönsä "on aina heidän keskellään."⁸²

Jatkaessaan Carson huomauttaa, että "Israelia, liiton yhteisöä, kutsuttiin oikeutetusti 'Jumalan pojaksi,'" - ajatus, jonka voi ulottaa ei pelkästään ryhmiin vaan myös yksilöihin kuten esimerkiksi kohdissa Psalmit 2:7 ja Mooses 1:4. Luvussa 16 Hesekiel kuvailee uskotonta Israelia hylätyksi tyttölapseksi, jota Hänen käy sääli. Kun olit juuri syntynyt, "ei napanuoraasi katkaistu, vedellä ei sinua pesty, suolalla ei sinua hierottu eikä sinua kääritty kapaloihin."⁸⁴ Kuitenkin käyttämällä israelilaisten adoption ja avioliiton terminologiaa Herra kertoo, että Hän katsoi lihallista Israelia säälien, levitti Hänen liepeensä hänen päällensä peittääkseen hänen [naisen] alastomuutensa ja solmi liiton, jotta Israelista voisi tulla Hänen omansa.⁸⁵ Teksti jatkuu käyttäen terminologiaa, joka muistuttaa kuninkaallista virkaanasettamista ja korotusta - sen juuret, jotka ovat kuitenkin ensimmäisessä temppelissä, muistuttavat myöhempien aikojen pyhille nykyaikaisten temppelien vertauskuvallisuudesta: "Minä pesin sinut vedellä, huuhdoin yltäsi veren ja voitelin sinut öljyllä. Minä puin sinut kirjailtuihin juhlavaatteisiin, panin jalkaasi pehmeät nahkakengät, kiedoin päähäsi pellavaisen liinan ja asetin upean viitan harteillesi ... laskin hiuksillesi kimaltavan otsarivan."⁸⁶ Ajatellen Jeesuksen sanoja Nikodemos on saattanut muistaa tämänkaltaisia profeetallisia sanoja, jotka kuvailevat rituaalista uudestisyntymistä odotettaessa Jumalan Moosekselle antaman lupauksen lopullista täyttymystä, että Israelista kansana lopulta tulisi "pappisvaltakunta ja pyhä kansa"⁸⁷.

Kuva 10. J. James Tissot (1836-1902): Jeesus yksin vuorelle rukoilemaan (yksityisk.), 1886-1894.

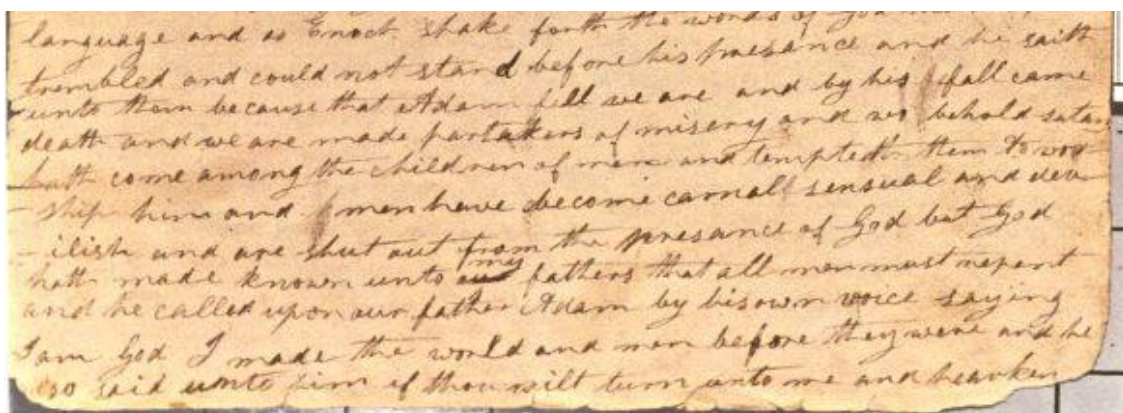
Yhteenvedona, Johanneksen evankeliumin 3. luvun huolellinen lukeminen käyttämällä nykyaikaisen kielitieteen todisteita ja ajattelemalla olennaisia juonteita juutalaisissa pyhissä kirjoituksissa ja perinteissä tekee selväksi sen, että "uudestisyntyminen" - eli paremminkin "syntyminen ylhäältä" tai "syntyminen Jumalasta" - ei ole prosessi, joka hoidetaan, kun ihminen kastetaan vedellä ja saa Pyhän Hengen lahjan. Rituaalinen

uudestisyntyminen vaatii kaikkien pappeuden toimitusten ja liittojen vastaanottamista ja säilyttämistä⁸⁹ "loppuun asti."⁹⁰ Täydellinen uudestisyntyminen *itse asiassa* tapahtuu ainoastaan silloin, kun on kulkenut taivaan verhon läpi ja tuntee "ainoa[n] viisa[an] ja todelli[sen] Jumala[n] ja Jeesu[ksen] Kristu[ksen], jonka hän on lähettänyt"⁹¹, kärsittyään sekä Hänen tavallaan⁹² että tultuaan myös "korotetuksi" "iankaikkiseen elämään" ja korotukseen niin kuin Hän teki. Toisin sanoen, ollakseen kelvollinen iankaikkiseen elämään, Isän lasten on jokaisen oltava valmis astumaan taivaan valtakuntaan Jumalan poikana ja tyttärenä,⁹³ sen jälkeen, kun hän on ensin syntynyt vedestä ja "Jumalan Hengestä toimitusten kautta"⁹⁴ ja sitten, kun hänet on pyhitetty, Isän täytyy henkilökohtaisesti ottaa hänet vastaan - kaikki tämä heidän Vapahtajansa, Jumalan Pojan, verrattoman täydellisen perikuvan tavoin.⁹⁶

Kun olemme päätelleet Johanneksen evankeliumin 3. luvun perusteella, että uudestisyntyminen sen täydessä merkityksessä kuvaa tapahtumaa, joka alkaa ennen kastetta, kun ihminen alkaa "*näkemään* Jumalan valtakuntaa"⁹⁷ "etäältä"⁹⁸ ja huipentuu iankaikkisen elämän sanoi[hin] tässä maailmassa ja iankaikkise[en] elämä[än] tulevassa maailmassa,⁹⁹ tämän artikkelin loppuosa esittää täydentäviä yksityiskohtia, jotka koskevat hengellisen uudestisyntymisen prosessia ja joita löytyy, kun paneudumme tutkimaan lähemmin Mooseksen kirjan kohtaa 6:51-58 asiaan liittyvien pyhien kirjoitusten ja profeettallisten opetusten valossa. Me tarjoamme ensiksi lyhyen katsauksen näitten kohtien puitteista, rakenteesta ja sisällöstä. Sen jälkeen me päätämme syvällisemmin tutkimalla kohta kohdalta kysymyksiä ja käsityksiä, jotka liittyvät kohdan KH Mooses 6:60 kolmeen avainlauseeseen: "veden kautta te pidätte käskyn; Hengen kautta teidät julistetaan syyttömiksi, ja veren kautta teidät pyhitetään."

Kun me keskustelemme temppeliin liittyvistä asioista, me seuraamme Hugh W. Nibleyn mallia - hänhän elämäkertakirjoittaja Boyd Jay Petersenin mukaan "kunnioitti salassapitoliittoja, jotka suojasivat MAP-endaumentin tiettyjä osia - tavallisesti kuvailemalla samankaltaisuuksia muista kulttuureista puhumatta eritoten mormonien seremonioista."¹⁰⁰

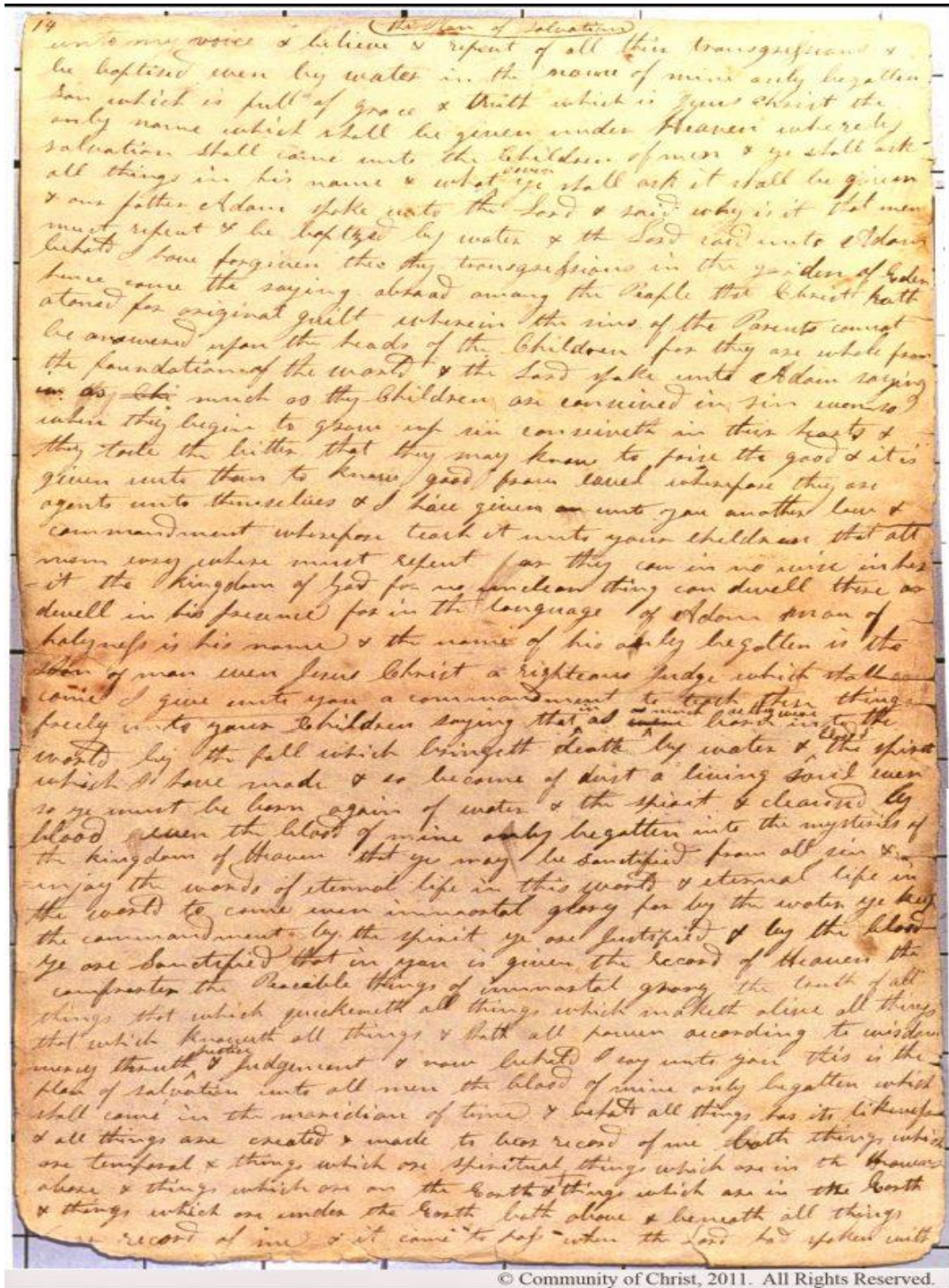
Mooseksen kirjan 6. luvun jakeitten 1-68 puitteet, rakenne ja pääsisältö

© Community of Christ, 2011. All Rights Reserved.

Kuva 11. JST OT1 Mooseksen kirjan luvun 6 jakeiden 42-58a käsikirjoitus

Hugh Nibley kuvaa kohtaa Mooses 6:51-68¹⁰¹ "otteena Aadamin kirjasta."¹⁰² Kenties se oli osa "muistokirjaa", joka mainitaan kohdassa Mooses 5:46. Näiden jakeiden puitteena on Henokin saarna. Huomautus John Whitmerin käsialalla OT1-käsikirjoituksessa jakeen Mooses 6:52b yläpuolella sanoo: "Pelastussuunnitelma."¹⁰³ Tätä seuraavia jakeita kirkon varhaiset johtajat lainasivat joskus todisteena pelastussuunnitelman jatkumisesta Aadamin ajoista meidän päiväämme.¹⁰⁴

Jakeet 51-68 muodostavat usean osan rakennelman. Johdanto (jakeet 51-52) on ensikäden lausunto Isä Jumalalta, jossa Hän maailman ja ihmisten Luojana tekee yhteenvedon käskyistä, jotka ovat pelastussuunnitelman perustana - nimittäin, kuulkaa, uskokaa, tehkää parannus ja menkää kasteelle. Sitten jakeissa 53-60 Hän puhuu käskyistä yksi kerrallaan päinvastaisessa järjestyksessä tikkaita muistuttavina retorisia [kaunopuheisina] sarjoina, jotka kulminoituvat pyhityksen lupaukseen “[Hänen] Ainosyntyisen[sä] veren” kautta.¹⁰⁵

Meidän on ymmärrettävä, että Aadamille ja Eevalle ja heidän jälkeläisilleen jakeessa 61 luvattu varma tieto “taivaan todistukse[sta]”¹⁰⁶ on enemmän kuin vain alustava todistus, joka tulee niille, jotka ovat “[saaneet] Pyhän Hengen.”¹⁰⁷ Todellakin muualla Joseph Smith samaistuu “valta[an] merkitä kirjoihin”¹⁰⁸ sinetöimisvallalla, eli toisin sanoen: voimaan “sitoa maan päällä ja sitoa taivaassa”.¹⁰⁹

Yhdenpitävästi tämän ajatuksen kanssa, KH Mooseksen kirjan 6:61 OT2- käsikirjoituksessa “Lohduttajaa” kuvataan “taivaan valtakunnan avaimiksi.”¹¹⁰

Reaktion Jumalan pelastussuunnitelmaa koskevaan selostukseen, niin kuin sitä kutsutaan jakeessa 62, Adam kuunteli epäröimättä Isän ääntä noudattamalla sitä, mitä hänelle oli annettu,¹¹¹ mikä on paremmin kuvattu jakeissa 64-65. Vastauksena Aadamin liiton todistukseen, jonka hän antoi kasteessaan, hän saa luvattun “taivaan todistuksen,”¹¹² mitä kuvaillaan seikkaperäisemmin jakeessa 66 “todistu[ksena] Isästä ja Pojasta, jonka julisti “ään[i] taivaasta.”¹¹³ Kun “kaikki asiat [oli] vahviste[tu] [Aadamille] pyhällä toimituksella,¹¹⁴ hän “syntyi vedestä ja Hengestä uudesti taivaan valtakuntaan... vedellä puhdistettuna” koska hänestä oli tullut “Jumalan poika”¹¹⁵ [engl. alkup. ”son”, nykyisessä vuoden 2002 suomennoksessa ”lapsi”] sanan täydessä merkityksessä. Vanhin Theodore M. Burtonin selitys ei jätä mitään epäilystä jakeessa 68 kuvatusta tapahtumasta:¹¹⁶

“Täten Adam sinetöitiin pappouden kautta Jumalan pojaksi, ja tätä lupausta opetettiin isäin keskuudessa loistavana toivona miehille ja naisille maan päällä, jos he kuuntelisivat ja ottaisivat vaarin näistä lupauksista.”

Tämän tapahtuman liittäminen sarjaan toimituksia ja siunauksia sai Hyrum L. Andrusin selittämään:¹¹⁷ “Sellaisen uskonyhteyden saamiseksi ihmisen täytyy olla vanhurskautettu, pyhitetty ja evankeliumin voimien sinetöimä “iankaikkiseen elämään.”¹¹⁸ Toisin sanoen, KH Mooses 6:68 todistaa, että Adam sai [I]ujem[man] profeetalli[s]en sana[n].”¹¹⁹

Julistettuaan, että Adam oli Hänen poikansa, Isä juhlallisesti vakuutti, että kaikkien Aadamin ja Eevan jälkeläisten, sekä miesten että naisten, täytyi noudattaa samaa tapaa syntyäkseen uudesti: “Näin [toisin sanoen, tekemällä mitä Adam teki] voi *kaikista* tulla minun poikiani”¹²⁰ [v. 2002 suomennoksessa ”lapsiani”].

Kuva 13. Ron Richmond (1963-): *Triplus, Number 3, 2005*. Kolmen maljan sisällöt kuvaavat vettä, verta ja henkeä.

Hengellinen uudestisyntyminen vedestä, hengestä ja verestä

Esitettyämme kohdan KH Mooses 6:51-68 merkityksen ja tärkeyden kokonaisuutena, haluamme nyt tutkia jakeessa 60 mainitun veden, Hengen ja veren keskinäistä vertauskuvallisuutta. Hugh Nibley on laatinut yhteenvedon näitten kolmen elementin merkityksestä seuraavasti:¹²¹

“Vesi on helppo kuuliaisuuden ele... “Veden kautta te pidätte käskyn.”¹²² “En tiedä, paitsi että Herra käski minua.”¹²³ Se on uhrinne. Sitten “Hengen kautta teidät julistetaan syyttömiksi.”¹²⁴ Se on Pyhä Henki... Teidät on kastettava fyysisesti, mutta sitten se siirtyy Hengelle, missä [konfirmointinne jälkeen] te [alatte] ymmärtää ja [tulette] tietoisiksi siitä, mitä tapahtuu... Sitten viimeinen asia on se, että “Hengen kautta teidät julistetaan syyttömiksi”¹²⁵ Te ette voi pyhittää itseänne paitsi luopumalla tyystin tästä maailmasta, mikä tarkoittaa kuoleman kärsimistä... Veren vuodattaminen on teidän viimeinen julistuksenne siitä, että te olette halukkaita luopumaan tästä elämästä jonkun toisen hyväksi.”

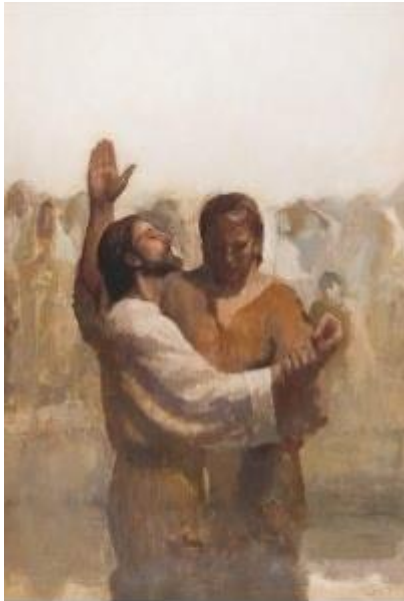
Tulemme keskustelemaan asiasta yksityiskohtaisemmin myöhemmin, mutta muinaisen Israelin temppeleuhrit - mitkä viittasivat lisäksi keskeytettyyn uhraamiseen ja viittasivat Jeesuksen keskeyttämättömään uhraamiseen: ihmiset tulisivat näkemään oman keskeytetyn uhraamisensa ja vapahduksensa, kun heidät säästetään heidän *oman* verensä vuodattamiselta Kristuksen sovituksen kautta. Näitten uhraamisten kautta muinainen Israel voitiin saada “näkemään” Jumalan valtakunta. Samalla tavalla Aadamin ja Eevan silmät “avattiin”¹²⁶ heidän syntiinlankeamisensa jälkeen, ja he “näkivät” vapahduksensa nahasta tehdyissä vaatteissa, jotka Jumala teki heille, sekä myös uhraamisista, joita Hän käski tekemään.¹²⁷ Samalla tavalla myöhempien aikojen pyhien tarkoituksena on alkaa “nähdä” Jumalan valtakunta sakramentissa.

“Veden kautta te pidätte käskyn”

Tarkastelkaamme nyt kuutta aihetta, jotka antavat jonkinlaisen käsityksen kasteen ja pesujen vesitoimituksista muinaisten traditioitten ja nykyaikasten ilmoitusten osalta.

1. Kaste käskynä ja kuuliaisuuden lain johdantona. Vesikastetta kuvailaan usein pyhissä kirjoituksissa käskynä - se on sekä tapa osoittaa kuuliaisuutta jumalalliselle ohjeelle *mennä*

kasteelle sekä merkinä halukkuudesta noudattaa *kuuliaisuuden lakia* Jumalan kaikkien muitten käskyjen osalta.¹²⁸

Kuva 14. J. Kirk Richards (1977-): *Johannes kastaa Jeesuksen Kristuksen.*

Esimerkiksi Nefi kuvaili Vapahtajan kastetta sen osoitukseksi, että “hän on kuuliainen hänelle pitämällä hänen käskynsä.”¹²⁹ Alma kehotti Gideonin ihmisiä solmimaan liiton [Jumalan kanssa], että “[h]e *pitävät* hänen käskynsä; ja *todista*[vat] sen hänelle [sinä] päivänä menemällä kasteelle”.¹³⁰ Ja Mormon opetti, että “kaste on parannukseksi, jotta *käskyt täytettäisiin* syntien anteeksisaamiseksi”.¹³¹

On merkittävää, että sakramenttileivän siunaaminen myös kertoo, että ne, jotka nauttivat sitä, todistavat niin tehdessään, että “he ovat halukkaita ... *pitämään hänen käskynsä*.”¹³² Tämä suora yhteys sakramenttileivän ja kasteen välillä vahvistuu, kun viittaus käskyjen pitämiseen on selkeästi *jätetty pois* toisesta sakramenttirukouksesta, jossa on kysymys Herran veren vertauskuvasta.¹³³ Lisäksi vain leivänsiunaamisrukous mainitsee, että niiden, jotka osallistuvat sakramenttiin, tulee olla “*halukkaita* ottamaan päälleen Pojan nimi,¹³⁴ alustava lupaus, joka - kuten vanhin David A. Bednar opetti - “selkeästi koskee tulevaa

tapahtumaa tai tulevia tapahtumia ja odottaa temppeliä”¹³⁵ täytyäkseen. Sakramentin kahden osan selkeää vertauskuvallisuutta käsitellään myöhemmin.

Loren Spendlove¹³⁶ huomauttaa, että Websterin sanakirjan (1828) ensimmäinen merkitys sanalle “partake” [nauttia] on: “ottaa osa, osuus tai osallisuus yhdessä muitten kanssa; saada osuus tai osa; osallistua.”¹³⁷ Hän kommentoi: “Me kaikki ‘jaamme yhdessä’ osuuden tai osan eduista, joita tulee Kristuksen kuolemasta ja ylösnousemuksesta (jota leipä symboloi), sillä, että me kaikki nousemme kuolleista.”¹³⁸ Tietenkin, koska me odotamme osallistuvamme Kristuksen sovituksen yleisiin etuihin, meidän tulisi odottaa voivamme osallistua yhdessä ja kutsua ja taivutella - sanoin tai esimerkkinä kautta - kaikkia miehiä ja naisia nauttimaan Jeesuksen Kristuksen evankeliumin täysistä siunauksista. Tästä yhteisestä osallistumisesta pelastuksen työhön toisinaan käytetään Kuningas Jaakon Uuden testamentin käännöksessä sanaa “fellowship” [yhteenkuuluvuus]. “Fellowship” kuva Vapahtajan ja Hänen opetuslastensa välistä läheistä suhdetta, koska opetuslasten on osallistuttava siihen, mitä Hän kärsi, voidakseen osallistua Hänen kirkkauteensa.¹³⁹

Kun pidämme kaiken tämän mielessämme, tärkeää käskyä jokaisen ihmisen tulla kastetuksi ei voi korostaa liikaa.¹⁴⁰ Joseph Smith kuitenkin opetti, että elleivät ne, jotka kastetaan, ole myös tehneet totista parannusta kaikista synneistään... ja ole saaneet... Kristuksen Henkeä syntiensä anteeksisaamiseksi,¹⁴¹ heidän kasteensa on “yhtä tyhjän kanssa” ja olisi yhtä suureksi hyödyksi kuin jos “säkillinen hiekkaa” olisi kastettu heidän sijastaan.¹⁴²

Profeetan opetukset ovat meille muistutuksena siitä, ettei ole olemassa mitään maagista maanpäällisissä elementeissä, puhdistamaan meidät synnistä - ei itse kastevedessä,

tarkasti ottaen, sen enempää kuin fyysisessä sakramenttileivän ja -veden nauttimisessa.¹⁴³ Kuten presidentti Brigham Young selitti:¹⁴⁴

“Lisääkö [sakramenttitoimituksessa] annettu leipä vuosia sinun elämäsi? Lisääkö viini vuosia sinulle? Kyllä; jos sinulla on nälkä ja jos olet heikko, se ylläpitää kehosi luonnollisia voimia.¹⁴⁵ Oletetaan, että olet juuri syönyt ja juonut, kunnes olet täysi etkä tarvitse ruoanmurustakaan luonnollisen ruumiisi voimien ylläpitämiseksi... Mistä [sitten] riippuu se hyöty, mitä me saamme tästä toimituksesta? Se on Herran käskyjen pitämistä. Siitä, kun me noudatamme taivaallisen Isämme käskyjä; jos meillä on oikea käsitys Jumalan huoneen toimituksista, me saamme kaikki ne lupaukset, jotka liittyvät kuuliaisuuteen Hänen käskyilleen...

Asia on sama tässä kuin kastetoimituksessa syntien anteeksisaamiseksi. Onko vedellä sinällään mitä arvoa synnin poispesemisessä? Aivan varmasti ei ole ... mutta Jumalan käskyjen pitäminen [avaa mahdollisuuden Kristuksen sovitusverelle]¹⁴⁶ puhdistaa synnin tahrat.

Kuva 15. Murrettu leipä.

2. Kaste porttina polulle, joka johtaa iankaikkiseen elämään. Myöhempien aikojen pyhät tietävät, että parannus ja kaste symbolisoivat pyhissä kirjoituksissa “porttia,”¹⁴⁷ joka on välttämätön pääsypiste “[suoralle] ja kapeall[e] polulle, joka vie iankaikkiseen elämään.”¹⁴⁸ [vrt. Skousen: The Earliest Text] Voidakseen lopulta päästä Jumalan valtakuntaan, mihin tuo polku johtaa, jokaisen opetuslapsen tulee lisäksi saada ja pitää kaikki muut pappeuden lait ja toimitukset “ja pysy[ä] sillä polulla koetusajan loppuun asti.”¹⁴⁹ Kuten vanhin Bednar ilmaisi tämän ajatuksen: “Täydellinen syventyminen ja uppoutuminen Vapahtajan evankeliumiin ovat oleellisia askeleita uudestisyntymisen tapahtumassa.”¹⁵⁰

Yhdistäessään kasteenportin kaikkiin muihin pappeuden lakeihin ja toimituksiin Joseph Smith teki selväksi, että kaste ei ollut pelkästään käsky kuuliaisuuteen vaan myös “merkki”:¹⁵¹

Kuva 16. J. Kirk Richards (1977-): Suolajärven temppele.

“Kaste on Jumalan asettama merkki, jonka Kristukseen uskova ottaa päälleen voidakseen astua Jumalan valtakuntaan... Se on käskyn merkki,¹⁵² jonka Jumala on antanut sisään pääsemiseksi... [ja] ne, jotka yrittävät päästä sisään millään muulla tavalla, yrittävät turhaan; sillä ei Jumala eivätkä enkelitkään ota heitä vastaan¹⁵³ ... sillä he eivät ole totelleet toimituksia eivätkä noudattaneet merkkejä, jotka Jumala antoi ihmisen noudattaviksi, jotta hän saisi selestisen kirkkauden...

On olemassa tiettyjä avainsanoja ja -merkkejä, jotka kuuluvat papputeen ja joita on noudatettava siunauksen saamiseksi.¹⁵⁴ ... Ellei [Kornelius] olisi ottanut [näitä] merkk[ejä tai] toimituksia päällensä... ja saanut Pyhää Henkeä kättenpäällepanon kautta Jumalan järjestyksen mukaan, hän ei olisi pystynyt parantamaan sairasta tai käskemään paha henkeä lähtemään miehestä, eikä se olisi totellut häntä;¹⁵⁵ sillä henget olisivat saattaneet sanoa hänelle kuten ne sanoivat Skeuaksen pojille: “Jeesuksen [me] tunne[mme] ja Paavalinkin tiedä[mme], mutta keitä te olette?”¹⁵⁶

3. Vesisymbolismin muinaisuus uudestisyntymisen rituaaleissa. Me emme pyri selvittämään erilaisia ja ristiriitaisia juutalaisia ja kristillisiä veteen, puhdistautumiseen, katumukseen ja käännyttämiseen kuuluvia rituaaleja.¹⁵⁷ Riittää, kun sanomme, ettei yksikään uskottava tutkija epäile sitä, että juutalaiset käyttivät upotuskastetta erilaisiin uskonnollisiin tarkoituksiin kristinuskoa edeltävällä kaudella, eivätkä tutkijat kiellä, että upotuskaste oli kasteen vakio muoto varhaiskristillisessä kirkossa.

Kuva 17. Muinainen Mikve Jerusalemin temppelevuorella, 2011, muistuttaen Oliver Cowderyn kuvausta kastealtaasta “nestemäisenä hautana”. 158

Kasteen perinteitten muinaisuuden osalta sanomme lisäksi, että ei pelkästään Mooseksen kirja vaan myös useat islamin, kristinopin, mandealaisuuden ja manikealaisuuden teokset puhuvat Aadamin ja Eevan kasteesta.¹⁵⁹

Kuva 18. Adamin ja Eevan katumuskaste. 1340-1351. St. Théobald-kirkko, Thann, Ranska.

Jotkut tutkijat, ml. Stephen D. Ricks¹⁶⁰ ja David J. Larsen¹⁶¹ ovat väittäneet, että kasteen vesisymboliikkaa ymmärtää paremmin, kun sitä verrataan erillisiin rituaaleihin muinaisessa Israelissa, joissa kuningas pestiin ja voideltiin - sekä ennen vihkimistään että myös säännöllisin välein hänen hallitusvaltansa uudistamiseksi.

Esimerkiksi, Larsen kirjoittaa:¹⁶²

“Me opimme raamatusta, että kuningas pestiin ja puhdistettiin todennäköisesti keväisessä Gihonissa.¹⁶³ Hänen päänsä voideltiin hyväntuoksuisella oliiviöljyllä, jota säilytettiin sarvessa pyhätössä.¹⁶⁴ Hänet puettiin viittoihin ja hänellä oli myös papillinen esiliina (efod¹⁶⁵), vyönauha ja otsaripa/päähine.¹⁶⁷ Lopuksi kuningas vihittiin papiksi Melkisedekin järjestyksen mukaan.”¹⁶⁸

Asiaan liittyvää sisältöä näiden käytänteiden ymmärtämiseksi voi löytää myös muinaisen Mesopotamian uskonnollisesta kirjallisuudesta. Esimerkiksi *Atrahasin* kertomuksessa me voimme jäljittää ajatuksen siitä, että vesi, henki ja veri - viimeksi mainittu surmatun jumalolennon ruumiista - olivat elämää antavia elementtejä, joita jumalat käyttivät ihmiskunnan luomisessa.

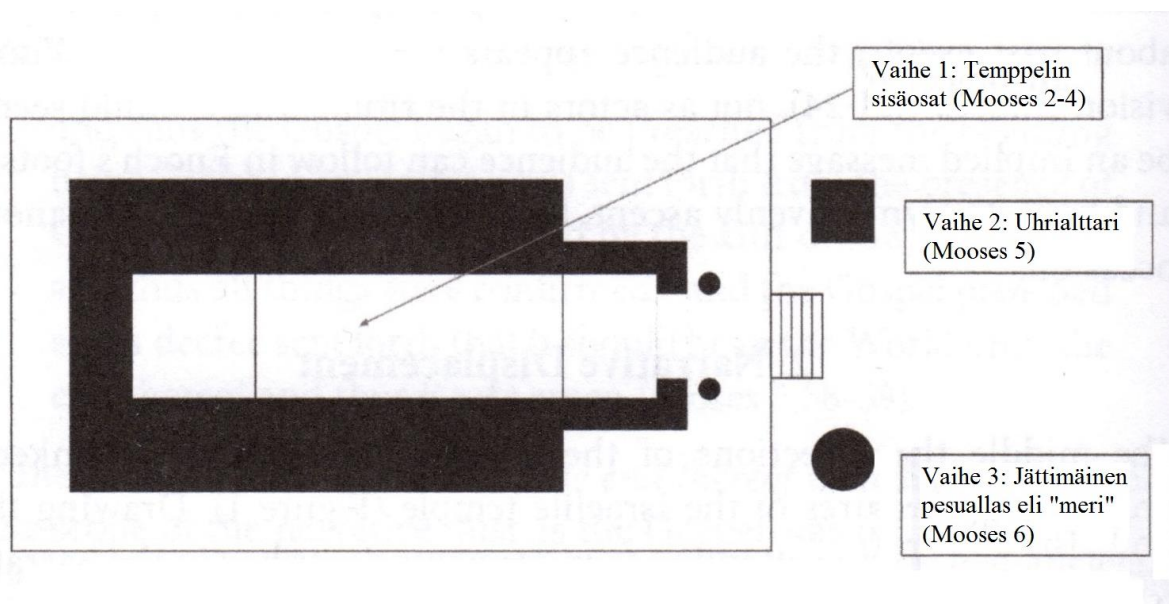

Kuva 19. Gudean sinetin painojälki. Tello, Irak, n. 2150 eaa.

Gudean suuressa sinetissä, joka on kuvassa 19, välittävä jumalolento esittelee kaljun ja miltei alastoman Gudean istuvalle jumalalle. Välittävä jumala ojentaa istuvalle jumalalle vaasin, jossa on taimi ja virtaavaa vettä. Vesi virtaa istuvasta jumalasta itsestään vuotaviin vaaseihin - varmaankin odotettaessa taimien versoamista ja ilmestymistä. Näkymä on uudestisyntymästä ja muuttumisesta: jos käytämme Johanneksen evankeliumin kieltä, me voimme otaksua, että kuninkaan ”synnyttyä vedestä” hänestä - ylitsevuotavassa vaasissa olevan verson, samoin kuin jumalan, jolle hänet esitellään, kaltaisena - on myös tuleva ”vesilähde joka pulppuaa iankaikkiseen elämään.” Eräs Gudeaa esittävä veistos tukee juuri sellaista tulkintaa, sillä siinä on Gudea itse - hänen päänsä nyt verhottuna, pitämässä virtaavan veden vaasia istuvan jumalan tavoin.

Samanlainen analyysi kuninkuuden rituaalien kokonaisuudesta Marissa vanhassa Babyloniassa ja Vanhassa testamentissa¹⁷⁰ päätyi siihen lopputulokseen, että raamatun tutkijoitten pitäisi olla tietoisia kaikista kuninkaallisista rituaaleista Mesopotamiassa, mukaan lukien ne rituaalit¹⁷¹, joissa vedellä on tehtäviä.

Todellakin kuten John Walton mainitsee, ”temppelin ideologia ei ole silmiinpistävän erilainen Israelissa verrattuna muinaiseen Lähi-itään. Erona on Jumala eikä se, miten temppeli toimii Jumalaan nähden.”¹⁷²

Kuva 20. David Calabro: *Salomon temppelin pohjapiirros, jossa on esitetty mahdollisia Mooseksen kirjan lukujen 2-6 rituaalin sijaintipaikkoja.*

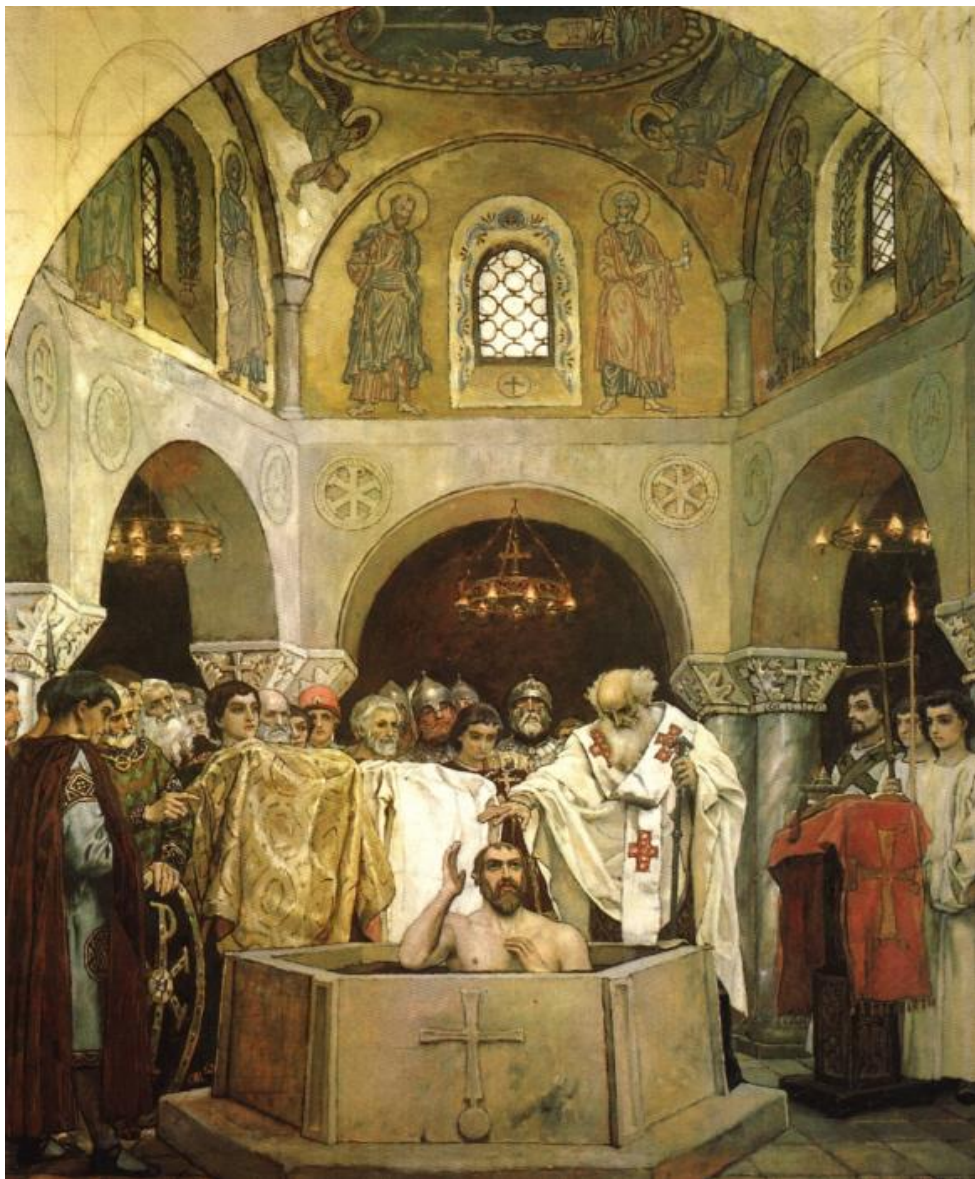
David Calabro tutki sitä mahdollisuutta, että teksti, joka muistutti Mooseksen kirjan tekstiä, saattoi olla käytössä Salomonin temppelissä opettaessa ja ohjattaessa aloittelijoita tiettyihin tiloihin, jossa annettiin opetusta ja suoritettiin rituaaleja. Hänen huomioillaan Mooseksen luvun 6 ja temppelin edessä seisovan ”vaskimeren” välisestä yhteydestä on merkitystä nyt käymällemme keskustelulle.¹⁷³ Pohdittuaan useita vihjeitä, jotka tukevat hänen Mooseksen kirjaan liittyvää väittämäänsä, Calabro toteaa:

”Vaikka ei ole mitään todisteita, että temppelin allasta käytettiin kastealtaana, se oli kuitenkin kyllin iso sellaiseenkin, ja Joseph Smithin ohjeet kastealtaan rakentamisesta

Nauvoon temppeliin Salomonin altaan mallin mukaan osoittavat, että hän ymmärsi sen tässä yhteydessä.”

On ilmeistä, että kaksi selvästi erilaista vesitoimitusta - nimittäin upotuskaste ja pesu osana papillista tai kuninkaallista virkaanastumista - sekaantuivat toisiinsa ensimmäisen kristillisen vuosisadan aikana ja johtivat siihen, että oli vaikeata tietää, kumpaa niistä tarkoitettiin, kun kristillinen pyhä kirjoitus tai perinne mainitsee veden käyttämisen uskonnollisessa rituaalissa.¹⁷⁴ Itse asiassa kun uskolliset tavat kehittyivät, pesemistä, voitelua ja pukemista muistuttavat rituaalit toisinaan suoritettiin osana “kastetta”.

Esimerkiksi joissakin kristillisissä kasteperinteissä ajatus “kuoleman iskujen kumoamisesta” hoidettiin voitelemalla “armon öljyllä ennen kastetta” (tai joskus sen jälkeen), kun kastettavan otsaa, sieraimia, rintaa, korvia jne. kosketeltiin.¹⁷⁵

Kuva 21. Viktor Vasnetsov (1848-1926): *Pyhän prinssi Vladimirin kaste, 1890.*

“Läsnäolijat pitelevät Vladimirin kultaista viittaa, jonka hän on riisunut ja yksinkertaista valkoista kasteviittaa, jonka hän tulee pukemaan päälleen.”

Kuva 22. Seet hakemassa armon öljyä, 1351–1360. Heilig-Kreuz Münster, Schwäbisch Gmünd, Saksa.

Kuva 23. Varhaiskristillinen maalaus kasteesta. Pyhän Calixten katakombi, 200-luku.

Oli yleistä, että jotkut kristityt hyväksyivät sen, että moiset voitellut juonsivat aikojen alusta. Esimerkiksi pseudepigrafisessa *Aadamin ja Eevan elämässä* me voimme lukea tapahtumasta, jossa Adam maatessaan kuolinvuoteellaan pyytää Eevaa ja Seetiä noutamaan hänelle öljyä Elämänpuusta Eedenin puutarhassa, jotta hän voisi palata elämään.¹⁷⁶

Jotkin traditiot kuvailevat sitä, miten kastettavalta "riisuttiin Aadamilta perityt vaatteet ja hänen päälleen puettiin niiden vaatteiden vertauskuvat, joita hän tulee käyttämään ylösnousemuksessa."¹⁷⁷ Toisissa traditioissa kastettavat "seisoivat [paljasjaloin] eläinten taljoilla, kun he rukoilivat - tämän symbolisoidessa Aadamilta perittyjä nahka-asuja" - sekä kuvaannollisesti laittoivat kuolemaa ja syntiä esittävän käärmeen kantapään alle. Näin käärme, jonka pää oli murskattu Kristuksen sovituksen armoon turvautuvan parannusentekijän kantapään alla, oli yhden toimituksen kautta hylätty, voitettu ja karkotettu.

Kuva 24. *Jeesus ja Nikodemos.*

4. Ympärileikkaus Jeesuksen keskustelussa Nikodemoksen kanssa - koskien “uudestisyntymistä”

Kappale Joseph Smithin 1. Mooseksen kirjan käännöksestä, jota käsitellään tarkemmin myöhemmin, tuo esiin sen suhteen, mikä vallitsee Aadamille ja Eevalle ilmoitetun kasteen ja Jumalan Abrahamille ilmoittaman Vanhan testamentin ympärileikkaustoimituksen välillä. Samuel Zinner kuvailee kasteen ja ympärileikkauksen välistä suhdetta osana ei-arvostettua keskustelua Jeesuksen ja Nikodemuksen välillä, jonka aiheena oli “uudestisyntymisen” merkitys.”¹⁷⁸

“Kenties ei tavallisesti tunnusteta, että tärkeää Johanneksen 3. luvun keskustelussa uudestisyntymisestä ja kasteesta on ympärileikkauksen aihe. Varhainen kristillinen teologia ymmärsi kasteen hengellisenä ympärileikkauksena Jeesuksen lahkoon liittyville pakanoille.¹⁷⁹ Rabbiinilähteet myös ymmärtävät käännynnäisupotuskasteen uutena ja hengellisenä syntymänä. Kohdassa Johannes 3:4 Jeesuksen uudestisyntymistä koskevat opetukset jakeessa 3 luonnollisesti tuovat ympärileikkauksen Nikodemuksen mieleen, joten hän kysyy, miten miespuolinen aikuinen voi palata lapsen tilaan ja tulla uudesti ympärileikatuksi? Retorinen sekaannus keskustelussa alkaa, koska Jeesus opettaa, että ympärileikatun juutalaismiehen on synnyttävä uudesti hengellisesti. Nikodemuksen ajatuksena on, että juutalaismiehet ovat jo hengellisesti uudestisyntyneitä siitä pitäen, kun heidät lapsina ympärileikattiin. Vain pakanakäännynnäiset tarvitsevat hengellistä uudestisyntymistä. Itse asiassa Jeesus viittaa Johanneksen parannuskasteeseen¹⁸⁰ juutalaisille, ja Jeesuksen käsky, “Tehkää parannus, sillä taivasten valtakunta on lähellä” viittaa Johanneksen parannuskasteen välttämättömyyteen ja muodostaa

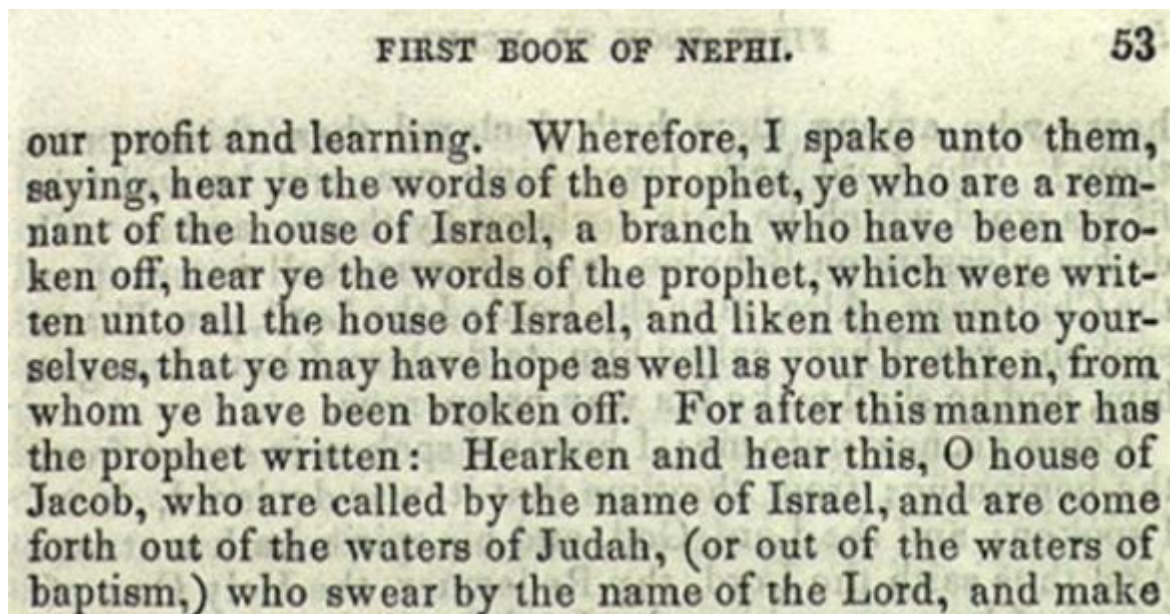
osan taustaa Johanneksen evankeliumin luvun 3 jakeen 5 tekstille “jos joku ei synny vedestä ja Hengestä, ei hän voi päästä sisälle Jumalan valtakuntaan”, mikä viittaa Johannes 1:26:n vesikasteeseen ja Johannes 1:33:n Pyhän Hengen kasteeseen.¹⁸¹ Jeesuksen asiakohdassa Johannes 3 on, että juutalaiset tarvitsevat hengellistä ympärileikkausta fyysisen toimituksen lisäksi, mikä on perinteinen heprealaisraamatun kielikuva¹⁸² [Qumranin käärojen yhdyskuntasäännössä] 1QS V me näemme, että hengellistä ympärileikkausta vaaditaan “yhteisössä”: “ympärileikkaa yhteisössä esinahka hänen taipumukseltaan ja hänen jäykältä niskaltaan” [1QS V 5] Tämä seuraa 1QS IV:n upotuskastetta koskevaa opetusta, mikä sopii jo Hesekielin opettamaan malliin¹⁸³ joka puhuu puhdistavasta vedestä ja sen jälkeen uuden hengen ja sydämen antamisesta sisimpään... Tällai[set] Qumranin teksti[e]n kappale[et], samoin kuin Johannes [Kastajan] ja Jeesuksen opetukset kasteesta [eivät] esitä, että [kaste] korvaa ympärileikkauksen, vaan että se täydentää sitä ja tekee sen täydelliseksi.”

5. Ympärileikkaus, liitto ja kaste muinaisina aikoina ja Joseph Smithin raamatunkäännöksessä

Zinnerin ehdottamien ympärileikkauksen, liiton ja kasteen välisten sidonnaisuuksien kanssa johdonmukaisia ovat monet viittaukset näihin aiheisiin sekä muinaisina aikoina että Joseph Smithin Mormonin kirjan ja Raamatun käännöksissä.

Ajatelkaa esimerkiksi kohtaa Jesaja 48:1, jota lainataan kohdassa 1 Nefi 20:1. Tämä tulkinta (selventävä huomautus) Joseph Smithiltä ilmestyi ensi kerran vuoden 1840 Mormonin kirjan laitoksessa.¹⁸⁴

“Kuuntele ja kuule tätä, oi Jaakobin huone, jota kutsutaan Israelin nimellä ja joka olet lähtenyt Juudan vesistä, *eli kasteen vesistä*, te, jotka vannotte Herran nimeen ja kutsutte Israelin Jumalaa, mutta ette vanno vilpittömästi ettekä vanhurskaasti.”

Kuva 25. 1 Nephi VI (1Nefi 20:1), Mormonin kirjan painos vuodelta 1840, s. 53.

Termin “vesistä” lauseessa “olet lähtenyt Juudan vesistä” voisi yksinkertaisemmin ilmaista sanoilla “Juudan vatsasta tai kupeista”, mikä on runollinen viittaus ruumiin kirjaimelliseen siemeneen, josta Juudan ruumiilliset jälkeläiset kasvavat. Tästä syystä joku voisi nähdä tässä lauseessa viittauksen ympärileikkauksen liittoon - liittoon, joka oli tarpeellinen Abrahamille kuin myös hänen biologisille jälkeläisilleen - mutta merkittävästi myös hänen perhekuntaansa “adoptoitujen” tuli alistua siihen.¹⁸⁵ Joseph Smithin tulkinta – disjunkttiivinen [[vaihtoehtoinen](#)] ilmaus “eli kasteen vesistä” - laajentaa Jesajan viittausta ottaa mukaan pakanat, joista voisi tulla osa Israelin liittokansaa adoption kautta käännynnäiskasteessa, mikä sopii 3 Nefin 30:2 viestiin: “Kääntykää, kaikki te pakanat, jumalattomilta teiltänne ... ja tulkaa minun luokseni ja *ottakaa kaste* minun nimeeni, jotta

saisitte syntinne anteeksi ja täytyisitte Pyhällä Hengellä, *jotta teidät luettaisiin minun kansaani, joka on Israelin huonetta.*”¹⁸⁶

Kuva 26. Jan van Eyck (n. 1395–1441):
Aabelin ja Kainin uhri, 1425–1429

Vielä selkeämpi viite, joka yhdistää ympärileikkauksen ja kasteen teemat, on löydettävissä sanonnasta “Abelin veri” Joseph Smithin 1. Mooseksen kirjan käännöksessä. Se, että tutkijat ovat laiminlyöneet tämän kohdan, vaatii sen yksityiskohtaisempaa käsittelyä tässä.

Abelin kertomus on aina yhdistetty ajatukseen sopivasta uhrista¹⁸⁷ - todellakin hänen nimensä näyttää olevan sanaleikki sen uhrin runsaudesta, jonka hän haluaa antaa, verrattuna Kainin kitsaaseen uhriin:¹⁸⁸ “... ja Abel [*hebel*]

toi lampaidensa esikoiskaritsoja ja niiden rasvaa [*ûmêhelêbêhen* - toisin sanoen, lauman syöttöelikoista, lauman runsaimmista eli parhaimmista osista]. Heparan sana *helêb* ei pelkästään tarkoita “lihavaa” vaan myös itse sanassa *ûmêhelêbêhen* “on nimi *hbl* [Abel] “käännettynä” - so., *ûmêhelêbêhen*, mikä täten vahvistaa sanaleikkiä.¹⁸⁹

On muistettava, että Heparalaiskirjeessä Abelin veren vuodattaminen nähdään eräänlaisena Jeesuksen Kristuksen sovittavana uhrina.¹⁹⁰ Koskien hänen asemaansa Raamatun marttyyrien kaanonissa Hamilton kirjoittaa: “Abel yhdistetään Sakariakseen ensimmäisenä ja viimeisenä murhan uhrina, joka mainitaan Vanhassa testamentissa ... Ymmärrettävästi Abel luonnehditaan ‘viattomaksi.’”¹⁹⁴

Joseph Smithin raamatunkäännös yhdistää vanhurskaan Abelin kuoleman poikkeavaan toimitukseen pienille lapsille, joka koostuu veren pirsrottamisesta ja siihen liittyvästä “pesusta”, joka tuomitaan Joseph Smithin käännöksen 1. Mooseksen kirjan kohdassa 17:3-7:¹⁹⁵

Kuva 27. J. James Tissot (1836-1902): *Sakarias surmattuna temppelein ja alttarin välissä*, n. 1895.

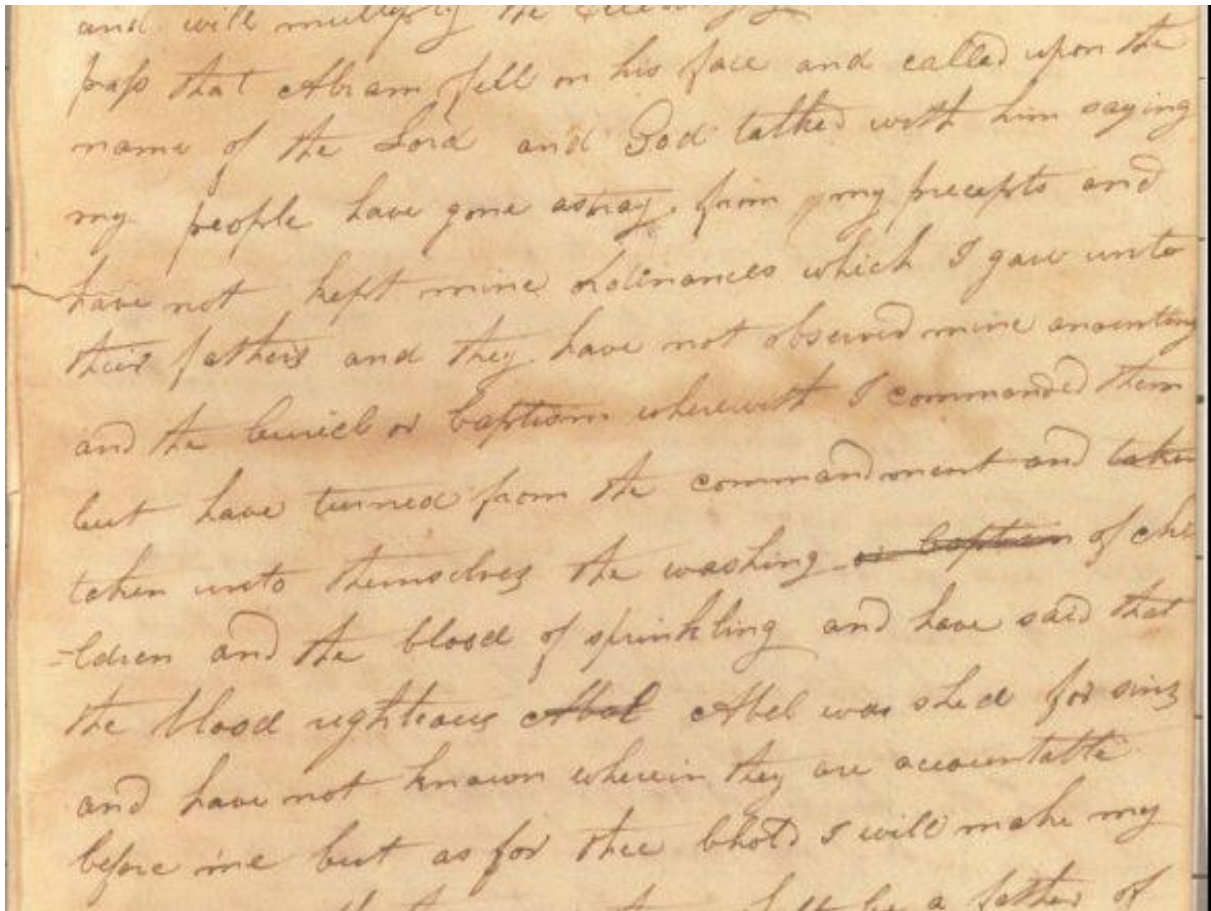
”Ja tapahtui, että Abram lankesi kasvoilleen ja huusi Herran nimeä.

Ja Jumala puhui hänen kanssaan ja sanoi: Minun kansani on kulkenut harhaan minun käskyistäni, eikä ole pitänyt minun toimituksiani, jotka annoin sen isille;

eikä se ole noudattanut minun voiteluani, ¹⁹⁶ eikä hautausta eli kastetta, josta minä annoin sille käskyn,

vaan on kääntynyt pois käskystä ja ottanut päällensä lasten pesun ~~tai kastamisen~~ ja vihmontaveren¹⁹⁸

Ja on sanonut, että vanhurskaan Abelin veri vuodatettiin syntien tähden. eikä ole tiennyt, missä se on vastuullinen minun edessäni.”

Kuva 28. Joseph Smithin raamatunkäännös. Ensimmäisen Mooseksen kirjan luvun 17 käsikirjoitus.

Tämän käytännön ehkäisemiseksi meille kerrotaan, että Herra määräsi ympärileikkauksen liiton kahdeksan päivän iässä,¹⁹⁹ "että voit tietää ikuisesti, etteivät lapset ole vastuullisia minun edessäni, ennen kuin he ovat kahdeksan vuotta vanhoja."²⁰⁰ LK 68:25-28, joka saatiin myöhemmin samana vuonna, kun JST 1 Mooseksen kirja käännettiin, myös korostaa sitä, että lapset eivät ole tilivelvollisia ennen kuin he ovat täyttäneet kahdeksan vuotta.²⁰¹

Joseph Smithin käännoistä merkittäväällä tavalla heijastaen Abelin keskeinen hahmo liittyy veteenupottamisen rituaaleihin mandealaisten keskuudessa.²⁰³ Itse asiassa Abelin (jota usein kutsuttiin nimellä *Hibil Ziwa* = Abel Loistelias), joka usein nähdään lunastajan ja vapahtajan tehtävissä, kerrotaan suorittaneen ensimmäisen kasteen - Aadamin kasteen, joka ennakoi kaikkia mandealaisia kokelaita näissä toistuvissa rituaaleissa.²⁰⁴

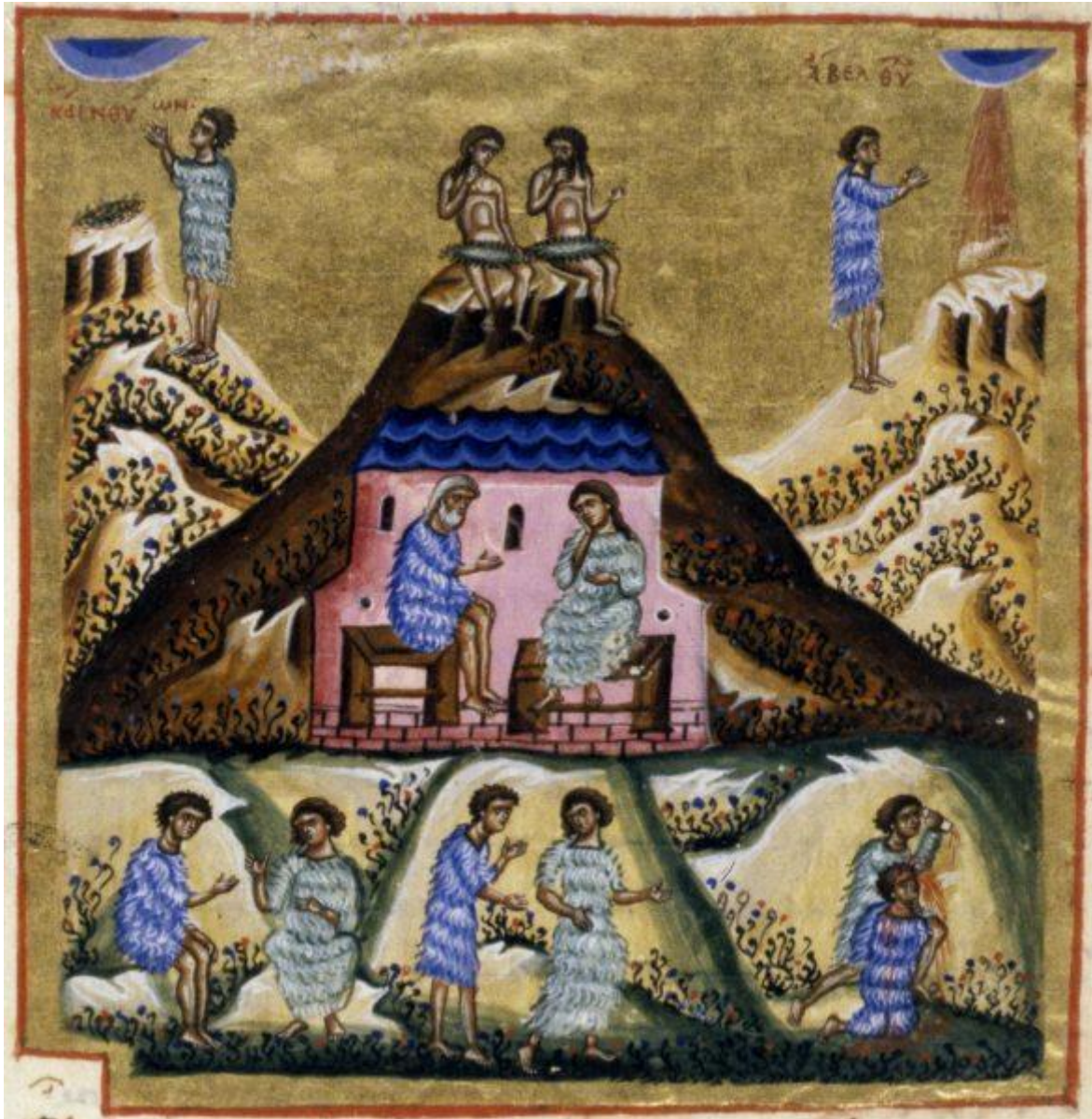
Uputusseremonioitten jälkeen mandealaiset edelleen jatkavat rituaaleja, joihin kuuluu voitelu ja jumalten nimien lausuminen kyseiselle henkilölle.²⁰⁵ *Kushta*, seremoniallinen

Kuva 29. E.S.Drower, 1879-1972): Kushta, 1956. 202

kädenpuristus, tapahtuu kolmasti rituaalin aikana, ja jokainen niistä Elizabeth Drowerin mukaan “näyttää merkitsevän seremonian vaiheen loppuunsaattamista.”²⁰⁶ Loistokkaan ylösnousemuksen hetkenä mandealaisten kirjoitukset kertovat, että lopullinen *kushta* myös tapahtuu, vaikkakin syleilyn muodossa, jota kutsutaan “molempien käsivarsien *kushtan* avaimeksi”.²⁰⁷

Ajatusta sovittavasta syleilystä²⁰⁸ voi verrata samanlaiseen kuvakieleen, kun Jaakob paini enkelin kanssa,²⁰⁹ ja siihen, kun hän sitten tapasi Eesaun;²¹⁰ siihen, kun isä teki sovinnon tuhlaajapoikansa kanssa Jeesuksen vertauksessa;²¹¹ ja eritoten Eenokin Siionin ja myöhempien aikojen Siionin eskatologisiin [lopun ajan] syleilyihin, joita kuvataan Mooseksen kirjan luvun 7 jakeessa 63: “Silloin sinä ja koko sinun kaupunkisi kohtaatte heidät siellä, ja me otamme heidät huomaamme, ja he näkevät meidät; ja me lankeamme heidän kaulaansa, ja he lankeavat meidän kaulaamme, ja me suutelemme toisiamme.”²¹²

Kuva 30. Adam ja Eeva paratiisin ulkopuolella, Kain ja Abel, 1100-luku.

Yhtä merkittävä JSR 1 Mooseksen kirjan luvun 17 jakeille 3-7 on Heparalaiskirjeen 12:24, jossa puhutaan pyhien tulemisesta “uuden liiton välimiehen, Jeesuksen, tykö, ja vihmontaveren tykö, joka puhuu parempaa kuin Abelin veri.”²¹³ Craig Koesterille tämä antaa ajatuksen siitä, että “Abelin veri toi rajallisen sovituksen, kun taas Jeesuksen veri toi täydellisen sovituksen.”²¹⁴ Heparalaiskirjeen kohdasta 11:4 Joseph Smith sanoi, että “Abel, jolla oli vielä armotalouden avaimet, lähetettiin taivaasta Paavalin tykö lausumaan lohdutuksen sanoja ja antamaan hänelle tiedon jumalisuuden mysteereistä.”²¹⁵

Tapaa vanhoa “Abelin pyhän veren kautta” on kuvattu varhaisissa kristillisissä ja islamilaisissa kertomuksissa, jotka koskivat vedenpaisumusta ennen eläneitten patriarkkojen yrityksiä saada jälkeläiset luopumaan “pyhältä vuorelta” lähtemisestä, jotta he voisivat olla tekemisissä Kainin lasten kanssa.²¹⁶ Serge Ruzer tulkitsee tämän todisteeksi siitä, että oli olemassa ryhmä, joka Kristuksen sijasta katsoi Abeliin pelastuksen tuojana. Hän päättää sanomalla, että “tässä korostetaan Abelin veren pelastavaa laatua...”

Vannominen Abelin veren kautta... katsotaan meidän tekstissämme yhtä riittäväksi Seetin poikien pelastukselle; ne, jotka asuvat - sen ansiosta, että ovat vannoneet Abelin veren kautta - pyhällä vuorella, eivät tarvitse mitään lisäpelasusta.”²¹⁷

Kuva 31. Temppli-instituutin ja erään israelilaisen karjankasvattajan kasvattama punainen hieho.

Lisätodisteita siitä, että uskottiin Abelin veren pelastavaan voimaan, löytyy 1. Henokin kirjeen Abelin kuvauksesta, jossa käytetään sanoja ”punainen vasikka”. Patrick Tiller näkee tämän viittauksena 4. Mooseksen kirjan kohdan 19:1-10²¹⁹ ruskeanpunaiseen hiehoon.²¹⁵ Merkittävä juutalainen oppinut Maimonides näki punaisen hiehon rituaalin ei pelkästään puhtauden lakina vaan ennemminkin jonain sellaisena, millä oli ylimaallinen, jopa pelastuksen tuova painoarvo ja merkitys.”²²⁰ Punainen hieho oli selkeästi nuori elikko, jota käytettiin puhdistusriiteissä (se koostui pesusta ja veren vihmomisesta²²¹) niille, jotka olivat olleet kosketuksessa ”surmatun ihmisen ruumi[iseen]” joka makasi ”asituksen ulkopuolella”²²² kuten Abel. Suuresti vaihteleva joukko islamilaisia kertomuksia yrittää selittää asiaan liittyvän Koraanin kertomuksen.²²³ Näillä kertomuksilla on yhteistä ajatus siitä, että murhaaja kielsi rikoksensa, mutta hänet tunnisti kuolleen miehen ääni - miehen, jota uhrattu eläin oli kosketanut.²²⁴ Liekö tuo ääni ollut vanhurskaan Abelin, josta pyhät kirjoitukset sanovat, että ”hänen verensä huutaa Jumalalle maasta”²²⁵ - eli ”hän puhuu vielä kuoltuaankin”?²²⁶

Yhteenvetona voi sanoa, että on runsaasti todistusaineistoa eri lähteistä, jotka ovat peräisin ainakin Toisen temppelin ajoilta, antamassa uskottavuutta Joseph Smithin raamatunkäännökselle, missä poikkeavat pienille lapsille suoritettavat rituaalit, joiden väitettiin puhdistavan heidät pesussa ja verenpirskotuksessa, liitetään virheelliseen ajatukseen siitä, että vanhurskaan Abelin veri vuodatettiin syntien tähden.”²²⁷ Hahmona, joka muinoin yhdistettiin uhraamiseen, kasteeseen ja viattoman marttyyriuteen, Abel olisi todennäköisesti saattanut houkuttaa tämänkaltaisia uskonnollisia näkemyksiä. Lisäksi ympärileikkauksen instituution [tapajärjestelmän] mukaan ottaminen Joseph Smithin käännökseen olisi myös johdonmukaista Samuel Zinnerin sen johtopäätöksen kanssa, että on olemassa symbolinen yhteys ympärileikkauksen ja kasteen välillä Uuden testamentin

kontekstissa [ympäristössä] - se, että kasteen ei ollut tarkoitus korvata “ympärileikkausta vaan [pikemminkin] se täydentäisi ja parantaisi sitä.”²²⁸

6. Poikkeama aiheesta: Kaste ja rituaaliset pesut kuvaamassa kaikkien toimitusten luonnetta

Ennen kuin lopetamme keskustelumme veden symboliikasta hengellisessä uudestisyntymisessä, me poikkeamme aiheesta näyttääksemme, miten kaste ja rituaaliset pesut antavat esimerkillisen kuvauksen *kaikkien* pappeustoimitusten luonteesta. Me vedämme johtopäätöksen lyhyestä kastetta ja rituaalisia pesuja koskevasta keskustelustamme sanomalla, että kun niitä suoritetaan autenttisinä pappeuden toimituksina, ne ovat *vertauskuvallisia, pelastavia, toisiinsa liittyviä ja kertyviä [additiivisia], taaksepäin katsovia [retrospektiivisia] ja ennakoivia.*

▣ *Vertauskuvallinen.* Hugh Nibley määritteli endaumentin “malliksi, kuvaannolliseksi esitykseksi”.²²⁹ Samaa voisi sanoa kasteesta, jota Paavali kuvaili kuoleman ja ylösnousemuksen symboliksi.²³⁰ Näitten Jeesuksen vertauskuvien tavoin toimitustenkin tarkoituksena on tarjota ymmärtämys hengellisestä maailmankaikkeudesta, jossa me elämme, sekä antaa malli henkilökohtaiselle käyttäytymiselle tuossa viitekehyksessä. Juuri siitä syystä Herra tuomitsee voimakkain sanankääntein ne, jotka selvittävät muilla vähemmän kelvollisilla “instrumenteilla”, missä he ovat. Sellaisia ihmisiä kutsutaan ihmisiksi, jotka ovat “poikenneet [Hänen] toimituksista[an],” jotka “eivät etsi Herraa vakiinnuttaakseen Hänen vanhurskauttaan” vaan mieluummin “kulke[vat] om[ia] teitensä ja oman jumalansa kuvan perässä, jonka kuva on [telestisen eikä selestisen] maailman kaltainen.”²³¹ Kun meidän käsityksemme maailmankaikkeudesta sekä meidän paikastamme siinä perustuu omiin vääristyneisiin käsityksiimme, toimituksissa annettavan selestisen maailman piirustusten sijaan, me koemme turhautumista väärin tavoitteiden ja kituliaan kasvun vuoksi niissä henkilökohtaisissa ja sosiaalisissa luonteenpiirteissämme, joilla on eniten merkitystä iankaikkisuudessa. Toisaalta toistuva osallistuminen pyhiin toimituksiin kautta elinvuosien antaa meille mahdollisuuden syventää ymmärtämystämme siitä, “keitä me olemme ja kuka Jumala on sekä mikä meidän suhteemme on Häneen [ja Hänen lapsiinsa]”²³²

▣ *Pelastava.* Presidentti Joseph F. Smith opetti:²³³

“Kuulen usein ihmisten sanovan: “Kaikki se, mitä vaaditaan ihmiseltä tässä maailmassa, on olla rehellinen ja rehti,” ja että sellainen ihminen saavuttaa korotuksen ja kirkkauden. Mutta ne, jotka sanovat näin, eivät muista, mitä Herra sanoi, kun Hän sanoi “... joka ei synny uudesti..., ei voi nähdä [Jumalan] valtakuntaa.”²³⁴

Vaikkakin tunnusti kasvatus- ja kasvatusopillisesti loistavat sanamuodot toimitusten symbolismissa,²³⁵ vanhin Bednar opetti, että me erehdymme, jos me ajattelemme, että niitten arvo rajoittuu innoittavaan opetukseen. Hän sanoi, lainaten Opin ja Liittojen kirjan luvun 84 jakeita 19-21:²³⁶

“Kristuksen palautetussa kirkossa suotavat pelastuksen ja korotuksen toimitukset ovat paljon enemmän kuin rituaaleja tai vertauskuvallisia toimia. Ne pikemminkin muodostavat valtuutettuja kanavia, joiden kautta taivaan siunaukset ja voimat voivat virrata omaan elämäämme.”

Toisin sanoen siihen, että toimituksissa annettu lupaus tiedon ja voiman antamisesta korkeudesta toteutuu, vaaditaan, että ihminen sekä saa tietoa [is *informed*] että muuttuu [is *transformed*].²³⁷ Itse asiassa se siunaus, että “syntyy uudesti Jumalan Hengestä toimitusten kautta,”²³⁸ Kristuksen sovituksen vahvistavan voiman yhteydessä, on mahdollista vain, kun ihmiset elävät sille - jatkuvassa kuuliaisuuden ja palvelemisen harjoittamisessa, mikä vahvistaa niitä liiton siteitä, joilla heidät on auliisti ja rakkaudella liitetty Taivaalliseen Isäänsä. Ainoastaan ymmärtämällä ja noudattamalla toimituksissa annettua jumalallista mallia ihmiset voivat vähitellen kokea kasvavaa riemua siitä, että heistä tulee kaikkea sitä, mitä Jumala nyt on.

■ *Toisiinsa liittyviä ja kertyviä.* Vanhin Bednar selitti:²⁴⁰

“Upotuskasteen toimitus, käten päällepanemisen toimitus Pyhän Hengen lahjan saamiseksi ja sakramenttitoimitus eivät ole irrallisia ja erillisiä tapahtumia; ne ovat ennemminkin toisiinsa liittyviä osasia, jotka seuraavat toinen toistaan lunastuksen mahdollistamassa edistymisen mallissa. [käännösvaihtoehto alkuperäistekstistä “elements in an interrelated and additive pattern of redemptive progress”: osasia toisiinsa liittyvässä ja kertyvässä lunastuksen mahdollistavan edistymisen mallissa] Jokainen peräkkäinen toimitus kohottaa ja laajentaa hengellistä tarkoitustamme, haluamme ja suoritustamme. Isän suunnitelma, Vapahtajan sovitus ja evankeliumin toimitukset suovat meille armon, jota tarvitsemme ponnistellaksemme eteenpäin ja edistyäksemme rivi rivin päälle ja opetus opetuksen päälle kohti iankaikkista päämääräämme.”

On ilmeistä, että toimitusten on oltava läheisesti toisiinsa liittyviä - koska jokainen perustuu samaan Kristuksen oppiin. Kuvaillessaan tätä vanhin Bruce R. McConkie huomautti, että kolme erillistä toimitusta - kaste, sakramentti ja eläinuhrit - jotka säädettiin eri aikoina, toteutetaan käyttäen eri vertauskuvia, ja niitä käytetään eri tilanteissa; kaikkia niitä kuitenkin käytetään yhden ja saman liiton yhteydessä.²⁴¹ Toisin sanoen, vaikka jokainen näistä kolmesta toimituksesta täyttää ainutlaatuisen tarkoituksen ja vaihtelee jonkin verran siinä, mitä se merkitsee, ne kaikki “toimivat sovituslaituksena, jonka välityksellä pelastus tulee.”²⁴² Sivumennen sanoen, me huomautamme tässä yhteydessä, että jokainen toimituksen sopeuttaminen eri aikakauteen, kulttuuriin ja käytännön olosuhteisiin on toteutettava oikealla valtuudella, jotta minimoitaisiin mahdollisuus muutoksiin, jotka saattavat muuttaa sitä ratkaisevilla tavoilla.

Samaten on oleellista, että toimitukset ovat *kertyviä*. Esimerkiksi aivan kuten kastetta on edellettävä usko Jeesukseen Kristukseen ja vilpitiön parannus,²⁴³ aivan samoin jatkuva pyhittämisen prosessi – joka on annettu niiden saataville, jotka on konfirmoitu, saavat Pyhän Hengen lahjan ja pitävät sen - voi tulla vain niille, jotka on

valmistettu ensin kasteen kautta. Samalla tavalla ensimmäinen ”jumalisuuden voiman” orastaminen, joka kasvavassa määrin ”ilmenee” kirkon uskollisten jäsenten elämässä, kun he uusivat heidän aikaisemmat liittonsa sakramentin kautta, valmistaa heitä täydentäviin toimituksiin ja liittoihin, joita he myöhemmin saavat temppelissä.

Kun vielä kerromme lisää toimitusten kertyvästä luonteesta, huomaamme, että usko, toivo ja rakkaus palvelivat muinoin sekä kolmen temppelissä olevan kirkkausasteen symboleina että opetuslapsen maallisen kokemuksen vaiheina, joille on tyypillistä toimitusten kehityskulku ja liittojen pitäminen. Tätä samaista triadia [kolmikkoa] oli

edustettuna sekä muinaisina aikoina että Joseph Smithin opetuksissa, käänöksissä ja ilmoituksissa - taivaaseen johtavina tikkaina, joita on kivuttava puola kerrallaan.²⁴⁵

Kuva 32. Kreikkalais-ortodoksinen ikoni, jossa on kuvattuna hyveiden tikkaat, Thessaloniki, Makedonia.

Vanhin Bednarin kuvaus vapahtavan kehityksen additiivisesta [kertyvästä] mallista esittää, että ne, jotka pyrkivät tulemaan pyhiksi, ovat palavahenkisiä opetuslapseudessaan. Abrahamin tavoin²⁴⁷ heitä vie eteenpäin ”jumalallinen tyytymättömyys”²⁴⁸ eli se, etteivät he ole tyytyväisiä eräänlaiseen minimaaliseen, vastahakoiseen tottelevaisuuteen, mikä vaatii vain sen, että he kavahtavat ”synnin ilmaantu[mista]”²⁴⁹, vaan paremminkin, he yrittävät ”tehdä innokkaasti”²⁵⁰ Isän työtä ”kaikesta sydämestä[än], väkevyydestä[än], mielestä[än] ja voimasta[an]”²⁵¹ Tämä tarkoittaa sitä, että he ajan oloon pystyvät kestämaan kaiken; koska he ovat täynnä täydellistä uskoa, toivoa ja rakkautta; Pojan tahto ”sulautuu Isän tahtoon”²⁵² siinä määrin, että, oltuaan koko elämänsä uskollisia kaikille saamilleen käskyille, he sovituksen vahvistavan voiman ansiosta alkavat lähestyä Kristuksen täyteyttä

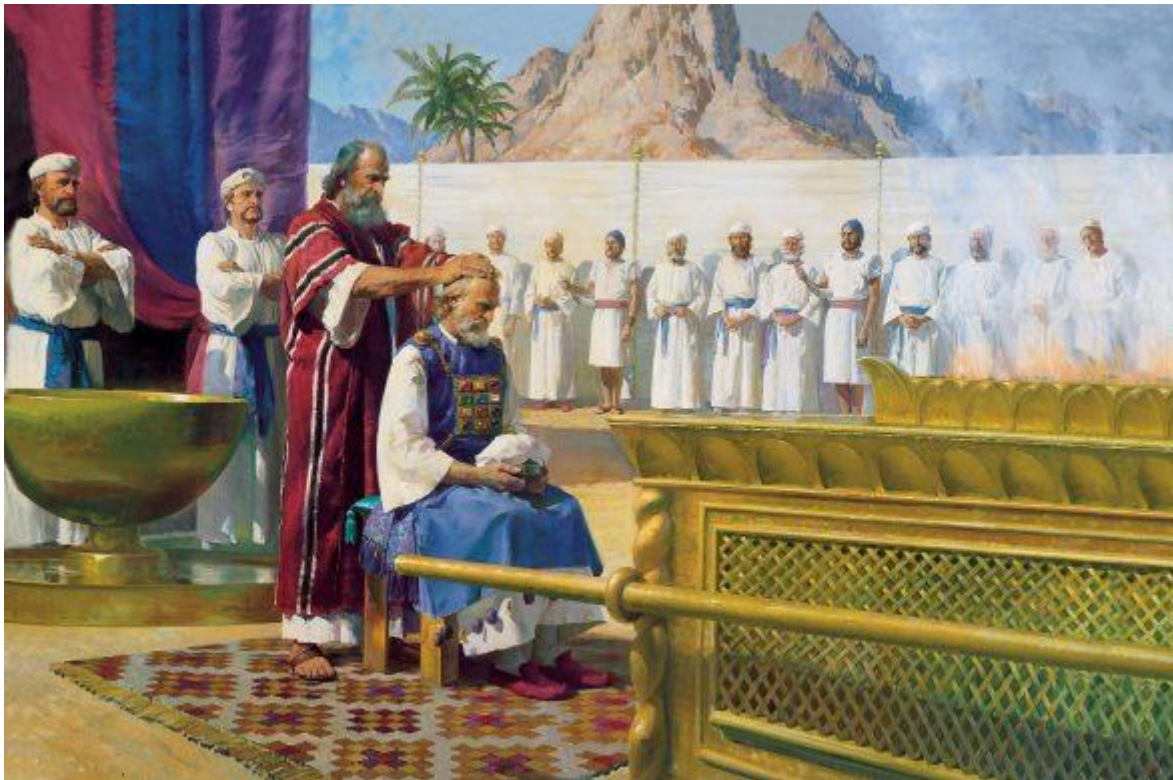
vastaavaa kypsyyttä.²⁵³

▣ **Taaksepäin katsova.** Jos pidämme arvossa taaksepäin katsovaa näkökulmaa toimituksiin, se selventää kaiken sekaannuksen koskien kasteen ja muitten veteen liittyvien toimitusten välillä.²⁵⁴ Aadamin ajoista pitäen kaste on ollut evankeliumin *ensimmäinen*,²⁵⁵ *alustava*²⁵⁶ pelastava toimitus kuolevaisessa elämässä, ja kaikkien kasteen ja myöhäisempien pesutoimitusten välisten yhtäläisyyksien tarkoituksena on taaksepäin katsoen korostaa tuota yhtäläisyyttä takautuvasti. Havainnollistaaksemme edelleen taaksepäin katsovaa suhdetta myöhempisiin pesutoimituksiin, esitämme, että niitten merkittävyys ulottuu aikaan ennen kastetta ja toistaa aikaisempia tapahtumia kuolevaisuutta

Kuva 33. Vincent van Gogh (1853–1890): *Le Moissonneur*, 1889.

edeltävässä elämässä. Näyttää esimerkiksi siltä, että Aaronin saama toimitus, kun hänet “oli pesty, voideltu ja puettu pyhiin vaatteisiin, jotta hän pappina minua palvelisi,”^{ks. 257} teki yhteenvedon asettamisestaan tähän pappeuteen, kun hänet oli “pesty ja erotettu tehtävänsä”²⁵⁸ kuolevaisuutta edeltävässä maailmassa. Yhtäpitävästi Joseph Smithin opetusten kanssa,²⁵⁹ Alma 13 sanoo, että [yli]papit asetettiin [Jumalan Pojan järjestyksen mukaan... he olivat kutsuttuja maailman perustamisesta asti... pyhällä kutsumuksella... yhdessä valmistavan lunastuksen kanssa... sellaisia varten.”²⁶⁰ Samalla tavalla presidentti Spencer W. Kimball opetti, että kuolevaisuutta edeltävässä maailmassa uskollisille naisille annettiin myös tehtäviä, jotka piti suorittaa myöhemmin maan päällä.²⁶¹

Kuva 34. Harry Anderson (1906-1996): *Mooses kutsuu aaronin pappeuteen.*

Puhuessaan Kristuksesta kuolevaisuutta edeltävän ajan prototyypinä [ensimällinä] kaikille niille, jotka oli ennalta asetettu papillisiin tehtäviin ja myöhemmin asetettu kuolevaisuudessa, Filippuksen evankeliumi ehdottaa, että toimitusten yleinen merkitys, vertauskuvasuus ja asettamisten järjestys on aina ollut sama:

“Hän [joka oli] kerran [voideltu] ennen kuin kaikki oli siitetty uudelleen [so., “Hengen toimesta”²⁶³]. Hän, joka vapahdettiin, vuorostaan vapautti (muita) [so. “verellä”²⁶⁴].²⁶⁵

■ *Ennakoiva.* Koska iankaikkisuuden kiertokulku²⁶⁶ on upotettu toimituksiin, me voimme odottaa, etteivät ne ole pelkästään taaksepäin suuntautuvia vaan myös luonteeltaan tulevaisuutta ennakoivia. Esimerkiksi KH Mooseksen kirjan 5. luvussa Adam saa tietää, että eläintenuhraamistoimitus pantiin alulle nimenomaan odotettaessa “Isän Ainosyntyisen” uhraamista²⁶⁷, aivan kuten sakramenttitoimitus

tietenkkin katsoo taaksepäin takautuvasti samaan sovitusuhriin. Koskien lisäksi uhrausta Hugh Nibley kysyi:

“Onko hämmästyttävää, että lisäksi uhraaminen katsoi sekä eteen- että taaksepäin, kun “lisak ajatteli itseään tulevana uhrina, kun taas Abraham ajatteli itseään Adamin syyllisyyden sovittajana,” tai että “kun lisak oli sidottuna alttarina, Adamin, ensimmäisen miehen, henki oli sidottuna hänen kanssaan.”²⁶⁸ Oli luonnollista, että kristityt pitivät lisäksi uhraamista ristiinnaulitsemisen muotona, mutta juutalaiset lähteet kommentoivat erittäin vaikuttavasti Pojan uhraamista. Kun maailman luomisessa enkelit kysyivät: “Mikä on ihminen, että sinä häntä muistat?” Jumala vastasi: “Te tulette näkemään isän surmaavan poikansa ja pojan suostuvan surmattavaksi - minun nimeni pyhittämiseksi.”²⁷⁰

Tätä koskien huomautamme, että Abraham on ainutlaatuinen pyhissä kirjoituksissa siinä mielessä, että hän oppi ymmärtämään Kristuksen sovituksen sekä isän näkökulmasta²⁷¹, että myös pojan näkökulmasta.²⁷²

Kuva 35. Abraham Bloemaert (1566–1651): *Ympärileikkaus*, 1601.

Vielä toinen esimerkki toimitusten ennakoivasta luonteesta: muistakaa JST 1. Mooseksen kirjan 17. luvun jakeen 11 todistus siitä, että jumalallinen ympärileikkauksen luonne, jossain määrin muistuttaen pikkulasten nimeämistä ja siunaamista meidän aikanamme, oli tärkeä ei pelkästään itsessään merkityksekkäänä vaan myös siksi, että se viittasi eteenpäin kasteen toimitukseen. Muistakaa, että alkuperäinen syy ympärileikkauksen käyttöönottoon oli “että voit tietää ikuisesti, etteivät lapset ole vastuullisia minun edessäni, ennen kuin he ovat kahdeksan vuotta vanhoja.”²⁷² Ympärileikkauksessa vuotanutta verta, jonka merkki jäi lapseen pysyväksi “merkiksi” lihassa,²⁷⁴ voisi pitää vertauskuvana keskeytetystä uhraamisesta²⁷⁵ joka antoi mahdollisuuden *taaksepäin katsovaan* pohdiskeluun pienten lasten universaalisesta [kaikkia koskevasta] pelastuksesta Kristuksen sovituksen veren kautta. Samaan aikaan ympärileikkauksen vertauskuvallisuus antoi epäsuorasti myös mahdollisuuden oikean, *ennakoivan* käsityksen saamiseen syyttömäksi julistamisen [vanhurskauttamisen] saamisen tarpeellisuudesta “Kristuksen Hengen [kautta heidän] syntiensä anteeksi saamiseksi,”²⁷⁶ minkä oli tarkoitus seurata lasten kastetta, kun he saavuttavat vastuullisen iän.

On huomattava, että kuoleman ja ylösnousemuksen symbolismi kastetoimituksessa odottaa temppeleidaumentin opetusta ja liittoja, jotka edelleen selostavat niitten tehtävät ja siunaukset, jotka menevät väliverhon läpi noustakseen ensimmäisessä ylösnousemuksessa.²⁷⁷ Samalla lailla pesemisen, voitelemisen ja pukemisen esitoimitukset²⁷⁸ antavat ennakoivan, tiivistetyn yhteenvedon *kaikista* toimituksista. Tarkemmin sanottuna, on mahdollista päätellä, että temppelein esitoimituksen rakenne heijastelee KH Mooseksen luvussa 6 löytyvää veden, hengen ja veren kolminaista vertauskuvallisuutta, mikä viitoittaa korotuksen polun, josta puhutaan yksityiskohtaisemmin endaumentissa. Lisäksi Truman G. Madsen kuvasi esitoimituksen ennakoivaa luonnetta “jokaisen elimen patriarkalliseksi siunaukseksi ja meidän olemassaolomme ominaisuudeksi ja voimaksi - siunaukseksi, joka täyttyy tässä ja seuraavassa maailmassa.”²⁷⁹

Kuva 36. Linda McCarthy (1947–): *Henokin kaupunki*, 2002.

Vanhin John A. Widtsoe meni pitemmälle - johdonmukaisesti sen ajatuksen kanssa, että temppelellinen malli tai vastaavuus sen sijaan, että se olisi todellinen kuva todellisuudesta - ja opetti, että oleelliset maanpäälliset toimitukset ennakoivat - tai kenties tarkemmin - enteilevät taivaallisia toimituksia, joissa iankaikkisia totuuksia ja siunauksia opetetaan ja suodaan täydellisemmässä ja viimeistellyimmässä muodossa.²⁸⁰

“Suuret iankaikkiset totuudet muodostavat evankeliumin suunnitelman. Kaikilla ihmisen maanpäälliseksi oppaaksi annetuilla säädöksillä on iankaikkiset hengelliset vastineensa. Evankeliumin maanpäälliset toimitukset ovat sinällään vain heijastuksia taivaallisista toimituksista. Esimerkiksi kaste, Pyhän Hengen lahja ja temppelellisyys ovat pelkästään kaikkien maailmankaikkeudessa vallitsevien realiteettien [todellisuuksien] maallisia vertauskuvia - kuitenkin ne ovat vertauskuvia totuuksista, jotka on tunnustettava, jos Suuren suunnitelman on toteutuminen. Näitten maanpäällisten vertauskuvien hyväksyminen on osa oikeaa maanpäällistä elämää, mutta koska ne ovat maanpäällisiä vertauskuvia, ne kuuluvat erottamattomasti maan päälle eikä niitä voi hyväksyä muualla kuin maan päällä. Jotta ehdoton oikeudenmukaisuus voisi toteutua ja iankaikkinen oikeus tulisi tyydytetyksi, kaikkien ihmisten - saavuttaakseen ilon täyteyden - on hyväksyttävä nämä maanpäälliset toimitukset. Seuraavassa olotilassa ei ole vesikastetta eikä Pyhän Hengen lahjan antamista maallisten käsien päällepanon kautta. Näitä toimituksia vastaavia toimituksia on epäilemättä jokaisessa olotilassa, mutta ainoastaan, kun ne saadaan täällä maan päällä, ne voidaan saada maan päällä asuneiden avuksi heidän edistyessään eteenpäin.”

Ero maallisten ja taivaallisten toimitusten välillä on selvitetty täysin KH Mooseksen kirjan luvun 6 jakeessa 59 OT1-käsikirjoituksessa. On totta, että jakeen alkuosa saattaa näyttää kertovan, että ne maalliset toimitukset, joitten puhdistava voima tulee “Ainosyntyiseni verestä”, antavat täydellisen johdatuksen “taivaan valtakunnan mystereihin” tässä elämässä. Jae kuitenkin päättyy siihen, että se tekee eron “iankaikkisen elämän sanojen - mikä tarkoittaa sekä Pyhän Hengen ilmoituksia temppelellisyyden osalta ja, lopulta, ”tässä maailmassa” vain ennakoivasti saatavissa olevaa korotuksen varmaa lupaus - ja itse iankaikkisen elämän välillä, jonka voi saada ainoastaan “tulevassa maailmassa.”²⁸¹

Yhteenvetona voisimme sanoa, että veteen, henkeen ja vereen liittyvät toimitukset ovat *täpötäynnään vertauskuvallisuutta*. Erityisesti Vanhin John A. Widtsoe kuvaili endaumenttia sanomalla, että se on “niin täynnään ilmoituksia... etteivät ihmisen sanat pysty selvittämään tai selkiyttämään niitä.”²⁸² Tarkemmin ottaen voisimme sanoa, että toimitukset ovat niin *tupaten täynnä* merkitysten ylenpalttisuutta ja *kivenkovaa määrätietoisuutta* ottaessaan käsinkosketeltavia muotoja, tarkoituksellisesti *kerrostaen toinen toistaan vahvistavaa* jalostusta, tukeakseen asteittaista ymmärryksen ja käytännöllisen soveltamiskyvyn kasvua niiden vastaanottajien elämässä. Kuten Elian siunaama öljyastia ja Baukisin ja Filemonin ehtymätön ruukku, toimitusten tutkiminen ja niihin osallistuminen jatkuvasti luovuttavat uusia merkityksiä niille, jotka ovat hengellisesti valmiit ottamaan ne vastaan.²⁸³

Kun toimitusten yhteinen tarkoitusperä vähitellen selkenee uskollisille opetuslapsille, he alkavat nähdä, kuinka niiden useat merkitykset toimivat avaimina evankeliumin sydämen moninaiseen käsitteelliseen ja käytännölliseen yhteyteen; ne kajahtelevat sopusointuisasti läpi kaikkien oppien. toimitusten ja liittojen paralleelisen [rinnakkaisen, yhdensuuntaisen] ja vielä yhteenpunoutuneen käsitteellisen valtakunnan, ja lopulta ne niitten muutoksia luovan voiman avulla avaavat "jumalisuuden voiman", mistä koostuu luomisen äärimmäinen tarkoitus ja merkitys.

Sekä niitten kertyvässä [itse-samankaltaisuudessa \[näyttää samalta, katsoipa sitä millä suurennoksella tahansa\]](#) että niitten [Januksen](#) tapaisessa ennakoivassa ja taaksepäin katsovassa mielessä toimitusten fraktaalinen [suurempien rakenteiden kuvio toistuu pienempien ja edelleen vielä pienempien rakenteiden kuvioissa jne.] luonne muuttuu ilmeiseksi samalla kun niitten itsestään samanlaiset mallit muuttuvat entistä vaikuttavimmiksi kirkkaassa valossa ja yhä tarkemmassa tutkinnassa. Yksityiskohdissa on hohtoa.

Kuva 37. Aukeava sydämen muotoinen saniaisen lehti, uuden elämän vertauskuva Maorien kulttuurissa (Koru) ja [Fibonaccin lukujonon](#) ilmentyminen luonnossa.

“Hengen kautta teidät julistetaan syyttömiksi”

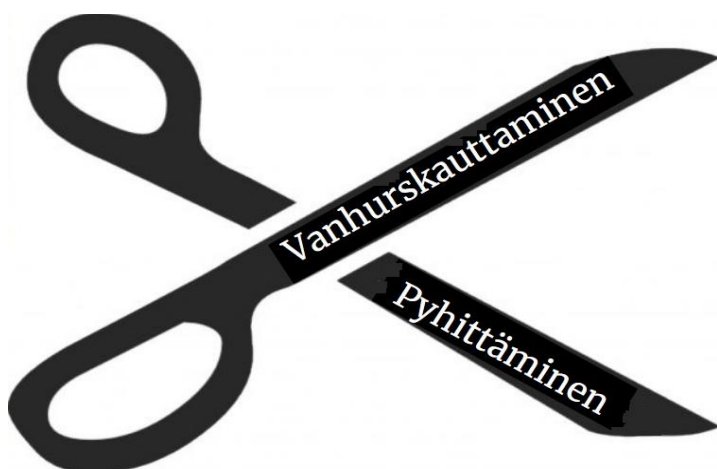
Kiinnitämme huomiomme nyt KH Mooseksen kirjan luvun 6 jakeen 6 toiseen lauseeseen: “Hengen kautta teidät julistetaan syyttömiksi.” Kuten edellisessä keskustelussa kasteen ja pesujen vesitoimituksista selvisi, Henkeen liittyvän hengellisen uudestisyntymisen vertauskuvallinen, pelastukseen johtava, kertyvä, taaksepäin katsova ja ennakoiva luonne tulee ilmeiseksi.

Ennen kuin paneudumme syvällisemmin tähän aiheeseen, keskustelemme neljästä perimmäisestä kysymyksestä, jotka koskevat syyttömäksi julistamista ja pyhitystä.

1. *Mitä syyttömäksi julistaminen [vanhurskauttaminen] tarkoittaa?* Yksinkertainen vastaus on: ihmistä tulee "vanhurskaita" - toisin sanoen, viattomia Jumalan edessä ja valmiita liittoon perustuvaan suhteeseen Hänen kanssaan - kun he osoittavat riittävästi parannusta voidakseen osoittaa riittävää parannusentekoa ollakseen kelpollisia "ensimmäise[en] puhdistamiseksi[en] synnistä"²⁸⁵ "Hengen kautta"²⁸⁶ näin omasta puolestaan tyydyttäen oikeudenmukaisuuden vaatimukset Vapahtajan sovittavan veren kautta.²⁸⁷

2. *Mutta eivätkö pyhät kirjoitukset viittaa erityisesti "kasteeseen syntien anteeksi saamiseksi"?*²⁸⁷ Koska "kaste" ja "syntien anteeksisaaminen" tapahtuvat niin usein yhdessä toisiinsa liittyvissä pyhien kirjoitusten viitteissä, Hengen tehtävä toimia välittäjänä vanhurskauttamisprosessissa unohtuu helposti. Pyhien kirjoitusten tarkastelu kuitenkin kertoo, että "syntien anteeksianto" mainitaan useimmiten jakeissa, jotka *eivät mainitse* kastetta. Näissä ja muissa viittauksissa syntien anteeksianto tyypillisesti yhdistetään uskon tai parannusenteon valmistaviin periaatteisiin pikemminkin kuin itse kasteen toimitukseen.²⁹⁰

Vaikka oikealla valtuudella suoritettu kaste on käsky, jota tulee ehdottomasti noudattaa, jotta täytettäisiin jumalallinen vaatimus Jumalan valtakuntaan pääsemiseksi, se on tarpeellinen ulkoinen merkki ihmisen halusta ottaa päälleen Jeesuksen Kristuksen nimi ja pitää Hänen käskynsä. Merkittävä lause kohdassa LK 20:37 selittää tarkasti, että kastetoimituksen suorittaminen ei ole se, mikä puhdistaa, vaan se, että ihmiset ovat "todella osoittaneet teoillaan, että he ovat saaneet Kristuksen Hengen syntiensä anteeksi saamiseksi" - vaatimus joka tämän jakeen mukaan on selvästi aiottu tapahtuvaksi *ennen* vesikastetta.²⁹¹ Toisin sanoen, tiukasti ottaen ei kaste vaan se seikka, että on "saanut Kristuksen Hengen" uskon ja parannuksen tuloksena, on synnä mahtavaan olosuhteen muutokseen, jonka avulla Pyhän Hengen voima on vaikuttanut ihmisiin ja puhdistanut heidät"^{ks.292} - sillä "Hengen kautta teidät julistetaan syyttömiksi."²⁹³

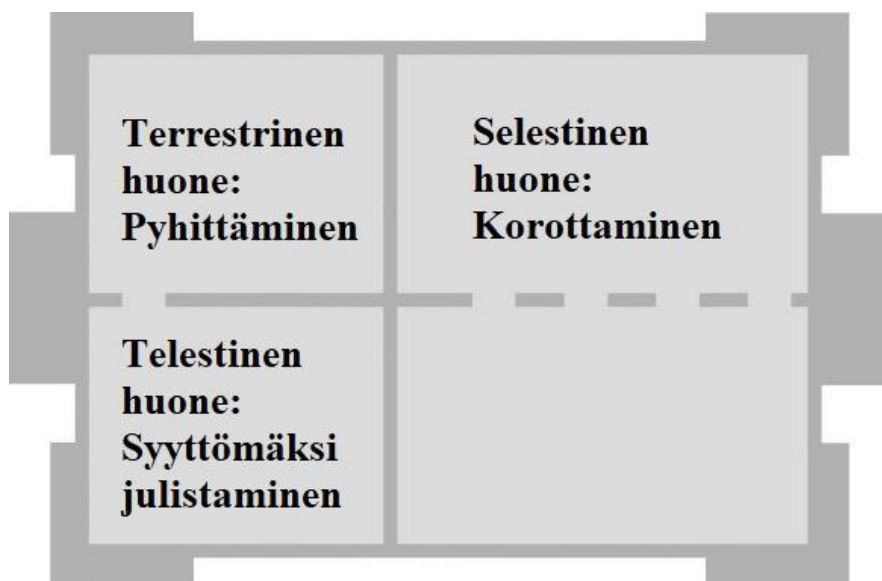
Kuva 38. Vanhurskauttaminen [syyttömäksi julistaminen] ja pyhittäminen [pyhitys] toisiaan täydentävinä ja yhteen nivoutuneina tapahtumasarjoina.

3. *Kuinka jatkuva syyttömäksi julistamisen [vanhurskauttamisen] ja pyhityksen [pyhittämisen] prosessit täydentävät ja ylläpitävät toisiaan?* Käyttääkseni kuvakieltä C.S. Lewisiltä²⁹⁴ voisi sanoa, että vanhurskauttamisen ja pyhittämisen keskeiset prosessit täydentävät toisiaan ja ovat keskinäisesti yhtä tärkeitä kuin ovat saksien kumpikin terä. Aivan kuten Kristuksen henki tulisi saada ennen kastetta, jotta ihmiset voisivat saada alustavan *syyttömäksi julistavan* syntien anteeksiannon, samalla lailla Pyhä Henki tulisi saada ja häntä tulisi vaalia kasteen ja konfirmaation jälkeen, jotta ihmiset voisivat hyötyä siitä, että heillä on käytettävänä Hengen alituinen,²⁹⁵ jatkuva²⁹⁶ *pyhittävä* vaikutus.

Ilman syyttömäksi julistamista “Pyhän Hengen voima ja toveruus”²⁹⁷ eivät toimi. Sillä “mikään saastainen ei voi... asua [Jumalan] edessä”²⁹⁸, joten “Pyhä Henki ei voi[] asua”²⁹⁹ epäpuhtaissa ihmisissä.³⁰⁰ Ja ilman pyhitystä ne, jotka on tehty puhtaiksi syyttömäksi julistavan Kristuksen Hengen kautta, eivät voisi konsanaan saada vahvistamaa voimaa, joka mahdollistaa sen, että he voivat “pitää Jumalan käskyt ja kasvaa pyhydessä.”³⁰¹

“Pyhän Hengen voima ja toveruus”³⁰² ovat käytettävissä jatkuvaan pyhittämisen työhön vain niin kauan kuin ihmiset elävät kelvollisina sen läsnä olemiselle. Kun pyhityksen polulla olevat epäonnistuvat käskyjen pitämisessä, heidän on tehtävä parannus ja heidän on tultava puhtaiksi, ennen kuin he voivat jatkaa kasvuaan pyhityksen polulla. Tällä tavoin syyttömäksi julistamisen (syntien anteeksiannon) ja pyhityksen (ihmisluonnon asteittaisen muutoksen, joka sallii sen, että yksilöistä tulee “uusia luotuja”³⁰³ [Moosia 27:26] Kristuksessa) toisiaan täydentävät prosessit toimivat, jos me niin valitsemme, kautta koko elämämme, valmistuen meitä ajan oloon olemaan hengellisesti uudelleen syntyneitä³⁰⁴ sen perimmäisessä merkityksessä

Kun meitä autetaan toistuvasti valmistautumaan sakramenttitoimitukseen ja kun me osallistumme siihen, me voimme “*aina* säilyttää syntiemme (perustellun) anteeksiannon”³⁰⁵ ja meillä voi “Herran Henki... olla *aina* kanssamme.”³⁰⁶ jatkuvan pyhityksen työn ajan.

Kuva 39. Sovellettu Samuel Bradshaw:n (1990-) kuviosta: *Salt Lake Cityn temppelin toinen kerros.*

Tässä kuvassa vanhurskauttamisen, pyhityksen ja korotuksen vaiheet on kuvattu Suolajärven tempppelin toimitushuoneitten järjestyksessä. Sen tarkoituksena on näyttää, miten vanhurskauttaminen ja pyhitys voidaan nähdä erilaisista mutta yhtä perustelluista näkökulmista toisiaan seuraavina vaiheina sen sijaan, että ne nähtäisiin rinnakkaisen prosessin yhteen punoutuneina osina.³⁰⁷ Vanhurskauttamista ja pyhitystä, tämän järjestyksen kahta alkuvaihetta, kuvaillaan kuvakielellä kuningas Benjaminin puheessa. Hän kehottaa kansaansa ensinnä “[luopumaan] luonnollis[esta] ihmis[estä]” (ilman sitä ihminen ei voi tulla puetuksi ”vanhurskauden viittaan”³⁰⁸) ja toiseksi jokaisen on “tul[tava] pyhäksi”, “haluk[kaaksi] alistumaan kaikkeen, mitä Herra näkee hyväksi panna hänen kannettavakseen.” Hän korostaa sitä, että tämä perustavanlaatuinen muutos, jolla “luonnollinen ihminen” voi tulla “pyhäksi” - jos hän niin päättää - on tehty mahdolliseksi Herran Kristuksen sovituksen kautta.”³⁰⁹

Tästä näkökulmasta me voimme tarkastella alkuperäistä *syntien anteeksiantoa* Hengen kautta, kasteen toimitusta (erillisenä pesusta mutta kuitenkin siihen liittyvänä veden käytön myötä) ja Pyhän Hengen lahjan saamista konfirmaation jälkeen *syyttömäksi julistamisen [vanhurskauttamisen]* ensi askeleen saavutuksena, jonka kautta me “riisu[mme] päältä[mme] luonnollis[en] ihmis[en].”^{ks. 310} Jatkuvan *uskon*³¹¹ Jeesukseen Kristukseen ja uskollisuuden³¹² kautta, kun ihmiset pitävät käskyt, he asuessaan telestisessä valtakunnassa voivat edistyä vaiheeseen, jossa “heidät tehdään eläviksi osalla terrestristä kirkkautta.”³¹³

Pyhitysprosessissa, joka on osa terrestrisen luonnon edistymistä, ihmiset voivat todella tulla “pyh[i]ksi”.³¹⁴ Kun heidät on “tehty eläviksi osalla terrestristä kirkkautta,” he “saavat [jatkuvasti] sitä, vieläpä täyteen”³¹⁵ asti lisätoimitusten ja jatkuvan pyhittävän *voitelun* kautta³¹⁶ - ikään kuin Herran Hengeltä. Lopulta - saatuaan terrestrisen kirkkauden “täyteen”, koettuaan verrattomasti paremman “*toivon*” (jollaiseksi Nefi sen kuvasi), tai “*toivon* täyden varmuuden” (kuten Paavali sen kuvasi),³²⁰ ja osoitettuaan kykynsä lopulliseen, sovituksen lain vaatimaan itsensä uhraamiseen ja ollessaan täynnä “*rakkautta*... Kristuksen puhdasta rakkautta,”³²¹ - nämä ihmiset voidaan “ilmoituksen ja profetian hengen kautta... sinetöi[dä] iankaikkiseen elämään pyhän pappeuden voimalla.”³²² Tällä tavoin heidät pyhitetään verellä, he ovat “teh[tyjä] eläviksi osalla selestistä kirkkautta”³²³ ja valmistetut “näk[emään] Jumalan kasvot.”³²⁴

Korotuksen prosessissa ihmiset, jotka on aiemmin puhdistettu “verellä, nimittäin Ainosyntyiseni verellä, niin että [heidät] voitaisiin pyhittää kaikesta synnistä,”³²⁵ voisivat sitten saada lisää siunauksia selestisessä maailmassa, koska heidät on kruunattu kunnialla... kirkkaudella... kuolemattomuudella³²⁶ ja iankaikkisella elämällä.”³²⁷ Herra julisti, että nämä ihmiset tulevat “*puettaviksi* niin kuin minä olen, ollakseen minun kanssani, jotta me olisimme yhtä.”³²⁸

4. *Tulevatko vanhurskauttaminen ja pyhitys Hengen vai Vapahtajan kautta?* Syyttömäksi julistaminen ja pyhittäminen tapahtuvat Pyhän Hengen jatkuvan kumppanuuden kautta,³²⁹ ja ovat samanaikaisesti tehty mahdolliseksi Kristuksen

sovituksen kautta. Sen johdosta ei ole mitään ristiriitaa, kun pyhät kirjoitukset todistavat, että me “pyhit[yimme] ottamalla vastaan Pyhän Hengen”³³⁰ sekä myös että meidät “pyhitetään... veren kautta.”³³¹ LK 20:30-31 sanoo, että sekä “syyttömäksi julistaminen” että “pyhit[täminen]” tulevat “meidän Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen armosta.”³³²

Konfirmointi, voitelu ja ja Pyhän Hengen pyhittävä vaikutus. Tietyt eleet ovat Jumalan säätämiä konfirmointitoimitukselle ja sitä seuraaville voitelutoimituksille. Kastetoimitus muistuttaa kuoleman ja ylösnousemuksen symboliikasta, ja konfirmoinnissa käytetty kättenpäällepano³³³ muistuttaa meitä katsomaan taaksepäin kohti pyhien kirjoitusten kertomusta Aadamin luomisesta, jossa Jumala henkäisi “hänen sieraimiinsa elämän henkäyksen.”³³⁴ Tässä mielessä on pidettävä mielessä kertomus kohdassa Johannes 20:22, kun Jeesus “puhalsi [opetuslapsia] kohti ja sanoi: ”Ottakaa Pyhä Henki.” Joseph Smith korosti “merkinä” sen tavan merkitystä, millä Pyhä Henki annetaan, toimituksia suoritetaan ja sairaita parannetaan. Hän sanoi kärkevästi, että jos sellaisia toimituksia ei suoritettaisi tavalla, jonka Jumala oli säätänyt, “ne olisivat mitättömiä.”³³⁵

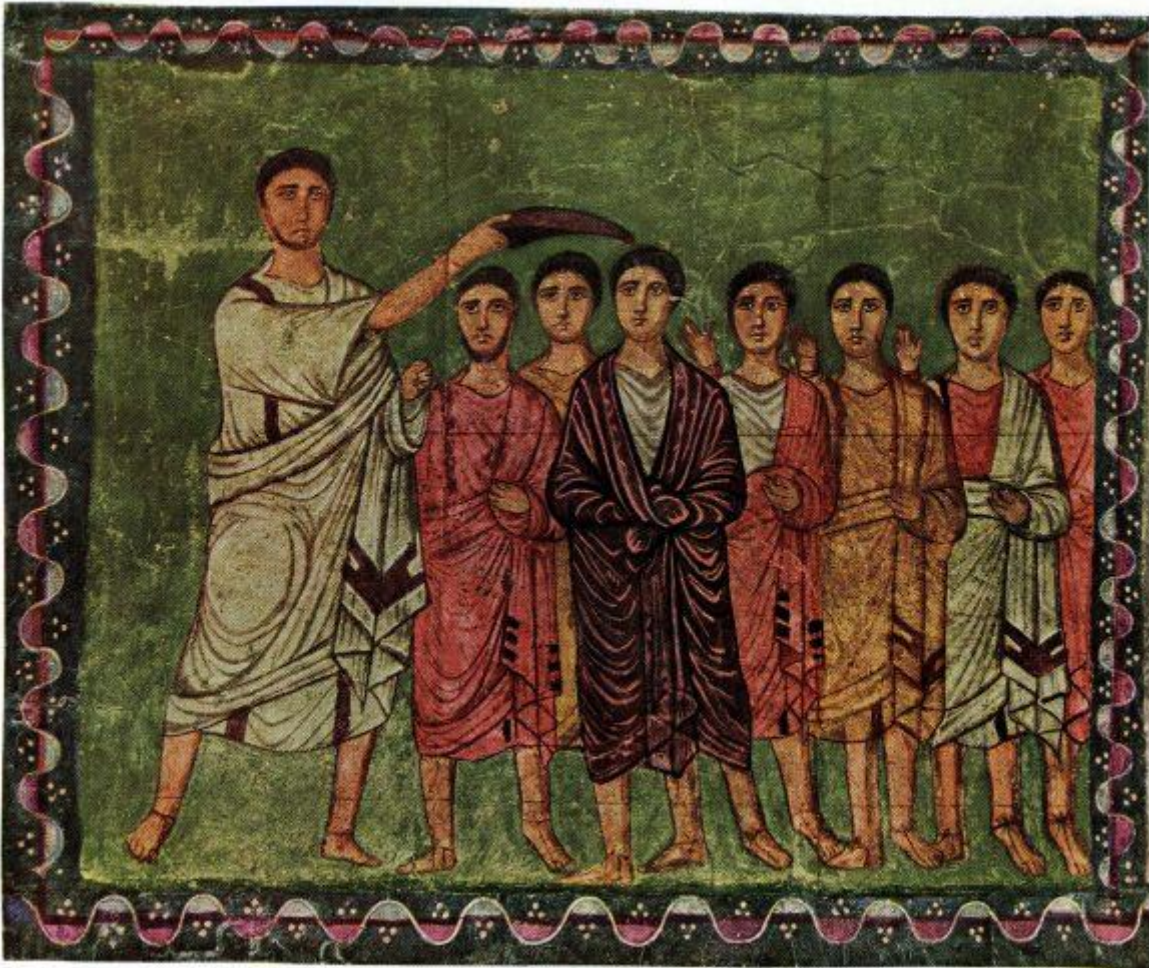

Kuva 40. William Blake (1757-1827): *Elohim luo Adamin*, 1795-n. 1805.

Tässä yhteydessä voimme muistaa, mitä Jeesus sanoi, kun Pietari halusi Hänen pesevän päänsä ja kätensä jalkojen pesun lisäksi: “Joka on kylpenyt, ei tarvitse, muuta kuin että jalat pestään, ja niin hän on kokonaan puhdas.” [vuoden 1933 suomennos]³³⁶ Herran vastaus Pietarille kertoo, miksi, samalla tavoin, kättenpäällepano pään päälle on sama kuin siunaisi koko ruumiin.

Koskien voitelun toimituksia, jotka ovat yhteydessä Pyhän Hengen siunaavaan vaikutukseen, raamatun ja egyptiläiset lähteet yhdistävät “jumalallisen henkäyksen” ei pelkästään elämän tuottamiseen vaan myös kuninkaalliseen asemaan.³³⁷ Esimerkiksi Jesaja pitää Herran Hengen läsnäoloa varhaisempana messiaanisenä voiteluna – voiteluöljy, kuten henkäyskin, on uuden elämän vertauskuva: “Herran Henki on minun ylläni, sillä hän on voidellut minut.”³³⁸ Voitelu, jota seurasi Hengen vuodatus, on merkitty muistiin osana

kuninkuuden menoja muinaisessa Israelissa, kun Samuel voiteli Daavidin “ja Herran henki tuli Daavidiin ja pysyi hänessä siitä päivästä alkaen.”³³⁹

Kuva 41. Samuel voitelee Daavidin. Dura Europos -synagooga, n. 254 jaa.

On huomattava, että israelilaisessa käytännössä, kuten Daavidin ja Salomonin esimerkeissä kerrotaan, se hetki jolloin kun ihmisestä tehdään kuningas, ei välttämättä ole sama kuin ensimmäisen voitelen ajankohta. Kuninkaan voitelen huippukohta, joka vastasi hänen lopullista virkaanasettamistaan, edelsi toisinaan hänen ensimmäinen prinssillinen voitellunsa. LeGrand Baker ja Stephen Ricks kertovat “useita tapahtumia Vanhassa testamentissa, joissa prinssi ensin voideltiin tulemaan kuninkaaksi ja myöhemmin, kun hän oli osoittanut sen ansaitsevansa, voideltiin jälleen - tällä kertaa todellisena kuninkaana.”³⁴⁰ Meidän aikamme myöhempien aikojen pyhät voivat verrata tätä ajatusta ehdollisiin lupauksiin, joita he saavat toimitusten ja siunausten yhteydessä, jotka täyttyvät pelkästään heidän jatkuvan uskollisuutensa myötä. Myöhemmin tämän toimituksen ennakoivaa luonnetta korostaen Brigham Young selitti, että ihminen voidaan voidella kuninkaaksi ja papiksi kauan ennen kuin hän saa valtakuntansa.”³⁴¹

Nykyaikana voi vielä nähdä voitelen, kuninkaallisen aseman ja Pyhän Hengen vertauskuvia yhdessä. Esimerkiksi ennen brittiläisiä kruunajaisseremonioita sen toimituksen pyhimmässä rituaalissa kuninkaalliselta otetaan... viitat, hänet puetaan yksinkertaiseen valkoiseen kankaaseen ja “peitetään yleisön näkyviltä”, jotta hänet voidaan “täyttää

armolla” voitellun kautta, jossa arkkipiispa voitelee hänet pyhällä öljyllä ”käteen, rintaan ja otsaan.”³⁴²

Kuva 42: Kuningatar Elisabet II, puettuna valkeaan pellavaan, on ”suojattuna yleisön katseilta” valmistauduttaessa hänen voiteluunsa.

Aivan kuten erilliset mutta kuitenkin toisiinsa yhteydessä olleet kastetoimitukset ja niitä seuranneet vedellä tehdyt pesut hämärtyivät varhaiskristillisyyden aikana, samaten erilliset konfirmointi- ja voitellutoimitukset ovat sekaantuneet joissakin kristillisissä perinteissä. Esimerkiksi armenialainen liturgia sisältää kaksi voitellua - ”toinen hajustamattomalla öljyllä ennen kastetta ja toinen sen jälkeen myronilla eli hajusteöljyllä.”³⁴³

Nykyajan ilmoituksen pohjalta on selvää, että samalla lailla kuin kaste oli evankeliumin ensimmäinen toimitus, jonka suoritti Aaronin pappeus - jota sitten seurasivat myöhemmin pesutoimitukset, jotka taaksepäin katsovasti viittasivat siihen - niin konfirmointi Pyhän Hengen lahjan saamiseksi on ensimmäinen toimitus, jonka suorittaa Melkisedekin pappeus. ”Toisiinsa liittyvällä” ja ”kertyvällä” tavalla temppelin pesun ja voitellun esitoimitukset heijastelevat kasteen ja konfirmoinnin toimituksia ja rakentavat niiden varaan. Vahvistaen sitä ajatusta, että voitellutoimitusten ei ollut tarkoitus rajoittua pelkästään pieneen ryhmään opetuslapsia, Tertullianus kuvaili sitä, miten hänen aikanaan *kaikki* vastikään ”kastetut” kristityt voideltiin. Hän sanoi, että se oli ”käytäntö, joka juonsi alkunsa vanhasta järjestyksestä, jonka mukaan pappeuteen astuessaan miehillä oli tapana tulla voidelluksi öljyllä sarvesta aina niistä päivistä lähtien, kun Mooses voiteli Aaronin. Tästä syystä Aaronia kutsutaan sanalla ’kristus’, joka tulee sanasta ’krisma’, joka taas on ”palsami [eli voitelluöljy].”³⁴⁵

Voitelu esitoimituksissa ei ole pelkästään taaksepäin katsova, vaan samalla se katsoo myös eteenpäin myöhempään konfirmointivoiteluihin ja sinetöimissiunauksiin, missä opetuslapset jäljittelevät Kristusta. Itse asiassa Pseudo-Klemensin *Tunnustukset* 1:45:2 määrittelee kreikankielisen arvonimen "Kristus" (joka vastaa heprean "Messiasta", jolla tarkoitetaan "Voideltua" viittaamalla Jumalan itsensä suorittamaan voiteluun: "Vaikka Hän totisesti oli Jumalan Poika ja kaiken alku, Hänestä tuli ihminen; Hänet Jumala ensin voiteli öljyllä, joka oli otettu Elämän puusta: tuon voitelun tähden Häntä kutsutaan Kristukseksi."³⁴⁶

C.S. Lewis puhui lyhyesti periaatteesta, joka on kaikkien kristittyjen voitelun taustalla "Jokaisen kristityn on tuleminen pieneksi kristukseksi. Koko kristityksi tuleminen tarkoitus ei yksinkertaisesti ole mitään muuta."³⁴⁷

Kuva 43. Ampulla 11, jossa on kirjoitus: "Öljyä elämän puusta," 400-500 -luvulta.

“Veren kautta teidät pyhitetään”

“Pieneksi kristukseksi tuleminen ei tietenkään ole prosessi, joka päättyy odotettuun voiteluun. Lausahduksella “veren kautta teidät pyhitetään”³⁴⁸ on kaksoismerkitys, niin kuin kävi ilmi aiemmin lainatuista Kristusta kokevista sanoista *Filippuksen evankeliumissa*: “Se, joka oli vapahdettu, puolestaan vapahti (toisia).”³⁴⁹ Vaikka vapahdus itsessään tulee ainoastaan “Ainosyntyisen Pojan sovituksessa ja sovituksen kautta,”³⁵⁰ samaa voisi sanoa myös niistä, jotka on asetettu “hänen Poikansa järjestyksen mukaisesti”.³⁵¹ Hänen, joka on lunastettu “valmistavalla lunastuksella”, on puolestaan avustettava “koko sydämestä[än], väkevyydestä[än], mielestä[än] ja voimasta[an]”³⁵³ tuodakseen lunastuksen muille. Lyhyesti niitten, jotka haluaisivat seurata Kristusta “loppuun asti”,³⁵⁴ täytyy jatkaa kuuliaisuuden ja uhraamisen alkuperäisen lain noudattamisesta kohti pyhittämisen lain vaatimaa täydellistä vihkiytymistä.³⁵⁵

Kuva 44. Vasily Perov (1833-1882): *Kristus Getsemanessa*, 1878.

Ennen kuin tästä asiasta sanotaan mitään muuta, me tarkastelemme veren roolia toimituksissa - sillä “veren kautta teidät pyhitetään.”³⁵⁶

Veri pyhityksen vertauskuvana. Ensimmäinen selkeä maininta “verestä” raamatussa on kohdassa 1 Moos. 4:10-11, kun Abelin veri huutaa maasta ja pyytää hyvitystä Kainin tekemästä murhasta, ja maa vuorostaan siitä eteenpäin kieltäytyy antamasta voimaansa rikoksentekijälle.³⁵⁷

Tahallista veren syömistä on harjoitettu monissa kulttuureissa, koska “kansan keskuudessa ajateltiin, että ihminen voi uudistaa tai vahvistaa elinvoimaansa käyttämällä verta.”³⁵⁸ Kiintoisa toinen versio kohdasta KH Mooses 6:29 OT1 käsikirjoituksessa kuvailee pahoja Kainin kaltaisia ihmisiä, jotka “valansa mukaan... ovat syöneet kuoleman itselleen.”³⁵⁹ Jos tämä toinen teksti ei ole kirjurin virhe, se voi kertoa turmeltuneesta käytännöstä, jossa rituaalisesti epäpuhtaiden osallistuminen tuomittiin,³⁶⁰ tai kenties itse vertakin syötiin.

Myöhemmin Jumala sanoi Nooalle: "... veri kaikesta lihasta, minkä olen antanut sinulle syötäväksi, on vuodatettava maahan, mikä ottaa sen elämän ja verta te ette saa syödä."³⁶¹

Kuva 45. Lars Justinen: *Pyhäkkö*.

Koska veri oli elämän vertauskuva,³⁶² sitä tuotiin israelilaisten temppelissä "[uhri]alttarille teidän puolestanne tapahtuvaa sovitusta varten, sillä veressä oleva elämänvoima tuottaa sovituksen"³⁶³ - siten symbolisoiden *syttömäksi julistamista*.

Yhtäpitävästi tämän temppelisymboliikan kanssa 2. Mooseksen kirjan luvun 24 jakeessa 8 kerrotaan, kuinka verta pirskotettiin Israelin päälle Siinain vuoren juurella jumalallisen liiton vahvistamiseksi, jolloin siitä tuli sitova. Vastakohtana tälle vähäisemmälle, koko väen vanhurskauttavalle pirskontamiselle, veren lisäpirskotus ryhmän päälle, joka seurasi Moosesta hänen kiivetessään vuorelle, oli pyhityksen vertauskuvana. Tämän toisen pirskontelun tuloksena he pystyivät välittömästi näkemään Jehovan seisomassa ylhäällä *kapporetin* eli armonistuimen yläpuolella kaikkeinpyhimässä, missä ylipappi laittoi verta liitonarkille.³⁶⁴ Kun Joseph Smithille ja Oliver Cowderylle oli kerrottu Herran samanlaisesta ilmestymisestä Kirtlanin temppelissä ja heille oli sanottu: "...teidän syntinne on anteeksiannettu teille [eli he olivat syttömäksi julistettuja]; te olette puhtaita minun edessäni [toisin sanoen, he olivat pyhitettyjä]."³⁶⁵

Samanlaista vertauskuvallisuutta on myös Jesajan kirjan kuudennessa luvussa. Kun Jesaja temmattiin ylös Jumalan eteen saadakseen profeetan tehtävän, "yksi serafeista" lensi hänen luokseen:³⁶⁶

"kädessään hehkuva hiili, jonka hän oli ottanut pihdeillä uhrialtarilta. Hän kosketti sillä minun huuliani ja sanoi: -- Katso, tämä on koskenut huuliasi, sinun syyllisyytesi on poissa ja syntisi sovitettu."

Kuva 46. Benjamin West (1738–1820):
Jesajan huulet voidellaan tulella,
 maalaus tehty vuoden 1772 jälkeen.

Oletettavasti hiili, joka “oli otettu... uhrialttarilta”,³⁶⁷ “puhdisti” (kirjaimellisesti ”sovitti”) Jesajan synnin, oli aikaisemmin pirstotettu uhrin verellä. Täten vertauskuvallisesti hänen huulensa oli pyhitetty Jeesuksen Kristuksen verellä (joka olletikin olisi saattanut olla itse asiassa juuri “yksi serafeista, jotka mainitaan jakeessa), joka valmisti häntä puhumaan Jumalan kanssa.

Sivumennen sanoen, englannin sanalla “blood” [veri] on kiintoisa tausta, joka vie muinaisenglannista proto-germaaniseen sanaan.³⁶⁹ Muinaisnorjan substantiivi *blót* (verbi *blóta*), mikä on peräisin samasta proto-germaanisesta juuresta, oli sana, jota käytettiin sekä “uhrista” että “palvomisesta.”³⁷⁰ Vanhat sanajuuret liittyvät toisiinsa myös nyky-englannin sanoissa “bliss” (autuus) ja “bless” (siunata)³⁷¹, jälkimmäinen esi-kristillisten riittien kautta, joissa verta pirstoteltiin pakana-alttareille tai muihin esineisiin, niin että ne olisivat pyhiä.³⁷²

“Sinetöitynä iankaikkiseen elämään.”

Vanhin Bednar on selittänyt: “Lupauksen Pyhän Hengen aikaansaama puhdistaminen ja sinetöiminen muodostavat uudestisyntymisen prosessin lopulliset vaiheet.”³⁷³ Niitten “vaatteet”, jotka pyhitetään, pest[ään] valkoisiksi Karitsan verellä”³⁷⁴. Huomaa, että heprean vaatteitten pesemistä tarkoittava sana - *kābas* on hyvin lähellä karitsaa tarkoittavaa sanaa - *kebeś*, mikä saattaa viitata mahdolliseen sanaleikkiin.

Vaikka ei ole epätavallista, että vähäisemmät siunaukset, toimitukset ja asettamiset sinetöidään ihmisten pään päälle,³⁷⁵ äärimmäinen sinetöimisvoima

ilmenee, kun ihmisen kutsuminen ja valinta “tehdään varmaksi” eli toisin sanoen, kun ihminen ”ilmoituksen ja profetian hengen kautta... sinetöi[dään] iankaikkiseen elämään.”³⁷⁶ Jotta ihminen voisi tulla sinetöidyksi tässä lopullisessa mielessä, siihen vaaditaan sitä, että

ihminen ottaa päälleen sekä jumalallisen nimen että jumalallisen muodon - aivan niin kuin, Jeesus oli Isän "olemuksen[] kuva".³⁷⁷

Varhaisimpina aikoina sinetit toimivat ainutlaatuisena identiteetin leimana tärkeissä asiakirjoissa - kirjoittajan kuva tavallaan siirtyi itse asiakirjaan. Samalla tavalla Luke T. Johnson näkee pyhien kirjoitusten käsitteen sinetöimisestä voimistavana ja "leimaavana" prosessina,³⁷⁹ mikä muistuttaa Alman sanoista "oletteko saaneet [Jumalan kuvan] kasvoihinne?"³⁸⁰

Paavali käytti samaa kuvakieltä kutsuessaan korinttolaisia pyhiä "Kristuksen kirje[eksi]... ei kirjoitettu[na] musteella vaan elävän Jumalan Hengellä, ei kivitauluihin vaan ihmissydämiin." Nämä pyhät, "jotka kasvot peittämättöminä katsel[evat] Herran kirkkautta kuin kuvastimesta," muutettaisiin "saman kirkkauden kaltaisiksi kirkkaudesta kirkkauteen. Tämän saa aikaan Herra, joka on Henki."³⁸¹

Kuva 47. Rembrandt Harmenszoon van Rijn (1606-1669): *Iisakin uhraaminen*, 1634.

Kärsivän palvelijan sijaisuus. "Asianmukaisesti tietenkin syntisen omaa verta on käytettävä [uhrialttarilla]," selitti Hugh Nibley, "ellei *go'elia*, edustuksellista sijaisedustajaa tai vapahtajaa löytyisi henkilön sijaan. Ehdokkaan halukkuutta uhrata oma elämänsä (*akedah*) kuvaa veri oikean käden peukalolla ja oikealla korvalehdellä, missä olisi verta, jos kurkku olisi leikattu."³⁸²

"Kun Abraham oli uhraamisillaan lisäksi, hänen tilalleen tuli oinas viime hetkellä."³⁸³ Enemmän merkitystä on kuitenkin seillä seikalla, että:³⁸⁴

lisä itse oli sijainen. "Juutalaisessa perinteessä," kirjoittaa Rosenberg, "Iisak oli "Kärsivän palvelijan" perikuva, joka oli sidottu alttarille uhrina."³⁸⁵ Rosenberg on osoittanut, että Kärsivän palvelijan nimitystä käytettiin muinaisessa Idässä merkitsemään "sijaiskuningasta" - jaloa uhria. Niin muodoin "uuden Iisakin", joka mainitaan Makkabilaiskirjassa, on täytynyt olla 'sijaiskuningas', joka kuolee, jotta kansa voisi

elää."³⁸⁶ Lähtökohtana Rosenbergin tutkimukselle ovat Jesajan kirjan jakso 52:13 - 53:12, joka "näyttää olevan osa rituaalista draamaa, joka keskittyy samanlaiseen nöyryytykseen ja kulminoituu 'sijaisen' kuolemaan juutalaisten kuningashahmon puolesta." ... Sijaiskuninkaan uhraus[rituaali] esiintyy kaikkialla muinaisessa maailmassa.

Olemme jo puhuneet siitä, että Jesajan kirjan 52. luvun palvelijan laulu ei koske ainoastaan Jeesusta Kristusta vaan myös muita, joista ajanoloon voisi tulla Ihmisen *poikia* tai Jumalan *poikia* (pienellä p-kirjaimella kirjoitettuna). Syyttömäksi julistamisen alkuperäinen siunaus toteutuu yksinomaan sijaisuhrin muodossa uhrialttarilla temppelin pihalla - ja se tapahtuu "turvautuen täysin hänen ansioihinsa, joka on voimallinen pelastamaan"³⁸⁷

Kuva 48. Ylipappi pirkottaa verta suitsutusalttarille, joka sijaitsi väliverhon edessä.

- *pyhittämis*prosessin huipentuma on yhteisponnistus,³⁸⁸ jota symboloi “toinen uhri”, joka suoritetaan esiripun edessä olevalla suitsutusalttarilla. Vaikka tuo toinen uhraus ei ole yhtään sen vähemmän riippuvainen Kristuksen “ansioista ja armeliaisuudesta ja armosta tai Hänen jatkuvasta vahvistavasta voimastansa”, se kuitenkin vaatii sen, että ihmiset kasvavat suorituskyvyssään täyttää *itse*-uhraamisen tiukat vaatimukset, joita pyhityksen laki edellyttää - “sillä me tiedämme, että armosta me pelastumme *kaiken sen jälkeen, mitä voimme tehdä.*”³⁸⁹

Ottaessamme huomioon tässä esitetyn on selvää, että vaikka pyhiä ei voi puhdistaa ilman Jumalan omaa pyhittävää voimaa, heidän tulee sen lisäksi täyttää Hänen vaatimuksena “*pyhittä*[tyä]. [alkup. mukaisesti: sanctify yourselves – pyhittää *itsensä*]”³⁹⁰ Tämän he tekevät “puhdista[en] sydämen[sä] ja pes[emällä] käten[sä] ja jalkan[sa]”, niin että “minä [Herra] voin tehdä [heidät] puhtaiksi... tämän jumalattoman sukupolven verestä... jotta minä voin... täyttää tämän lupauksen³⁹¹” ja paljasta[a]... kasvon[i] [heille].”³⁹² Selittäessään sitä, miksi opetuslasten oli määrä olla “kokonaan puh[taita],³⁹³ jotta he olisivat valmiit seisomaan Jumalan edessä,³⁹⁴ John W. Welch kuvaili Jeesuksen Kristuksen vuorisäärnassa ilmoittamaan lainmuutosta:³⁹⁵

“Vanha uhrauksen laki selkeästi korvattiin “särkyneen sydämen ja murtuneen mielen” lailla,^{Ks.396} ja koska aiemmin uhrieläimen tuli olla puhdas ja tahraton [*haplous*], nyt opetuslasten itsensä silmän oli oltava “terve” [*haplous*], kohdistuen Jumalan kunniaan.³⁹⁷

Kuva 49. Minerva Teichert (1888-1976): *Alma kastaa Mormonin vesissä*, 1949-1951.

Meidän aikamme temppeletoimitussa kuten sakramentissakin eläinuhri on korvattu itsensä uhraamiselle. Sellaiset uhraukset ovat *muistouhr[eja]*... jotka Leevin pojat uhraavat³⁹⁸ - toisin sanoen, vertauskuvallisia eikä kirjaimellisia muinaisen temppelin toimitusten uusintaesityksiä, joissa vaadittiin verenvuodatusta. Kuvatessaan eroa "valmistavan "Aaronin pappeuden toimitusten ja "pyhä[n] [Melkisedekin] pappeude[n] "Jumalan Pojan järjestyksen mukaan"⁴⁰⁰ toimitusten välillä" Vanhin Neal A. Maxwell opetti, että "todellinen henkilökohtainen uhri ei koskaan ole eläimen asettamista alttarille. Sen sijaan kysymyksessä on halukkuus panna meissä oleva eläin alttarille ja sallia sen tuhoutua!"⁴⁰¹

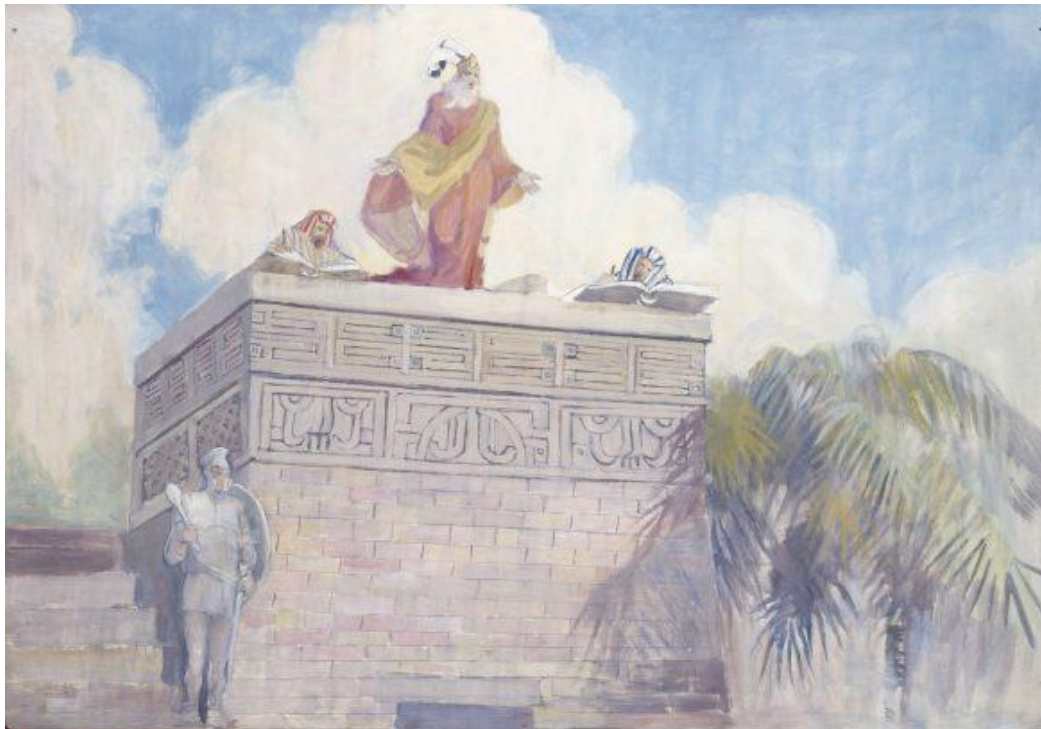
Hengellinen uudestisyntyminen toimitusten saatossa. Palaamme profeetta Joseph Smithin lausuntoon siitä, että "uudelleensyntyminen tapahtuu Jumalan Hengen kautta toimituksissa."⁴⁰² Todellakin toimitusten kautta me "synnymme" *toistuvasti* uudelleen, meidän luontemme vaihtuu vaihtumistaan, kun me koemme "Kristuksen Hengen"⁴⁰³ puhdistavan vanhurskauttamisen, kuoleman ja vesikasteen kautta tapahtuvan ylösnousemuksen vertauskuvan,⁴⁰⁴ meille Pyhän Hengen lahjan kautta myönnetyn uuden elämän,⁴⁰⁵ esitoimitusten hengellisen ja fyysisen "uudistamisen"⁴⁰⁶ sekä endaumenttiin sisältyvät olemassaolomme draaman avautuvat vaiheet. Todellakin, endaumentti sinällään esittää meidän henkilökohtaisen edistymisemme monien "uudelleensyntymisten" kautta - henkimaailmasta kuolevaiseen elämään ja siitä edelleen tullen Kristuksen pojiksi ja tyttäreiksi - ja lopulta itse Isän, vastaanottaen kaikki Esikoisen siunaukset.⁴⁰⁷

Samalla tavoin KH Mooseksen kirjan 6. luvun loppuun mennessä Aadam ei ollut pelkästään syntynyt vedestä ja Hengestä vaan oli myös ”syntynyt Jumalasta”, astuttuaan Hänen luokseen samalla tavalla kuin Alma sen kuvasi:⁴⁰⁸

”[S]illä sen sanan tähden, jonka hän on suonut minulle, katso, monet ovat syntyneet Jumalasta ja maistaneet, niin kuin minä olen maistanut, ja nähneet omin silmin, niin kuin minä olen nähnyt; sen tähden he tietävät nämä asiat, joista olen puhunut, niin kuin minä tiedän; ja se tieto, joka minulla on, on Jumalalta.”

Muutokset nimessä ja suhteessa, jotka seuraavat muutoksia asemassa. Jokaisen aseman muutoksen osalta, jonka tarkoituksena on seurata ihmisen edistymistä toimitusten kautta, Isä suo vastaavan muutoksen nimessä ja suhteessa Häneen. C.S. Lewis sanoi: ”Isä tekee työvälineistä palvelijoita[, palvelijat ystäviksi,] ja [ystävät] pojiksi.”⁴⁰⁹ KH Mooses 6:67-68 tekee selväksi, että pappeuden täyteyden saaminen merkitsee sitä, että ihmisestä tulee, jumalallisen vahvistuksen jälkeen, ”Jumalan poika” hänen järjestyksensä mukaan, joka oli ilman päivien alkua ja vuosien loppua.”⁴¹⁰ Tämä on yhtäpitävää Aadamin kokemuksen kanssa kohdassa KH Mooses 6:68 ja kohdan Psalmi 2:7 kuninkaallisen uudelleensyntymiskaavan kanssa: ”Sinä olet minun poikani, tänä päivänä minä sinut synnytin.”

Moosian kirjan luvussa 5 jakeessa 7 kuningas Benjamin käyttää temppelin puitteita ja asiayhteyttä selittääkseen saman yleisen käsitteen: ”Ja nyt, sen liiton tähden, jonka olette tehneet, teitä kutsutaan Kristuksen lapsiksi, hänen pojikseen ja hänen tyttäricksen; sillä katso, tänä päivänä hän on hengellisesti synnyttänyt teidät; sillä te sanotte, että teidän sydämenne on muuttunut uskon kautta hänen nimeensä; sen tähden te olette syntyneet hänestä ja olette tulleet hänen pojiksensa ja hänen tyttäricksensä.”

Kuva 50. Minerva Teichert (1888-1976): *Kuningas Benjaminin jäähyväispuhe*, 1949-1951.

On merkittävää, että kuningas Benjamin ei pelkästään sano, että niiden, jotka “pitävät liiton, havaitaan olevan Jumalan oikealla puolella”,⁴¹¹ eli itse asiassa he saavat kuninkaansa nimen “Benjamin”, (mikä tarkoittaa “oikean käden [oikean puolen] poikaa”), mutta myös sen, että he, kuninkaallisina poikina ja tyttärinä, ottavat päälleen todellisen “oikean käden [oikean puolen] Pojan,” nimittäin Kristuksen nimen. Niin tehdessään heidän oli myös määrä tulla Benjaminin pojan kaltaisia pieniä Moosioita (mikä tarkoittaa “vapahtajia”) ja Jumalan Ainosyntyisen Pojan kaltaisia, *pieniä* messiaita (mikä tarkoittaa “voideltuja.”)⁴¹² Näin pätevyityneinä, Isä saattaisi sopivasti “sinetöidä” heidät “omikseen.”⁴¹³

Ylipapin tunnistaminen itse Herrana. On korostettava, että ne, jotka tulevat osallisiksi “vala[a] ja liitto[a]... , joka kuuluu papputeen,”⁴¹⁴ tekevät niin Jumalan Pojan tavalla, ja meillä on Margaret Barkerin kuvaus siitä, miten ajatus Jumalan pojaksi tulemisesta liittyy toimituksiin maanpäällisissä tempeleissä ja varsinaiseen nousemiseen taivaalliseen temppeleihin.⁴¹⁵

“Muinaisen Jerusalemin ylipapit ja kuninkaat astuivat sisälle kaikkeinpyhimpään ja sen jälkeen tulivat takaisin sanomantuojina, Herran enkeleinä. Heidät oli nostettu ylös, se on, he olivat ylösnousseet; he olivat Jumalan poikia, se on, enkeleitä, ja he olivat voideltuja, se on, messiaita... Ihmisolennoista voi tulla enkeleitä, ja sitten he jatkavat elämistä materiaalisessa maailmassa. Tämä transformaatio ei vain tapahtunut fyysisen kuoleman jälkeen; se oli merkinä siirtymisestä elämästä materiaalisessa maailmassa elämään iankaikkisuudessa.”

Kuva 51. Ylipapin palvontaa.

Puhuessaan kuvaannollisesta matkasta taivaaseen, joka toteutettiin muinaisissa temppeleitoimituksissa, Matthew Bowen on esittänyt toisaalla, että sekä kuningas että

ylipappi, jotka tulivat ulos kaikkeinpyhimmästä, nähtiin ja heitä palvottiin Jahvena, Herrana.⁴¹⁶ Yhtäpitävästi tämän tunnistuksen kanssa, Alma 13 selkeästi sanoo, että ylipapit asetettiin “sillä tavoin, että ihmiset siitä tietäisivät, millä tavoin odottaa [Jumalan] Poikaan[sa] lunastukseksi”⁴¹⁷ Lisäksi syy muinaisten ylipappeuden toimitusten temppeleihin liittymisen itsestään selvyteen oli se, “[että] ihmiset niiden avulla voisivat katsoa odottaen Jumalan Poikaan... syntiensä anteeksi[saamiseksi].”⁴¹⁸

Poikana olemisesta seuraava olemuksellinen muutos on tarkoitettu olemaan kaiken kattava. On merkittävää, että KH Mooseksen kirjan 6. luvun viimeinen jae sisältää sanat “näin voi kaikista tulla minun lapsiani” [engl. alkup. sons – poikiani]⁴¹⁹ Tämä lausunto, joka viittaa Aadamin korotukseen, ennakoii kertomusta KH Mooseksen kirjassa, jossa puhutaan Eenokin adoptoinnista Jumalan pojaksi, jolla on oikeus Jumalan valtaistuimeen.⁴²⁰ KH Mooseksen kirjan kohdan 7:3 lopusta luemme: “... vuorella seistessäni minä näin taivaiden aukenevan ja minut puettiin kirkkauteen.”

Kuva 52. Viktor Vasnetsov (1848-1926): *Herra Sebaot*, 1885-1896.

Toinen ja kolmas Henokin kirja, joitten kirjoittajista ei ole varmuutta, ovat kuvailevinaan yksityiskohtaisesti tapahtumasarjaa, jonka kautta Henok kirjaimellisesti “puettiin kirkkauteen.” Esipuheena Henokin tutustuttamiseen luomisen salaisuuksiin, molemmat kertomukset kuvailevat kaksivaiheista perehdyttämisen menettelytapaa, jossa “enkelit ensin ja sitten itse Herra perehdyttävät patriarkan.”⁴²¹ Toisen Henokin kirjan loppuhuipentumassa Jumala käski enkeleitään “ottamaan Henokilta hänen maalliset vaatteensa – ja voitelemaan hänet sitten Minun ihastuttavalla öljylläni ja panna hänet Minun kirkkauteni vaatteisiin.”⁴²² Philip S. Alexander puhuu tästä tapahtumasta “ontologisena [olevaisen perimmäiseen olemukseen liittyvänä] muuttumisena, [mikä] hämärsi ihmisen ja jumalan välisen eron,” mikä merkitsi “jumalaksi korottamista”.⁴²³ KH Mooseksen ensimmäisessä luvussa Mooses koki samanlaisen muuttumisen.⁴²⁴ Hän selitti, että jos hän olisi nähnyt Jumalan ilman moista muutosta, hän olisi “kuivettunut ja kuollut hänen edessään; mutta hänen kirkkautensa oli päälläni... minut kirkastettiin hänen edessään.”⁴²⁵ Kun Henok oli muutettu, hänen kerrotaan muistuttaneen Jumalaa niin tarkasti, että enkelit erehtyivät pitämään häntä Hänenä.⁴²⁶

Tehdessään yhteenvedon muinaisesta tätä tapahtumaan koskevasta juutalaisesta kirjallisuudesta Charles Mopsik päättelee, että Henokin korotusta ei tule pitää ainutlaatuisena tapahtumana. Pikemminkin, hän kirjoittaa, "Henokin nostaminen valtaistuimelle on alkusoittona vanhurskaitten kirkastamiselle - ja Messiaalle heidän johdossaan - tulevassa maailmassa; muuttaminen, joka on täydellisen Ihmisen hahmon palautus."⁴²⁷

MAP-teologiassa sellainen kirkastaminen ei ole Jumalan oikukkaan teon tulosta, vaan merkinä rakkaudesta ja luottamuksesta vastauksena ihmisen päätökselle palvella Häntä "kaiken uhallakin."⁴²⁸ Vain sellaiset ovat etuoikeutettuja kuulemaan henkilökohtaisen valan Isän omalla äänellä,⁴²⁹ joka sanoo, että he saavat selestisen valtakunnan ilon täyten "aina ja ikuisesti."⁴³⁰

Pyhittäminen, vihkiminen, näkyleipä ja sakramentti

Kaikkemme antaminen. Hugh Nibley tekee yhteenvedon "veren kautta"⁴³¹ tehtävän pyhityksen periaatteesta seuraavasti:⁴³²

"Evankeliumi on enemmän kuin luettelo moraalisia latteuksia; ne ovat joko iankaikkisen elämän asioita tai eivät yhtään mitään. Meiltä ei vaadita yhtään vähempää kuin Aabrahamin uhrausta.⁴³³ Mutta kuinka me sen teemme? Sillä tavalla kuin Aabraham, lisak ja Saara tekivät sen. Kukin oli halukas ja odotti tulevansa uhratuksi, ja kukin teki kaikkensa sen todistamiseksi. Kussakin tapauksessa uhraaminen keskeytettiin viime hetkellä ja tilalle saatiin sijainen: heidän helpotukseksi joku toinen oli halukas maksamaan hinnan, mutta ei kuitenkaan ennen kuin he olivat osoittaneet hyvän uskonsa ja halukkuutensa mennä loppuun saakka - Älä satuta kättäsi poikaan... sillä nyt minä tiedän"⁴³⁴ Abraham oli mennyt kyllin pitkälle; hän oli osoittanut itselleen ja enkeleille, jotka seisovat todistamassa (kuten meille kerrotaan), että hän totisesti oli valmis suorittamaan sen tehtävän. Siksi Herra oli tyytyväinen [kuuliaisuuden] osoitukseen, sillä Hän tunsu Aabrahamin sydämen. Sama koskee lisakia ja Saaraa ja meitä. Ja jokainen, joka on valmis tekemään Aabrahamin uhrin saadakseen iankaikkisen elämän, osoittaa sen samoilla merkeillä ja tunnuksilla kuin Abraham, mutta hänen on tehtävä se hyvässä uskossa ja vakaasti [asiasta] päättäneenä."

"Pyhäksi" tulemiseen vaadittavan itsenä uhraamisen ymmärtäminen tehostaa sen merkitystä, minkä voi

Kuva 53. Alonso Berruguete (1488–1561): *Sacrificio de Isaac*, Museo Nacional del Prado.

saada mukaansa, kun osallistuu sakramenttiin. Kuten olemme aiemmin sanoneet, murretun leivän vertauskuvallisuuteen liittyy läheisesti alkuperäinen kasteenliitto. Molemmat toimitukset ovat todisteita ihmisen aikomuksesta "pitää [Jumalan] käskyt."⁴³⁶ Kuitenkin edellisen keskustelun valossa esitämme, että Herran pyhittävän veren vertauskuvat näyttävät tarjoavan luonnollisen yhteyden viimeiseen ja vaikeimpaan pyhityksen liittoon.⁴³⁷ Ugo A. Perego ilmaisi sen ytimekkäästi: "nauttiessamme pyhitettyä leipää ja viiniä me samalla pyhitämme itsemme."⁴³⁸ Sellainen käsitys on yhtäpitävä kirkon johtajien viime aikojen uudelleen korostaman ajatuksen kanssa: "sakramentti on ihana aika ei pelkästään uusia kasteenliittomme vaan myös luvata Hänelle, että uudistamme *kaikki* liittomme."⁴³⁹

Kuva 54. J. Kirk Richards (1977-): *Sakramentin vertauskuvat.*

On ilmeistä, että pyhät todistavat sakramentissa, että he ovat halukkaita ottamaan Vapahtajan nimen päälleen siinä olennaisessa (vaikkakin erittäin rajallisessa) mielessä, että he hyväksyvät *syöttömäksi julistamisen*, joka on mahdollinen sen kautta, että Hän alisti oman tahtonsa Isänsä tahtoon, [antautuen] "kuoleman alaiseksi".⁴⁴⁰ [Samassa toimituksessa he kuitenkin myös vahvistavat henkilökohtaisen halukkuutensa "alistu[a] kaikkeen, mitä Herra näkee hyväksi panna [heidän] kannettavakseen, niin kuin lapsi alistuu isänsä tahtoon"⁴⁴² "[kärsi[en] vaikka kuoleman,"⁴⁴³ siten valmistautuen pyhittämisen siunauksiin, jotka ovat tulosta pyhityksen lain pitämisestä. Lyhyesti sanoen, he sitoutuvat ei pelkästään luopumaan kaikista *synneistään* tunteakseen Jumalan⁴⁴⁴ vaan myös ryhtyvät tarkkaan harkittuihin ja jatkuviin ponnisteluihin *tuntea Jumala sen kautta, että he antavat kaikkensa.*⁴⁴⁵

Huolellisesti harkitulla, erityisesti suunnitellulla tavalla, minkä Jumala on säätänyt niille, jotka haluavat noudattaa Jeesuksen jälkiä loppuun saakka, Kristuksen opetuslasten on oltava halukkaita kärsimään - joskus epäoikeudenmukaisesti ja aina vaikeroimatta⁴⁴⁶ - jotta he, Kristuksen tavoin, "johdattaakseen [muita] Jumalan luo."⁴⁴⁷

Hyvin vertauskuvallisessa tapahtumassa, jossa pyhät juovat pyhittävän veren vertauskuvat, he eivät pelkästään ilmaise muistavansa "katkera[a] malja[a]"⁴⁴⁸ ja olevansa siitä kiitollisia, että Vapahtaja joi sen heidän puolestaan⁴⁴⁹, vaan myös tunnustavat olevansa valmiit juomaan pohjaan saakka henkilökohtaisesti heille valmistetun ja annetun maljan.⁴⁵⁰ Samalla tavoin Johanneksen evankeliumin kohdassa 19:28-30 kerrotaan, että Jeesus - viimeisenä tekonaan kuolevaisuudessa ennen kuin Hän julisti "Se on täytetty" ja "antoi henkensä" - ja vapaaehtoisessa nöyryytyksessä nielaisi suuntäyden halpaa viiniä sienestä täyttääkseen viimeisenkin iootan [vähäisistä vähäisimmän] profeettain ennustamasta tehtävästään - tietäen, että kaikki oli täytetty."

Sakramentti ja temppelin näkyleipä. Sakramentti, niin kuin kaikki toimitukset, toimivat takautuvasti. Se katsoo taaksepäin kaikkiin liittoihin, joita ihminen jo tehnyt ja sen lisäksi pyytää ihmistä muistamaan pääsiäisen happamattoman leivän.⁴⁵¹ mannan taivaasta,⁴⁵² ja merkittävimmin Jeesuksen, "Jumalan Karitsan,"⁴⁵³ - "todellisen leivän taivaasta"⁴⁵⁴ -

elämän ja sovituksen.⁴⁵⁴ Vähemmän muistettu ja keskusteltu on se tosiseikka, että sakramentti viittaa myös tulevaan ja odottaa innolla taivaallisen aterian runsasta pöytää, jonka ääreen pyhitetyt sielut jonain päivänä tulevat.⁴⁵⁵ Se ateria on ollut profetoimisen aiheena Vanhan testamentin ajoista tähän aikaan asti.⁴⁵⁶

Leipä ja viini, jota nautitaan tässä eskatologisessa [lopun ajan] tapahtumassa, olivat kuvattuina israelilaisten temppelien huonekaluissa. Näkyleivän eli “[Herran] läsnäolon leivän” pöydällä oli kaksitoista happamatonta leipää ja välineet viiniuhria varten sekä suitsukeuhrit olivat jatkuvasti esillä temppelin pyhässä paikassa. Tempelman papit söivät joka sapattina pyhän leivän ja viinin aterian, odottaessaan tulevaa juhla-ateriaa Jumalan läsnäolon täydessä kirkkaudessa.⁴⁵⁹

Kuva 55. Siinain vuori ja kristillistetty pyhäkkötelttä, n. 600.

Vastakohtana uhrialttarilla temppelin pihalla⁴⁶⁰ tarjottavalle leivälle,⁴⁵⁰ jota John S. Thompson pitää valmistavana Aaronin [pappeuden] toimituksena⁴⁶¹, näkyleivän ja viinin tarjoaminen itse temppelissä jäljittelee Melkisedekin [pappeuden] leivän ja viinin juhla-

ateriaa, jonka samanniminen pappi ja kuningas toimitti, kun Abraham sai ylipappouden täyteyden häneltä.⁴⁶²

On todennäköistä, että juhla-ateriaa, johon Mooses seuralaisineen osallistui, kun hänet kutsuttiin tapaamaan Jehova kasvoista kasvoihin Siinain vuorella, pidettiin kirjaimellisena vastineena sille aterialle, jota myöhemmin rituaalisesti ilmennettiin pyhän paikan pöydällä. Toisessa Mooseksen kirjassa luemme siitä, kuinka Mooses otti mukaansa Aaronin, Nadabin ja Abihun sekä seitsemänkymmentä Israelin vanhinta, ja että he yhdessä ”näkiivät Israelin Jumalan” ja ”söivät ja joivat” Hänen kanssaan.⁴⁶³

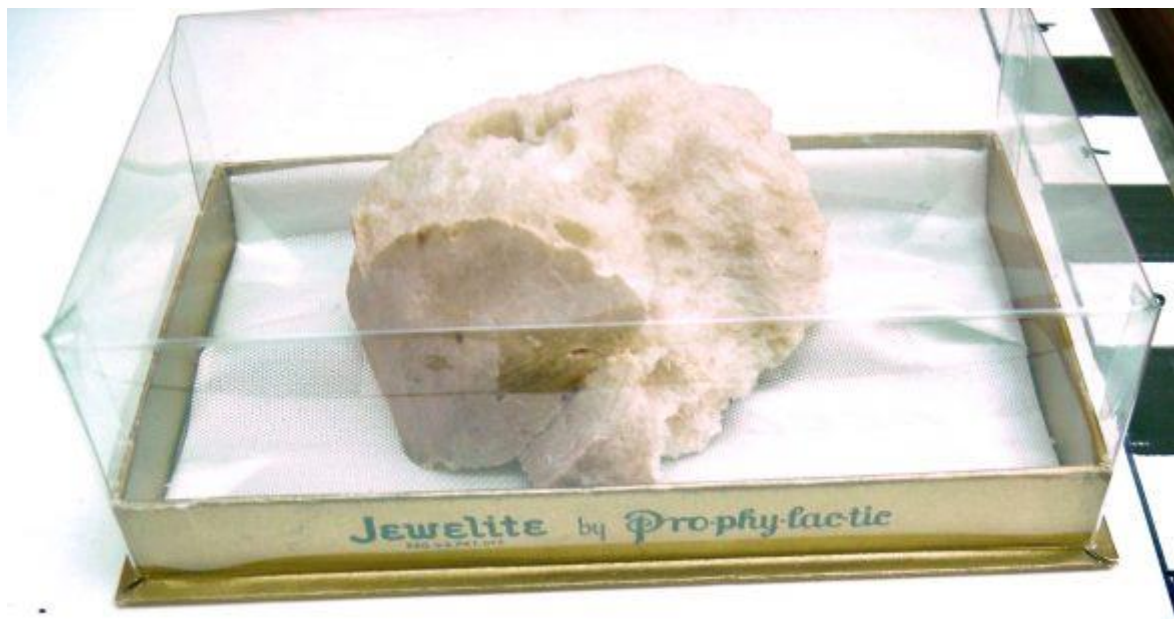
Brant Pitre on hienosti selvittänyt nykyisen tutkijain käsityksen siitä, että Jeesuksen tekojen kuvaukset evankeliumeissa heijastelevat kuvausta kauan odotetusta uudesta ”Mooseksen kaltaisesta profeetasta”, josta on kuvaus 5. Mooseksen kirjan kohdassa 18:15,⁴⁶⁴ Jeesuksen suorittama leivän ja viinin siunaaminen viimeisellä aterialla ei ainoastaan noudattanut pääsiäisperinteitä vaan oli verrattavissa merkittävällä tavalla Mooseksen ja hänen työtovereittensa kiipeämiseen Siinain vuorelle juhlimaan jumalallisen pöydän ääressä.⁴⁶⁵ On huomattava, että tuon ajan juutalaisissa kirjoituksissa Moosesta kuvataan ei ainoastaan profeettana, pappina ja kuninkaana vaan myös (Jeesuksen tavoin) jumalana - hänen tultuaan ”muutetuksi jumalalliseksi” sen kautta, että hänet oli vihitty ”mysteereihin”.⁴⁶⁶ Jeesuksen tavoin Moosesta kuvataan hierofantiksi [”pyhän näyttäjäksi”], joka johtaa opetuslapsiaan samojen mysteerien saloihin, jotta hekin voisivat *nähdä* Jumalan.⁴⁶⁷

Tarkoituksellinen temppelein näkyleivän pöydän uhrilahjojen yhdistäminen Herran ehtoollisen sakramenttiin varhaisessa kristillisessä kirkossa on nähtävissä kuvasta 55. Kolme kuvan aluetta kuvaavat vastaavasti temppelein pihaa (alhaalla), pyhää paikkaa (keskellä) ja kaikkeinpyhintä (ylhäällä). Tämän kuvan näennäinen kohde on Mooses (esitettyinä eräänlaisena Kristuksena), joka ylimmällä kuva-alueella, ”Aaronin, Nadabin ja Abihun seurassa [esitettyinä tavallaan Pietarina, Jaakobina ja Johanneksena⁴⁶⁸] lähestyy Herraa, jonka pää tulee esiin pilvestä Siinain vuorella.”⁴⁶⁹ Keskikuvassa olevassa luolassa on koolla kristittyjä, jotka muinaisen Israelin mallin mukaan kuulevat lain lukemista ja solmivat liittoja tässä uutena Mooseksena kuvatun Kristuksen johdolla.⁴⁷⁰ Alttarilla olevat esineet viittaavat selkeästi kristilliseen ehtoolliseen, joka tässä samaistetaan näkyleipäpöydän uhriin.⁴⁷¹

Alimmassa kuva-alueessa esitetään kristillistetty versio pyhäkköteltan pihasta.⁴⁷² Huomaa ulkonevat *gammadia*-suorakulmat alttariliinan kulmissa ja sen keskellä oleva pyöreä ruusuke. Sama ruusuke *gammadia*-kuvioita vastaavien reunusten kera toistuu raollaan olevassa väliverhossa. Kankaan malli muistuttaa suuresti Ravennan mosaiikkien kahdessa kuudennen vuosisadan alttariliinassa olevia kuvia.⁴⁷³ Roomalaiskatolisessa perinteessä kirkkojen alttareilla käytetyn kankaan kuvioinnin on sanottu seuraavan Kristuksen hautajaisvaatteen kuviointia, ja vaatteita, joissa on samanlaisia aiheita, on löydetty hautausmailta Egyptissä.⁴⁷⁴ Esillä olevassa kuvassa uuden Israelin kristityt johtajat avaavat ulompaa esirippua, vilpittömästi kutsuen liiton ulkopuolisia astumaan sisään ja aloittamaan nousumatkansa.

Varhaisempi yhteys näkyleivän ja Herran ehtoollisen sakramentin välillä löytyy evankeliumeista osana siirtymävaihetta, jossa Jeesus “selkeästi puhuu läsnäolon leivästä viitaten siihen, kun Hänen opetuslapsena ryhtyivät katkomaan tähkäpäitä ja syömään sapattina.”⁴⁷⁵ Pitren mukaan Jeesuksen sanat selvästi yhdistivät “Hänen ja Hänen opetuslastensa papillisen identiteetin läsnäolon uhrileipään⁴⁷⁶ aivan kuten Hän myöhemmin yhdisti ruumiinsa ja verensä leipään ja viiniin, jotka hän siunasi ylähuoneessa.”⁴⁷⁷

Kaiken tämän pohdinnan valossa me vedämme sen johtopäätöksen, että Herran viimeisellä aterialla siunaaman leivän ja veden vertauskuvallisuutta - vaikkei sitä asiattomasti otetakaan esille Aaronin pappouden haltijoiden siunatessa MAP-sakramentin meidän aikanamme - tulisi myös tutkia temppelin näkyleipäpöydän ääressä tapahtuvien rituaalien yhteydessä samoin kuin sen vertauskuvallista yhteyttä Melkisedekin papputeen.

7274

Kuva 56. Salt lake Cityn temppelin vihkimistä seuranneeseen pappesusjohtajiston kokoukseen leivottu sakramenttileipä, 1893.

Palautetun kirkon varhaisina vuosina eskatologisen [lopun ajan] taivaallisen juhla-aterian vertauskuvallisuutta, jota temppelin näkyleipäteria edusti, näytettiin tuovan esiin pappouden kokoontumisissa, jossa sakramentissa käytetyt leipäpalat olivat toisinaan niin suuria, että ne muodostivat aterian. Esimerkiksi Zebedee Coltrin kertoi, että profeettain koulun kokouksissa Kirtlandissa.⁴⁷⁸

“[S]akramentti annettiin myös Josephin osoittamina aikoina muinaisen järjestyksen mukaan: so., lämmintä leipää, jota oli helppo murtaa, annettiin ja se oli murrettu minun kourani kokoiseksi, ja jokaisella oli lasillinen viiniä, ja jokainen istui ja söi leipää ja joi viiniä, ja Joseph sanoi, että juuri sillä tavalla Jeesus ja opetuslapset nauttivat leipää ja viiniä. Ja tämä oli kirkon järjestys muinoin ja siihen asti, kunnes kirkko joutui pimeyteen.”

Kun Suolajärven temppeli vihittiin vuonna 1893 yksi silminnäkijä kirjoitti päiväkirjaansa, että "jokaisella osallistujalle annettiin iso juomalasi, johon oli kaiverrettu Suolajärven temppelin kuva, sekä ruokaliina. Johtava piispa siunasi leivän ja 'Dixie'-viinin [Etelä-Utahista], ja veljiä kehoitettiin syömään, kunnes he olisivat kylläisiä⁴⁷⁹, mutta heitä kehoitettiin olemaan varovaisia ja olemaan juomatta viiniä liikaa."⁴⁸⁰

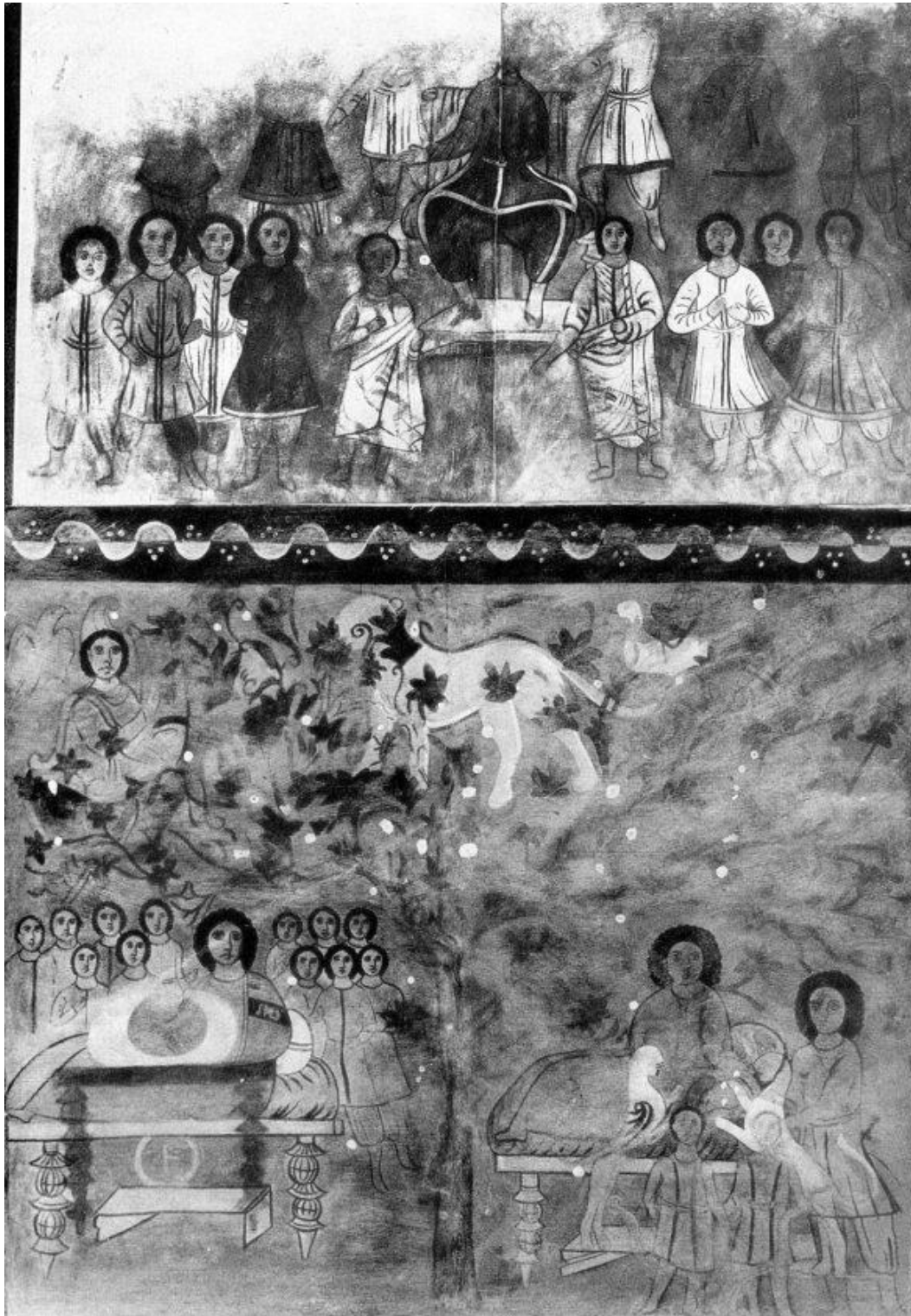
On muitakin syitä leivän ja viinin muodostaman kohtalaisen kokoisen aterian - joka nautittiin sakramenttina pyhissä tilanteissa – lisäksi uskoa, että Joseph Smith saattoi pitää sakramenttitoimitusta temppeliympäristössä nykyaikaisen kirkon johtavan ylipapin ohjauksessa osana sitä, mitä Ugo A. Perego kutsuu "esipyhityskokemukseksi."⁴⁸¹ Sellaisen kokemuksen oli määrä muistuttaa muistakin syistä viimeisen aterian tapahtumia. Kommentoidessaan tätä asiaa Perego sanoo, että⁴⁸²

"Kirtlandin temppelissä ja profeettain koulussa jalkojenpesemistoimitusta seurasi sakramentin nauttiminen - aivan kuten ylähuoneen tapahtumissa, jotka on kirjattu Uuteen testamenttiin.⁴⁸³ Leivän ja viinin nauttimista Vapahtajan muistoksi ei niin muodoin voitane pitää yksittäisenä rituaalina vaan olennaisena osana kaikkia muita menoja, joita esiteltiin viimeistä ateriaa "nautittaessa"."

Loppusanat: Odotettaessa taivaallista juhla-ateriaa

Yksi yllättävimmistä arkeologisista löydöistä viime vuosisadalla oli vuonna 1920 Dura Europosin rauniot, jotka sijaitsevat kalliolla yhdeksänkymmenen metrin korkeudessa Eufrat-joen varrella nykyisessä Syyriassa. Esiin kaivettujen rakenteitten joukossa oli pieni juutalainen synagoga taidokkaine seinämaalauksineen, jotka olivat säilyneet pelkästään siksi, että rakennus oli täytetty maa-aineksella sen ollessa linnoituksena kaupungin tuhoutuessa piirityksessä. Dura Europosin taide muodostaa vakuuttavimman fyysisen todistusaineiston sille, että juutalaisilla mysteereillä, joita kuvataan muinaisissa lähteissä, oli kouriintuntuva osa rituaaleissa.⁴⁸⁴ Päätöksenä tälle tutkimukselle kuvaamme synagogan merkittävintä seinämaalausta, joka korostaa kokoontuneen Israelin osallistumista taivaalliseen juhla-ateriaan kohokohtana juutalaiselle viimeisten aikojen odotukselle.

Tutkittuaan synagogan maalauksia Hugh Nibley päätteli, että "kaikkein tärkein esitys on keskimäinen sommitelma, joka kruunaa [tooran pyhän kaapin](#), synagogan rituaalien keskeisen paikan."⁴⁸⁵ Tämä seinämaalaukset oli "maalattu useaan kertaan, kunnes se lopulta tyydytti sitä, joka oli sen suunnitellut."⁴⁸⁶ "Toisiaan seuraavat muutokset osoittavat, kuinka suurta huomiota kiinnitettiin ongelmaan, mitä sen pitäisi esittää."⁴⁸⁷ Vaikka seinämaalaukset esittää yhden ainokaisen kokonaisnäkökuvan, se on jaettu ylä- ja alaosiin vaakasuoralla nauhallalla. Alaosa kuvaa avaintapahtumia Israelin menneisyydestä ja yläosa sen tulevaisuutta profetian kaavailemana. Teoksen pääteemana on kootun Israelin palauttaminen ja korotus viimeisinä päivinä Jumalan ikuisen liiton täyttymisenä. Vasemmalla alhaalla Jaakob näytetään makaamassa vuoteella, kun hän antaa viimeisen siunauksensa kahdelletoista pojalleen. Oikealla alhaalla kuvataan hänen siunaustaan Efraimille ja Manasselle.⁴⁸⁶ Seinämaalauksen yläosa kuvaa näitten luvattujen siunausten täyttymistä: ne kolmetoista, jotka Jaakob oli siunannut - Israelin pojat yhdessä Efraimin ja Manassan kanssa, jotka edustivat Joosefia kaksinverroin - on korotettu Jumalan ja hänen kahden jumalallisen, toimissaan serafeihin verrattavan valtaistuimenvartijansa luokse.⁴⁸⁹

Kuva 57. Tooran pyhän kaapin yläpuolella oleva kuvasommitelma Herbert Guten ennallistamana. Dura Europos synagoga, n. 254.

Ylä- ja alanäkymän kattaa puu, jonka juuret ovat pohjana Israelin liittoja ja luvattuja siunauksia koskevissa peruskertomuksissa ja joka johtaa valtaistuimen luo korkeudessa.⁴⁹⁰ Tässä mielessä sen voisi nähdä puisena "rautatankona",⁴⁹¹ joka on sukua muinaisen juutalaisen ja kristillisen puisten nousuportaitten vertauskuvallisuudelle.⁴⁹² Erwin

Goodenough päätteli, että tämä keskeinen hahmo edustaa sekä puuta että viiniköynnöstä, ja Hugh Nibley oli samaa mieltä huomauttaen, että sellaisella kuvakielellä on vastine Mormonin kirjassa:⁴⁹³ "Oliivipuu, joka edustaa Israelia Mormonin kirjan kuvakielessä, on myös viiniköynnös; se kasvaa viinitarhassa, 'viinitarhan herra' on istuttanut sen, on jalostanut sen ja omistaa sen."⁴⁹⁴

Goodenough korosti puu-viiniköynnöksen kaksoismerkityksen mahdollisuutta. Hän esitti, että olisi saattanut olla luonnollisempaa sekä juutalaisille että kristityille katsojille päätellä, että se edusti "Israelin toivon" voimaa, joka tultaisiin näyttämään toteen messiaanisen "Israelin Vapahtajan" ilmestyessä, kuin se, että he olisivat nähneet puu-viiniköynnöksen edustavan Israelia itseään kansana:⁴⁹⁷

"Jos... viiniköynnös viittasi jumalalliseen voimaan, joka olisi saatavissa viemään ihmisen taivaaseen... on todella mahdollista, että viiniköynnös ei tässä merkinnyt Israelia itseään vaan Israelin toivoa siitä, että juutalaiset saisivat pelastuksen juutalaisen Jumalan kautta, joka oli kansalleen sitä, mitä viiniköynnös edusti muille. "Minä olen viinipuu ja te olette oksat."⁴⁹⁸ on saattanut alunperin olla mystinen kuvaus Jumalan ja Israelin välisestä suhteesta."

Johanneksen evankeliumi menee pidemmälle tämänkaltaisessa kuvakielessä, kun se selkeästi kuvailee Jeesusta ainoaksi tavaksi, millä Hänen opetuslapsensa voisivat tulla autetuiksi pyrkiessään taivaaseen. Viitaten moniin huijauksiin, joita liittyy Israelin/Jaakobin ja Labanin kertomukseen Jeesus ylisti lähestyvää Natanaelia heidän ensimmäisessä tapaamisessaan sanomalla: "'Siinä on oikea israelilainen [so., Jaakobin jälkeläinen], mies vailla vilppiä!"⁴⁹⁹ Sitten, viitaten Jaakobin unen "tikapuihin",⁵⁰⁰ joita käyttäen enkelit menivät ylös ja tulivat alas,⁵⁰¹ Jeesus juhallisesti puolusti merkittävyyttään kunnioitettuun patriarkkaan nähden ja julisti, että Hän oli taivaaseen vievät tikkaat henkilöityneenä; "Totisesti, totisesti: te saatte nähdä taivaan avoinna ja te näette Jumalan enkelien kulkevan ylös ja alas *siinä missä Ihmisen Poika on*."⁵⁰² Myöhemmin Johanneksen evankeliumissa, kun Tuomas kysyi Jeesukselta, miten Hänen opetuslapsensa tuntisivat tien Hänen Isänsä tykö, Jeesus vastasi: "*Minä olen tie ja totuus ja elämä; ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani*."⁵⁰³

Kun pohdimme enemmän synagogan seinämaalauksen keskeisen hahmon messiaanista merkittävyyttä me emme saa jättää huomiotta lisävihjeitä pappeudesta ja kuninkuudesta, jotka on sijoitettu puu-viiniköynnös-kuvaukseen. Goodenough päätteli, että Orfeus-hahmo, joka on sijoitettu istumaan oksille vasemmalla ja joka soittaa harppua, "oli luultavasti nimeltään Daavid", joka tässä on papillisessa roolissa esittämässä "taivaallista, pelastavaa... musiikkia", jonka kautta "Israel voisi tulla kirkastetuksi."⁵⁰⁴

Kurt Schubert, joka korosti kuninkuuteen liittyvän seinämaalauksen olemusta, näki Jalopeuran Daavidin oikealla puolella Messias-kuninkaan hahmon vertauskuvana, istumassa valtaistuimella ylemmässä kuva-alueessa. Tämän Messias-kuninkaan oli määrä tulla nimenomaan Juudan heimosta, Jaakobin siunauksen "nuoresta leijonasta," ja Hän oli Daavidin kirjaimellinen jälkeläinen ja kuninkaallinen perijä.⁵⁰⁵ Lisäksi Schubert näki Efraimin ja Manassen siunauksen kuvauksen ilmeisenä viittauksena "toiseen messiaaniseen hahmoon... Joosefin-Efraimin huoneesta syntyvään messiaaseen, jonka oli määrä kärsiä ja kuolla."⁵⁰⁶

Seinämaalauksen kauneus ja kokonaisvaltaisuus, sen esittäessä kokoontuneen, kirkastuneen Israelin menneisyyden ja tulevaisuuden, on mykistävää. Meiltä puuttuu enää ainoastaan taivaallisen juhla-aterian leipä ja viini. Vai puuttuuko? Kun Gute tutki huolellisesti seinämaalauksen eri maalauskerroksia, hän havaitsi välissä olevan kuvion, johon kuului hahmoja puu-viiniköynnöksen kummallakin puolella.⁵⁰⁷ Goodenough näki näissä hahmoissa rituaalista merkitystä, ajateltaessa, että pöydällä rungon vasemmalla puolella olevat esineet edustavat seremoniallista leipää ja käärmepäiset kissaeläimet oikealla puolella olivat viiniastian koristeina. Seinämaalauksen myöhäisemmässä, viimeisessä versiossa, Goodenough sanoo, ”leivän ja viinin vertauskuvien voidaan olettaa”⁵⁰⁸ assimiloituneen [sulautuneen] itse puu-viiniköynnökseen. Israelin korotuksen tilassa puu-viiniköynnöksen yläpäässä ne voisivat jatkuvasti nauttia sen hedelmiä, kun dualisoitu [kaksoismerkityksinen] eskatologinen [lopun aikoihin liittyvä] puu-viiniköynnös on nyt liittynyt elämänpuuhun, sen protologiseen [aikojen alun] vastineeseen.

Dura Europosin juutalaisille Daavidin, voidellun kuninkaan - joka oli syönyt näkyleipää ja josta myöhemmin tehtiin ”pappi ikuisesti, [jonka] pappeu[s] on Melkisedekin pappeutta”⁵⁰⁹ - ennakoivat kaksoisroolit toteutuivat seinämaalauksen messiaanisisessa hahmossa. Kristityille tämä kauan odotettu Messias oli jo ilmestynyt Jeesuksen Kristuksen, kauan odotetun ”Daavidin juuriverson”⁵¹⁰ muodossa, joka oli myös ”Daavidin Poika,”⁵¹¹ kuninkaallinen ”Juudan heimon Leijona”⁵¹² ja ”ylipappi, jonka pappeus on Melkisedekin pappeutta,”⁵¹³ jonka ruumis ja veri, leivän ja viinin muodossa, pyhittäisivät sekä Hänen opetuslapsensa että myös itse maan.⁵¹⁴

Juuri tämän saman Jeesuksen Kristuksen on määrä ”tulla pian,”⁵¹⁵ taivaan pilvissä voimassa ja suuressa kirkkaudessa.”⁵¹⁶ Säilyttäkäämme jokainen saamamme toimitus ja liitto, jotta, kun se aika koittaa, meidät luetaan mukaan pyhitettyjen joukkoon,⁵¹⁷ jotka ”juovat viiniköynnöksen antia,” Hänen verensä vertauskuvia “[Hänen] kanssa[an] maan päällä.”⁵¹⁸

Tekijöiden kiitokset

Arvostamme Stephen D. Ricksin ystävällistä pyyntöä valmistaa tämän artikkelin alkuperäinen versio esitettäväksi. Olemme myös kiitollisia hyödyllisistä ja runsaista kommentteista ja ehdotuksista aikaisempia luonnoksia varten, joita esittivät Benjamin L. McGuire, Ugo A. Perego, Noel B. Reynolds, Loren B. Spendlove ja John S. Thompson. Arvostamme myös Thomas M Bradshawn apua lähteitten tarkistustyössä, Kelsey F. Averyn apua julkaisulupien hankkimisessa, Jolie Griffinin apua työläessä teknisessä editoinnissa ja Allen Wyattia ja Tanya Spackmania toimitus- ja tuotantoprosessin koordinoinnissa. Kiitokset myös Hailey Walkerille Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon Correlation Intellectual Property -osastolla, hänen roolistaan hankkia käyttöoikeudet ja kuvat tähän artikkeliin.

LÄHTEET JA LÄHDEVIITTEET

Luettelo kuvituslähteistä, kirjallisuuslähteistä ja lähdeviitteistä on erillisessä lähdeliitteessä, osoitteessa

https://drive.google.com/open?id=12oxmbrOv3evBM_uNKov3qt1IT86FW7pu

Tekijät

Jeffrey M. Bradshaw (PhD, University of Washington -yliopisto) on vanhempi tieteellinen tutkija Florida Institute for Human and Machine Cognition (IHMC) -instituutissa, Pensacolassa, Floridan osavaltiossa.

[Lisätietoja lähdeliitteen lopussa](#)

Matthew L. Bowen (PhD, Catholic University of America in Washington, DC -yliopisto) on tällä hetkellä apulaisprofessori Brigham Young University-Hawaii -yliopistossa.

[Lisätietoja lähdeliitteen lopussa](#)